

Geef ieder kind de kans
zich Optimaal te Ontwikkelen
Samen bewegen, leren en agenderen

JUNI 2020

VOORTGANGSRAPPORTAGE

MIDTERM

Onderwijs | Zorg | Jeugd

met andere

ogen

JUNI 2020 MIDTERM
VOORTGANGSRAPPORTAGE | **MET ANDERE OGEN**

met andere ogen

Zien vanuit het perspectief van een ander

Inhoudsopgave

Over Met Andere Ogen	8	Inspiratieregio Almere	55
BEWEGEN vanuit Met Andere Ogen	11	Inspiratieregio Twente	58
1.1 De beweging vergroten	13	Inspiratieregio Leeuwarden / NO-Friesland	61
Interview: Door de ogen van Carry Roozmond	17	Inspiratieregio Holland Rijnland	63
1.2 Bewegen in de context van onderwijs, zorg en jeugd	20	2.2 Leren van verbinding tussen de inspiratieregio's	66
1.3 Bewegen van denken naar doen	23	2.3 Leren in Communities of Practice	69
1.4 Bewegen met de inclusieversneller	25	Interview: Door de ogen van Annette van der Poel	72
Interview: Door de ogen van Anne Looijenga	28	2.4 Leren vanuit het perspectief van ouders	75
LEREN Met Andere Ogen	32	2.5 Leren van andere ogen: kennis en instrumenten	76
2.1 Leren vanuit de Inspiratieregio's	32	Leren van kennisontwikkeling vanuit meervoudig perspectief	77
Inspiratieregio Utrecht	34	2.6 Leren met data	83
Inspiratieregio De Meerij	40	Factsheet actielijn 3 Zorg voor de Jeugd	84
Inspiratieregio FoodValley	43	Leren en beweging creëren met de monitor AOJ	89
Inspiratieregio Noord-Kennemerland	46	Interview: Door de ogen van Pieter van Dijk	90
Inspiratieregio Zuid Kennemerland	50	3. AGENDEREN Met Andere Ogen	93
Inspiratieregio Zuid-Limburg	52	Over Met Andere Ogen	95

Voorwoord

Inleiding

Deze Midterm van het programma Met Andere Ogen (MAO) ontvangt u in een bijzondere tijd. Een onzichtbaar virus schudt aan de pijlers van onze samenleving. Samen-leven in de meest ruime zin van het woord wordt ons moeilijk gemaakt. We worden uitgedaagd om als mensen flexibel en creatief te zijn. Het Coronavirus heeft meer samenwerking gebracht, in het bijzonder ook tussen de domeinen onderwijs, zorg en jeugd. Het heeft ook de ontwikkelkansen van kinderen bemoeilijkt. We hebben gezien en meegemaakt hoe groepen kinderen nog meer op afstand zijn gekomen. De urgentie, het waarom van Met Andere Ogen is daarmee onderstreept. Wij zijn allemaal nodig om elk kind maximale ontwikkeling te bieden.

Het eerste deel van de Midterm MAO I 2020 die u voor zich heeft, bundelt diverse bijdragen vanuit verschillende perspectieven. Daarmee monitoren veel ogen de aanpak Met Andere Ogen. Mooie invalshoeken die stimuleren en aanzetten tot reflectie en vervolgstappen. Praktijk die aantoont welke aanpassingen in regelgeving of cultuur behulpzaam zijn bij effectieve samenwerking. In deze Midterm maken we langs de 3 programmalijnen (**bewegen, leren, agenderen**) inzichtelijk hoe we met elkaar bewogen, geleerd en geagendeerd hebben. Op basis van deze Midterm reflecteren we in juni met een breed netwerk van betrokkenen en bundelen we de tips, verwonderingen en aanbevelingen in één artikel. Daarmee is de Midterm MAO I 2020 begin juli definitief. Hieruit destilleren wij, als MAO, de vervolgstappen voor het komende halfjaar. We hopen die vervolgstappen samen met jou te zetten.

Monitoring in Met Andere Ogen zien we als middel om al doende lerend meer impact te krijgen. Inzicht geven, zodat we samen met andere betrokkenen kunnen reflecteren op inhoudelijke trends en ontwikkelingen in de brede samenwerking van onderwijs jeugd en zorg. Het vertrekpunt van het monitoren is de lokale praktijk, waarbij beleid (gemeente en rijk) en wetenschap aanvullend voeden om zo al doende lerend te verbeteren (de lerende aanpak).

Het geheel van monitoring is een optelsom van informatie en data, kwantitatief en kwalitatief, die bij elkaar vragen om duiding en analyse om te gaan snappen *'What makes it tick?'*, Wat werkt er nu écht?

Eigenlijk

We zien deze Midterm als vertrekpunt om verder te bewegen, te leren en te agenderen. Wat we graag naar boven willen halen is hoe het eigenlijk zou moeten en wat ons daarbij helpt of hindert. In de reflectiebijeenkomsten stellen we ons de vraag of we op de goede weg zijn, de goede dingen doen. Dragen we bij aan preventie, de werking van het stelsel en vooral aan het verbeteren van de ontwikkelkansen van kinderen? We maken deze vraag persoonlijk, hoe draag jij bij, wat heb jij nodig en hoe kan MAO daaraan bijdragen? We zien de beweging waar MAO voor staat als een maatschappelijke opdracht aan ons allemaal. We hopen dat de aanpak Met Andere Ogen niet alleen leidt tot operationele verbeteringen en lokale

impact, maar ook het maatschappelijk gesprek aanwakkert over de manier waarop we naar kinderen en naar onszelf kijken. Nu moet het kind passend gemaakt worden aan het systeem. Maar de kernvraag die wij allen moeten beantwoorden is: wat heeft het kind nodig om zich te kunnen ontwikkelen?

Tot slot

We zien MAO als een 'hulpbeweging' faciliterend aan alle beweging die er al is, lokaal en landelijk. Een beweging gericht op het voorkomen van problemen, om het kind centraal te stellen. De beweging groeit en verbreedt, de urgentie is groot en we krijgen steeds scherper wat eigenlijk nodig is, de transitie. De kracht van MAO is dat we van deze opgave zijn en daarmee een natuurlijke rol kunnen nemen als een soort cement tussen de systemen en de deelopgaven. Daarmee maken we onszelf hopelijk ook weer overbodig.

We hopen en verwachten dat we het komende jaar schouder aan schouder met jullie nog meer impact kunnen maken. De Coronacrisis heeft de urgentie om het belang van kinderen centraal te stellen versterkt.

Doe je mee aan deze beweging? Dat kan op vele manieren die je vindt op onze interactieve website: www.aanpakmetandereogen.nl

We bedanken iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze Midterm. Reacties zijn zeer welkom op metandereogen@vng.nl

René Peeters, Bestuurlijk ambassadeur
Marijke Andeweg, Programmamanager

Leeswijzer

De Midterm is een omvangrijk stuk geworden, niet zo gek want de beweging van onderwijs, zorg en jeugd is ook breed. Het is een bewuste keuze geweest om de bijdragen vanuit betrokkenen te bundelen en niet van bovenaf alles te organiseren. Als je verwacht dat deze rapportage leest als een boek, dan kom je bedrogen uit. We hebben ons ook niet gewaagd aan een samenvatting. Als je geïnteresseerd bent in een terugblik op het programma MAO én de bredere beweging, dan komt het goed! Rekenschap over de financiën en opdracht vindt plaats met de Stuurgroep MAO en maakt geen deel uit van deze rapportage.

Deze Midterm is opgebouwd volgens de programmalijnen bewegen, leren en agenderen en wordt afgewisseld met enkele interviews. Elk hoofdstuk bevat verschillende onderdelen: informatie over het programma en monitoring, bijdragen uit de regio's, interviews, illustraties etc. De leesbaarheid hebben we vergroot door onderscheid te maken tussen categorieën, te herkennen aan de volgende kleuren.

Programma-informatie is geel gekleurd. Dit betreft informatie vanuit over het programma zelf, de werkwijze, organisatie en resultaten.

Monitoringsbijdragen op de inhoud: groen

De inspiratieregio's vormen het hart van de midterm en zijn daarom rood.

Inspiratie en illustratie zijn blauw. Dit betreft interviews, inspirerende voorbeelden en bijdragen van verschillende partijen.

Over Met Andere Ogen

Het programma Met Andere Ogen is gestart vanuit een verlangen van een brede Coalitie vanuit onderwijs, kinderopvang, (jeugd)zorg en overheid, om door een betere samenwerking bij te dragen aan betere ontwikkelkansen voor elk kind. De daadwerkelijk uitvoering is gebouwd op dat verlangen en gebaseerd op de 7 adviezen uit het [adviesrapport](#) en implementatieplan van René Peeters. De daarin genoemde bouwstenen voor de implementatie (zoals de inspiratieregio's) en voorgestelde vervolgstappen zijn inspiratie geweest voor het samen creëren van de Aanpak Met Andere Ogen.

De kern van de adviezen is dat er eerder (preventiever) en beter samengewerkt moet worden om alle kinderen de kans te bieden om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Dat vraagt van landelijke, regionale en lokale partijen dat ze samen moeten doen, leren en verbeteren.

De zeven adviezen uit 'Mét andere ogen'

1. Het verbreden van teams (interprofessioneel).
2. Inperken vrijstellingen op basis van artikel 5a.
3. Betrekken ouders en kinderen is essentieel om resultaat te behalen.
4. Brede lokale afspraken over jeugd onder regie gemeente.
5. Monitoring op het niveau waarop gezamenlijke afspraken zijn gemaakt.
6. Budgetten en beleid moeten poreuze randen hebben.
7. Coalitie omvormen: van denken naar DOEN.

Het programma is vormgegeven langs 3 programmalijnen: *Bewegen, Leren* en *Agenderen*. In het programmaplan 2020 zijn deze programmalijnen uitgewerkt met doelen en activiteiten. In april 2020 is er, mede als gevolg van de maatregelen rondom corona, een update geweest van het programmaplan en bijbehorende planning.

Bewegen Met Andere Ogen

Vanuit de aanpak stimuleren en faciliteren we op alle niveaus de beweging naar preventief (samen)werken tussen onderwijs, zorg en jeugd.

Samenwerken moet de logische keuze zijn. We inspireren, onder andere door presentaties van René Peeters, we vergroten het netwerk van aandeelhouders, versterken de verbinding met andere (landelijke) aanpakken op het gebied van onderwijs, zorg en jeugd en we stimuleren de coalitiepartijen om eigenaar te worden van deze beweging, bijvoorbeeld door de inzet van coalitieverbinders.

Leren Met Andere Ogen

De kern van onze aanpak is het samen al doende leren en ontwikkelen wat werkt. We doen dit met een lerend netwerk van aandeelhouders, inspiratieregio's en kennispartners. In de regio's en in Communities of Practice leren en ontwikkelen we samen.

Agenderen Met Andere Ogen

Op basis van wat we leren in de praktijk en Communities of Practice agenderen we de onderwerpen op de juiste plek zodat het stelsel meer faciliterend is aan de uitvoeringspraktijk. Op deze manier versterken we de beweging en realiseren we verbetering.

Onderwijs | zorg | Jeugd
**met andere
 ogen**
OP REIS

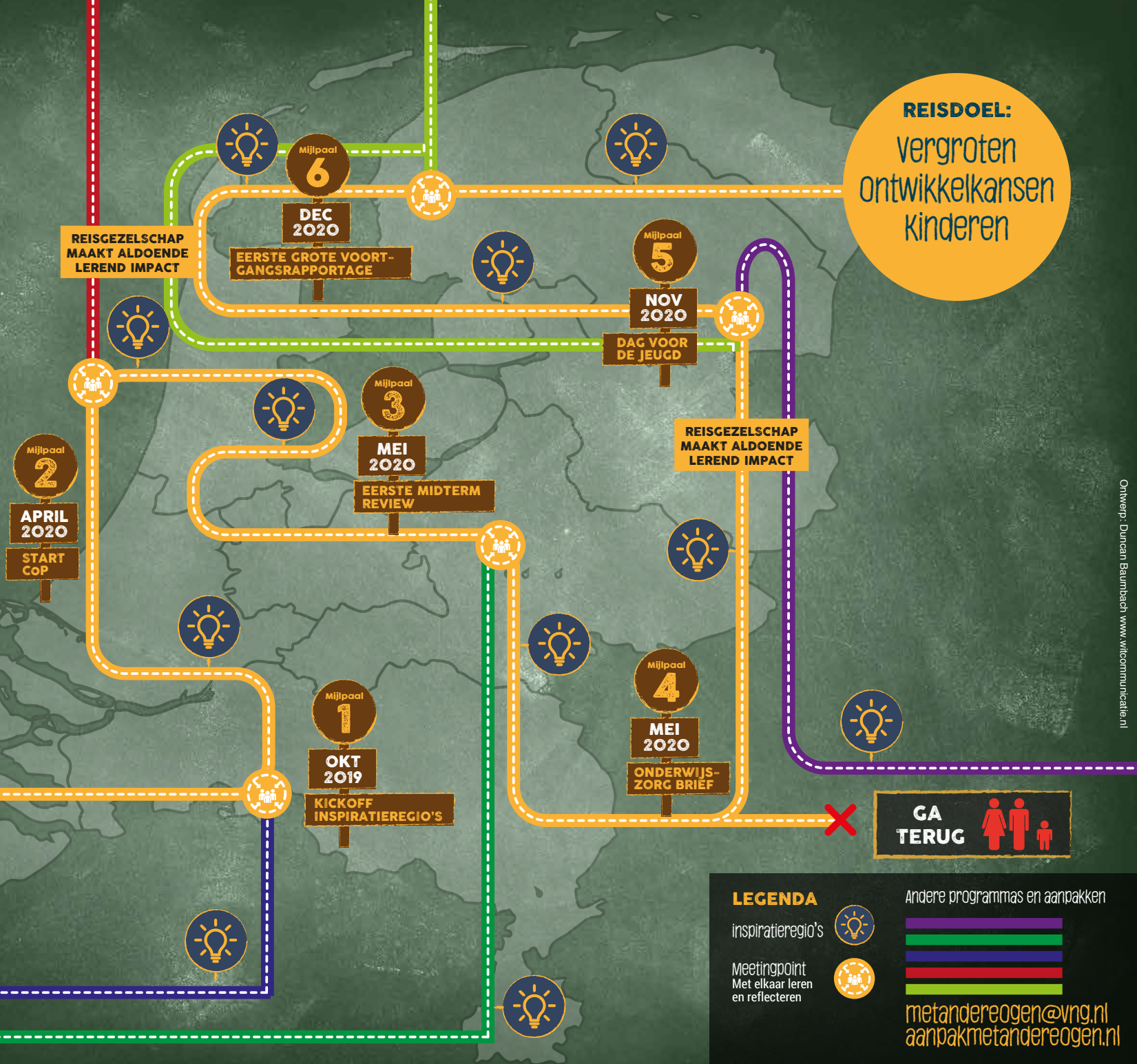
VERTREKPUNT

Het programma Met andere ogen draagt al doende lerend bij aan een beweging die de samenwerking van onderwijs, zorg en jeugd verbetert, zodat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen op een passende plek in een inclusieve samenleving. In deze reis staan het kind, ouders en lokale praktijk, de inspiratieregios/gemeenten, centraal. Het reisgezelschap bestaat uit aandeelhouders, de coalitie en verbind andere aanpakken.

VERTREK:

Reisgezelschap maakt al doende lerend impact

REISDOEL:
 vergroten
 ontwikkelkansen
 kinderen

LEGENDA

inspiratieregios

Meetingpoint
 Met elkaar leren
 en reflecteren

Andere programmas en aanpakken

metandereogen@vng.nl
 aanpakmetandereogen.nl

be-we-ge-n

Verandering van plaats: in beweging komen

”

1

BEWEGEN vanuit Met Andere Ogen

MAO is een soort hulpbeweging tussen andere bewegingen. Met Andere Ogen draagt zowel bij aan lokale aanpakken, als aan landelijke programma's door te inspireren, het netwerk te vergroten, te verbinden met andere aanpakken en de coalitie te faciliteren om 'van denken naar doen' te gaan.

Dit hoofdstuk starten we met de resultaten van de afgelopen periode in een notendop: de infographic Mouwen opstropen en doen.

We lichten ook een aantal onderdelen verder uit:

- 1.1 De beweging vergroten, bewegen met bestuurlijke ogen
- 1.2 Samen bewegen in de context o-z-j
- 1.3 Bewegen van denken naar doen

290
AANDEEL-
HOUDERS

In mei 2020 waren er 290 geregistreerde aandeelhouders via de website

Aandeelhouders vormen samen een lerend netwerk met als gezamenlijk verlangen een preventieve beweging te vormen, waarin onderwijs, zorg en jeugd als vanzelfsprekend samenwerken en zo de ontwikkelkansen van kinderen vergroten. Als aandeelhouder breng en haal je kennis en kunde en wordt je uitgenodigd voor bijeenkomsten. Als aandeelhouder geloof je dat je samen beter wordt. Het aandeelhouderschap is wederkerig.

11
INSPIRATIE-
REGIO'S

leren en doen

- Het geleerde te verdiepen en te delen
- Belemmeringen te scannen en te agenderen via de Coalitiepartners.

11
COALITIE-
VERBINDERS

verbinders vanuit de regio's en vanuit de Coalitie werken schouder aan schouder samen

32
AANMELDINGEN

32 aanmeldingen van regio's en gemeenten en daarbinnen een veelvoud aan interlokale samenwerkingen rond kinderen en ouders.

- Verspreid over het hele land
- Grote stad en platteland
- Van gemeente en regio's, kinderopvang, onderwijs tot jeugdzorg en JGZ

12
BESTUURLIJKE
AMBASSADEURS

11 Bestuurders uit de inspiratie regio's vormen samen met René Peeters de MAO dronegroep.

De dronegroep kijkt met een overstijgende blik en vanuit de kennis van de eigen praktijk naar kansen en belemmeringen en kunnen gevraagd en ongevraagd advies geven en agenderen.

1
BESTUURLIJK
NETWERK

met gezaghebbenden bestuurders en directeuren verspreid over het land en onderwijs, zorg en jeugddomein (zie de interviews)

5
Communities
of Practice

lerende netwerk van aandeelhouders

- Duurzame bestuurlijke afspraken
- Positief en preventief jeugdbeleid
- Interprofessioneel samenwerken
- Onderwijs-Zorgarrangementen en poreuze randen in financiering
- Monitoring

INFOGRAPHIC: MOUWEN OPSTROPEN EN DOEN

Het doel van de aanpak **met andere ogen** is om samen met **onderwijs-jeugd-zorg** lokaal al doende lerend te faciliteren wat werkt. Wat helpt om kinderen de juiste ontwikkelkansen te bieden en welke **verbinding** leggen we tussen onderwijs, jeugdzorg/jeugdhulp en andere partners?

OVER
 onderwijs | zorg | jeugd
**met andere
 ogen**

NIEUWS

OP DE HOOGTE BLIJVEN
 VAN DE LAATSTE
 UPDATES?

MELD
 JE HIER AAN

*Community
 of
 Practice*

SAMEN LEREN
 SAMEN VERBETEREN
 HOE | WAT | WAAR

Voor ieder kind een passende onderwijsplek en passend zorg, is de uitdaging waar we met elkaar voor staan. Zes netwerkpartners uit onderwijs presenteren een gezamenlijke Inclusieversneller.

12 februari

INCLUSIEVERSNELLER: OMDAT SAMEN OPGROEIEN OOK SAMEN ONDERWIJ...

[LEES MEER >](#)

COMMUNITY OF PRACTICE

2
 MAART
 09:00 - 13:00
 UUR

POSITIEF EN PREVENTIEF JEUGDBELEID

1E BIJENKOMST

In deze Community of practice ligt de focus op positieve en preventieve werkwijzen rond het thema...

[GA NAAR THEMA >](#)

BLOGGEN MET ANDERE OGEN

ILYA SOFFER
 Directeur Ieder(in)

27 januari

DE UITZONDERING ALS REGEL

In het programma Met Andere Ogen wordt hard gewerkt aan het verbeteren van de...

[GA NAAR BLOG >](#)

ZO werken de 11 inspiratieregio's

Ga naar website

Ons digitale platform

Op onze website www.aanpakmetandereogen.nl bouwen we steeds meer functionaliteiten in fasen op. Met het thuiswerken door Corona in ons achterhoofd hebben we het afgelopen half jaar nog meer onze focus gelegd op het bouwen van een digitaal platform. De bijeenkomsten van de Communities of Practice (CoP) werden ook online gehouden. Hiervoor is gebruik gemaakt van de ontwikkelde forums. In een forum is het mogelijk om binnen een afgesloten digitale plek met elkaar te discussiëren, foto's, filmpjes en documenten te delen etc. Er zijn verschillende forums. Je ziet alleen forums die voor jou interessant zijn. Zo is het aandeelhouders forum voor iedere aandeelhouder toegankelijk. Het coalitie verbinders forum is voor coalitie verbinders en leden van het programmabureau. Het inspiratieregio forum is voor iedereen die betrokken is bij een inspiratieregio. Daarnaast heeft iedere CoP een eigen forum.

Opvallende trend

Een opvallende trend is dat na de intelligente lockdown op 12 maart het aantal gebruikers enorm daalde. Van 561 bezoekers in de week van 6 - 13 maart, tot 116 bezoekers in de week van 6 - 13 april. Vanaf 13 april neemt het aantal gebruikers weer toe, waarbij we in de week 6 - 13 mei alweer 459 actieve gebruikers hebben.

De cijfers dd. 18 mei 2020

Naast de 290 aandeelhouders zijn er in totaal 588 geregistreerde gebruikers.

- Wekelijks zijn er een kleine 400 websitesessies (*)
- 1.700 sessies in de afgelopen 4 weken, waarvan 58,2 % nieuwe gebruikers waren
- 5.100 Gebruikers met 8.200 sessies in totaal vanaf lancering
- Een gemiddelde sessie duur is ongeveer 3 minuten

(*) Een sessie is een groep interacties die binnen een bepaalde periode plaatsvinden op de website. Eén sessie kan bijvoorbeeld meerdere scherm of paginaweergaven of interacties bevatten.

1.1 De beweging vergroten

Inleiding

Om de beweging te versterken zet René Peeters zich in als bestuurlijk ambassadeur van Met Andere Ogen. Op verzoek van gemeenten, regio's schoolbesturen, opleiders, samenwerkingsverbanden po/vo, kinderopvang en belangenorganisaties zijn door René Peeters sinds januari 2019 een vijftigtal presentaties gegeven in het hele land. Daarnaast heeft hij interviews gegeven voor brancheorganisaties kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp. De informatiebehoefte en de belangstelling was en is onverminderd groot.

Anderhalf jaar na het verschijnen van het advies 'Mét Andere Ogen' is het tijd om vanuit bestuurlijk perspectief de balans op te maken. In dit stuk reflecteert René Peeters, bestuurlijk ambassadeur, op de landelijke beweging op bestuurlijk niveau. Op basis van de presentaties in het land die René gegeven heeft, gesprekken met (groepen) bestuurders en eerste resultaten van onderzoeken kan een eerste indruk – op hoofdlijnen-gegeven worden van de kansen, zorgen en wensen rond de beoogde samenwerking onderwijs, zorg en jeugd.

Bewegen met bestuurlijke ogen

Een bijdrage van René Peeters

Kansen

De unanieme conclusie is dat er geïnvesteerd moet worden in het kennen van elkaar. Daar waar functionarissen de tijd hebben gekregen om langere tijd met elkaar samen te werken, ontstaat begrip en kennis over elkaars kennis en kunde en verloopt de samenwerking soepel. Een indicator is dat functionarissen zich deel van het team moeten voelen. Zoals een van de gesprekspartners zei: 'Ze moeten aan het eind van het jaar op de teamfoto staan'. Ook duidelijke coördinatie van de werkzaamheden op de werkvloer stimuleert de kwaliteit van het werk.

Op plaatsen waar veel voortgang geboekt wordt is sprake van een heldere visie en doelstellingen. Een kader dat richting geeft, maar voldoende ruimte laat aan de professionals om hun kennis, kunde en professionele creativiteit te kunnen gebruiken. Deze visie -dit kader- is geformuleerd in enkele uitgangspunten die voor alle betrokkenen helder zijn en door allen onderschreven of geaccepteerd worden. Daar waar goede voortgang geboekt wordt, is vaak sprake van aanwijsbaar krachtig leiderschap.

Bij multidisciplinaire samenwerking op de werkvloer is er vaak sprake van snelheid en korte lijnen bij het bespreken van casuïstiek. De eerste signalen van afname van administratieve last en verkorten van wachtlijsten zijn zichtbaar. Gemeld wordt dat een groot deel van de

ouders en kinderen de samenwerking en nabijheid als prettig, effectief en praktisch ervaart¹. Het gezamenlijk optrekken met en luisteren naar ouders en kinderen leidt tot betere samenwerking.

Door verschillende bestuurders wordt benadrukt om op de werkvloer (kinderopvang/primair onderwijs) ook een duidelijke relatie te leggen met de wijk, om afstemming met andere leefgebieden van kind en gezin te bevorderen. Dit laatste geldt minder voor voortgezet onderwijs en MBO, die leerlingen uit de hele stad of regio begeleiden.

Op meer plaatsen in het land wordt de pilotfase gevolgd door structureel beleid rond de samenwerking van onderwijs, zorg en jeugd. In toenemende mate wordt het onderwijs betrokken bij de gemeentelijke inkoop van jeugdhulp.

Op de plekken waar de samenwerking goed verloopt wordt op natuurlijke wijze ook de thuiszitters problematiek aangepakt. Verzuim of thuiszitters worden daar meer gezien als een symptoom van een falend onderliggend systeem of onderliggende problematiek waar fundamenteel aan gewerkt moet worden. Om meer greep te krijgen op de problematiek en aansluitend de juiste aanpak te kunnen starten zijn meer analyses op schoolniveau (dashboard) nodig. Inzage in jeugdhulp, thuiszitters, kosten per school is ook een bron voor maatwerk in beleid. De afdeling leerplicht kan hier mede een rol in vervullen.

¹ Binsbergen, M.H. van, Koopman, P.N.J., Lourens, J. (2020) In één hand: Specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

In toenemende mate worden in het MBO en het HBO interprofessionele opleidingen gestart, zowel voor uitvoerenden (initieel en post-) als managers/bestuurders (post-). Diverse bestuurders laten weten dat de actualiteit van de coronacrisis laat zien hoe belangrijk de samenwerking tussen de domeinen is. Daar waar die samenwerking al tot stand was gekomen, vonden de verschillende gremia elkaar ook snel in de nieuwe online-samenwerking.

Zorgen

De omgeving waarbinnen de samenwerking tot stand moet komen kent grote verschillen in ons land. In grote steden met bijvoorbeeld één (onderwijs)samenwerkingsverband po/vo kan effectiever gehandeld worden dan in regio's met meerdere gemeenten en meerdere samenwerkingsverbanden. Ook het feit dat sommige scholen voor (V)SO met meerdere samenwerkingsverbanden en gemeenten te maken hebben is lastig. In algemene zin is de lappendeken van geografische indelingen niet bevorderlijk voor samenwerking. Jeugdzorgregio's, gemeenten, onderwijs samenwerkingsverbanden, arbeidsmarktregio's, bereik schoolbesturen vallen zelden samen met alle gevolgen van dien. De versnippering van portefeuilles in gemeenten (separaat onderwijs, jeugd) is niet bevorderlijk voor de effectiviteit van handelen. Ook de interne samenwerking van afdelingen binnen een gemeente behoeft aandacht. Tot op heden lijkt het gebruik van data en onderzoek van data nog beperkt. Feiten- dataonderzoek op basis van geformuleerde doelstellingen kunnen draagvlak verbeteren bij toezichthouders als gemeenteraden en raden van toezicht. Bestuurders vragen daarbij

aandacht voor rekenschap afleggen in plaats van afrekenen. Ook niet behaalde resultaten kunnen bijdragen aan het verbeteren van het systeem in een volgende fase. Bestuurders maken zich soms zorgen over het strakke inspectiekader (onderwijs en jeugd) bij de inzet over en weer van zorg- en onderwijsmiddelen en de locaties waar uitvoering gegevens wordt aan [zorgarrangementen](#).

De samenwerking met huisartsen verdient extra aandacht. Veel verwijzingen naar jeugdhulp verlopen rechtstreeks naar de jeugdhulpaanbieder terwijl de kennis van bestaande onderwijs-zorgarrangementen nog beperkt is. Ondanks enkele (aangekondigde) verbeteringen worden de schotten tussen onderwijs en zorg als een belemmering ervaren.

In het speciaal onderwijs en bij samenwerkingsverbanden wordt geconstateerd dat de scholen vanwaar de kinderen verwezen worden naar (V)SO/SBO geen contact meer onderhouden. Aanleverende scholen moeten actief contact onderhouden over verwezen kinderen. Scholen voor (V)SO geven aan dat het ontbreken van gespecialiseerde zorg in de voor- en naschoolse opvang ertoe leidt dat ouders voor hun kind onderwijsonthefing aanvragen.

De versnippering van financieringsstromen OAB-VVE-EOO (voorheen ISK) en cluster 2 losstaand van passend onderwijs zijn niet bevorderlijk voor de samenwerking. En niet altijd te voorkomen, maar de discontinuïteit van de personeelsbezetting is nadelig voor structurele samenwerking.

Aanscherping adviezen en acties op basis van de gesprekken met bestuurders

De analyse van de kansen en de zorgen die naar voren komen uit de gesprekken met de bestuurdersnetwerken leidt tot een verdieping en operationalisering van de 7 adviezen uit Mét Andere Ogen op hoofdlijnen.

Observaties

- De verschillen in wetgeving (onderwijs, jeugd, veiligheid enz.) bemoeilijken/beperken de mogelijkheid tot samenwerken.
- De verschillende toezichtskaders zijn belemmerend voor een vernieuwende integrale aanpak zorg en onderwijs.
- De incongruente schaalgroottes leiden tot complexiteit en grensconflicten. (355 gemeenten / 170 samenwerkingsverbanden / 42 jeugdzorgregio's / 25 GGd-regio's / arbeidsmarktregio's enz.)
- De vrijblijvendheid in de samenwerkingsopdracht van gemeenten en onderwijs leidt tot grote verschillen in kwaliteit.

Voorgestelde acties

- Eén organisatie coördineert de inhoudelijke en juridische vergelijking van de wetten in het sociaal domein. Vanuit de Community of Practice [Bindende afspraken voor onderwijs, jeugd en zorg](#) komen in het najaar van 2020 aanbevelingen voor verbetering richting de beleidscoalitie MAO.
- Voer gesprekken met gezamenlijke inspecties over verbetering van het toezicht om de integraliteit van onderwijs en zorg te bevorderen.
- Versnel de invoering van collectieve financiering van zorg in het onderwijs (nu twee landelijke pilots).

- Streef naar een herziening van de vrijblijvendheid tussen afspraken van gemeenten, (passend) onderwijs, inkoop jeugd.
- Stimuleer en verbeter het datagebruik en – onderzoek op lokaal en regionaal niveau.

Tot slot

De bestuurlijke reflectie is een actuele schets van de kansen, zorgen en aanscherping van de adviezen. Een schets die geenszins pretendeert volledig te zijn. Dit vanwege de grote context verschillen in het land en de vele aspecten en raakvlakken die de samenwerking onderwijs, zorg en jeugd kent. Velen zullen verbijzonderingen of aanvullingen op het netvlies hebben. In die zin is deze bestuurlijke reflectie een volgende stap in een richting die ertoe leidt dat het kind een zo groot mogelijke kans krijgt om zich te ontwikkelen op basis van eigen behoefte en mogelijkheden.

Interview

Door de ogen van Carry Roozemon

Carry Roozemon, directrice bestuurder Ingrado

Wie ben je en wat is je (professionele) rol?

'Als directeur bestuurder bij Ingrado (<https://www.ingrado.nl/>) stuur ik de organisatie aan en leg verantwoording af aan de Raad van Toezicht en tevens aan de leden die mij hebben gevraagd de vereniging te vertegenwoordigen. Ingrado is een landelijke vereniging met als leden de afdelingen leerplicht van de gemeenten en de RMC-regio's. Ingrado wil vraagstukken van leerplicht en voortijdig schoolverlaten in uitvoerende en beleidsmatige zin, lokaal en landelijk in samenhang tot hun recht laten komen. We maken ons zorgen over de jongeren die niet naar school gaan door uiteenlopende oorzaken. Sommigen zijn hun grenzen aan het verkennen en aan het spijbelen, maar anderen zijn bijvoorbeeld zo actief bezig als mantelzorgers voor een ouder dat ze niet of nauwelijks naar school kunnen. Wij geloven dat iedere jongere behoefte heeft aan adequaat onderwijs en ontwikkeling. We kijken naar de echte leefwereld van deze jongeren en laten niemand vallen.'

Waar staat Met Andere Ogen voor in jouw ogen?

'Met Andere Ogen probeert te bereiken wat eigenlijk vanzelfsprekend zou moeten zijn, maar niet gelukt was na de decentralisatie van de jeugd en de invoering van passend onderwijs. Samenwerken met als enige doel: zorgen dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren zich kunnen kwalificeren en ontwikkelen in één van de rijkste landen van de wereld. Ik vind het bijzonder dat we daar Met Andere Ogen voor nodig hebben, dit zou toch vanzelfsprekend moeten zijn?! De decentralisatie waar

we als gemeente zelf om gevraagd hebben, leek op een bezuiniging, maar heel veel mensen waren er ook van doordrongen dat veel te veel kinderen en jongeren naar speciaal onderwijs gingen. Vervolgens gaan we dit allemaal op ons eigen eilandje organiseren. Ik vind het goed dat een initiatief als Met Andere Ogen er is gekomen, maar ik hoop dat dit tijdelijk is. Wij werken met Ingrado niet voor niets in Rotterdam: je moet doorzetten en doen wat je hebt afgesproken. Je moet niet anders gaan kijken, je moet het anders gaan doen.'

Het meisje dat fulltime voor haar moeder zorgde heeft altijd de boot gemist. Het duurde nog tot haar 18e voordat er genoeg steun kon komen voor haar moeder. Uiteindelijk is ze toen geholpen door mensen van de gemeente om zich alsnog te gaan kwalificeren. Er zijn ook jongeren met verslavingsproblemen die bijvoorbeeld op het MBO zitten. Je kunt niet van een docent verwachten dat ze zo'n jongen helpen met afkicken, maar wel kunnen ze zorgen voor de juiste hulp.

Een van de jongeren die me het meest is bijgebleven was een meisje van zestien dat opviel omdat ze in haar kluisje geen boeken stopte, maar een

“Het meisje dat fulltime voor haar moeder zorgde heeft altijd de boot gemist.”

Welk kind heb je voor ogen, hoe draag je bij aan het vergroten van zijn of haar ontwikkelkansen?

'Ik heb heel veel kinderen voor ogen. Het gaat om dat ene kind waarbij het niet vanzelfsprekend is dat hij naar school gaat. Ik denk aan een meisje dat mantelzorger is voor haar moeder. Bij de Wmo intake werd dat niet gesignaleerd, waardoor ze ondanks dat ze leerplichtig was niet naar school kon. Of het kind waarbij we door Corona pas ontdekken dat ze met vijf mensen in een hele kleine woning leven met slechts 1 laptop, waar niet alle kinderen les kunnen volgen. In deze periode wordt extra duidelijk dat sommige ouders en kinderen niet bereikt worden. Dan komen onze mensen in actie.

fleecedekentje. Ze bleek op te groeien bij twee verslaafde ouders die haar het huis uit hadden gezet omdat ze teveel commentaar had op hun drugsgebruik. Ze woonde in een papiercontainer. Zulke problemen zijn zo zwaar dat een school die niet kan oplossen, maar wel kunnen ze het signaleren en acuut doorgeven aan de gemeente die dat verder gaat oppakken. Dankzij de Leerplichtwet en de afspraken rond voortijdig schoolverlaten kunnen we dat ook. Het is AVG proof! Het kan toch niet waar zijn dat zo'n meisje geen dak boven haar hoofd heeft en zich niet kan ontwikkelen?!

Wat kun je zelf bijdragen aan Met Andere Ogen?

'We zijn goed in aanjagen, waardoor meer regio's samenwerkingen aangaan zoals in de inspiratieregio's. Daarnaast kunnen we duidelijk zichtbaar maken waar de knelpunten zitten. We krijgen jaarlijks zo'n duizend vragen van onze leden en brengen mensen graag met elkaar in contact, bijvoorbeeld met inspiratieregio's die praktijkvoorbeelden hebben

maar moeten we nog 50 worden? Stel geen deadline wanneer het klaar moet zijn, maar vraag je met enige regelmaat af: doen we er nog toe? Zijn we nog nodig? Het kan zijn dat je als samenwerkingsverband nodig bent omdat de aandeelhouders het wel begrijpen, maar de wereld om ons heen nog niet.

“Hoe bestaat het dat een meisje jarenlang in een verslaafd gezin opgroeit en dat niemand hiervan wist?!”

die antwoord kunnen geven. Wij zijn het smeeroliemannetje tussen lokaal, regionaal en landelijk. We signaleren waar er zand in de machine zit, proberen te zorgen dat ze zelf weten hoe ze het zand eruit moeten halen en hoe ze moeten voorkomen dat het opnieuw verstopt raakt. We laten zien waar je de hulp kan vinden en de goede voorbeelden te vinden zijn. Wij doen niets wat een ander beter kan. Wij geven vooral signalen af waar dat in onze ogen nodig is.'

Vul aan: voor mij is Met Andere Ogen geslaagd als....

'ze zichzelf overbodig hebben gemaakt. Als participanten moet je je afvragen hoe lang zijn we nodig. Onze organisatie bestaat nu 37 jaar,

Met Andere Ogen is niet meer nodig als het een vanzelfsprekendheid wordt dat onderwijs, zorg en jeugd doen wat we moeten doen. Dat het niet meer kan gebeuren dat we pas in de Corona-tijd ontdekken dat een gezin zo weinig te besteden heeft dat er geen ruimte is voor een kind om ergens te leren. En dat het niet kan gebeuren dat je een grote conferentie nodig hebt om te ontdekken dat er een meisje van 21 is dat jarenlang mantelzorger is geweest zonder dat iemand daarvan op de hoogte was. Hoe bestaat het dat een meisje jarenlang in een verslaafd gezin opgroeit en dat niemand hiervan wist?! Zo lang dat nog gebeurt, is Met Ander Ogen nodig.'

1.2 Bewegen in de context van onderwijs, zorg en jeugd

Inleiding

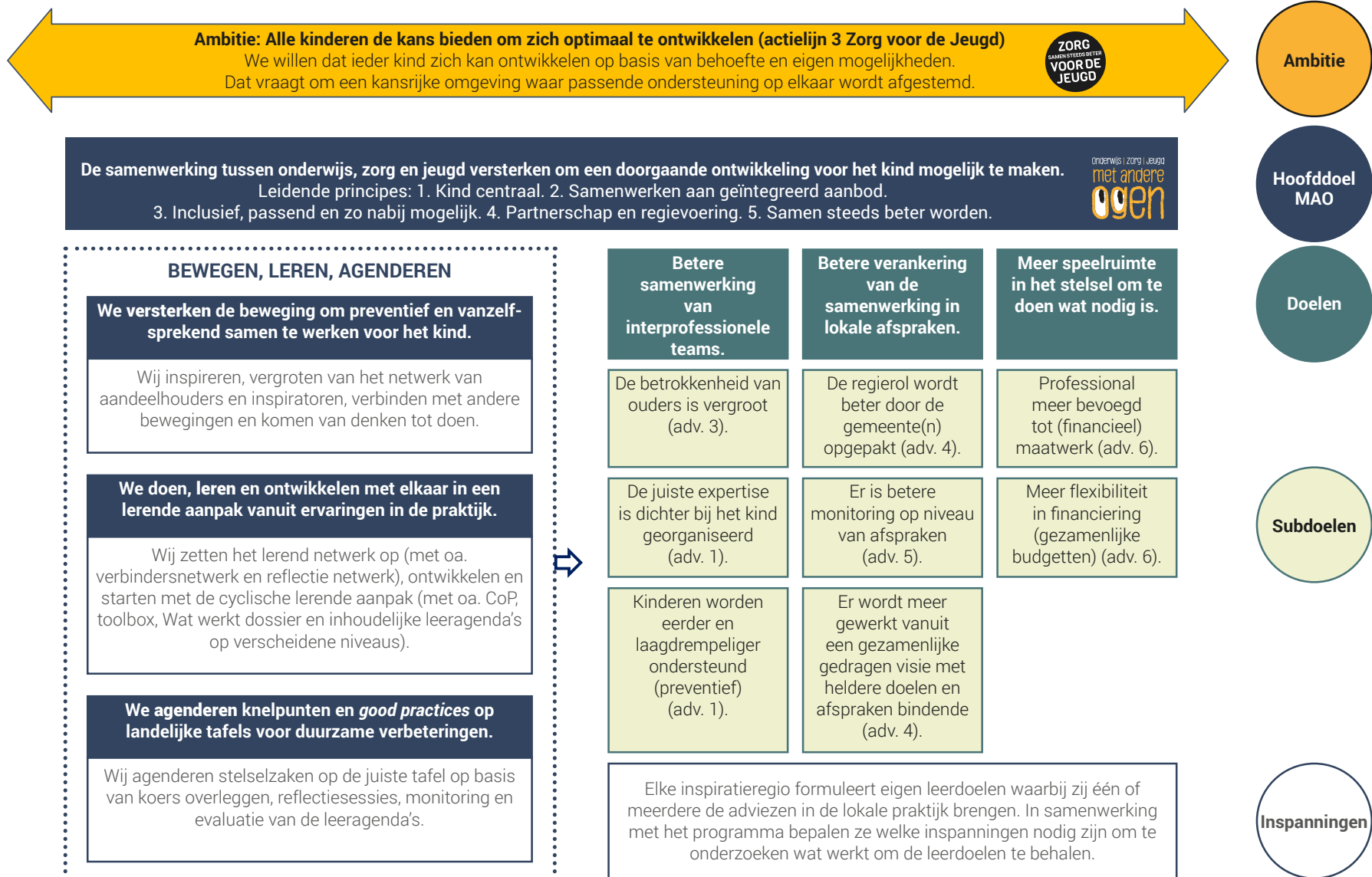
MAO is een beweging die zich tussen bestaande bewegingen begeeft. MAO is een programma dat vanzelfsprekend complementair is aan aanpakken/programma's en interventies die ook als doel hebben om de ontwikkelkansen van ieder kind te vergroten. De effectiviteit van MAO kan daarom alleen maar goed worden beschouwd in de context van het brede onderwijs, jeugd en zorgdomein. Niet voor niets is een belangrijk doel van de Coalitie om samen beter te worden. Samen met Zorg voor de Jeugd, Thuiszitters en Passend Onderwijs werken we aan het vergroten van overzicht en inzicht en vergroten we onze impact.

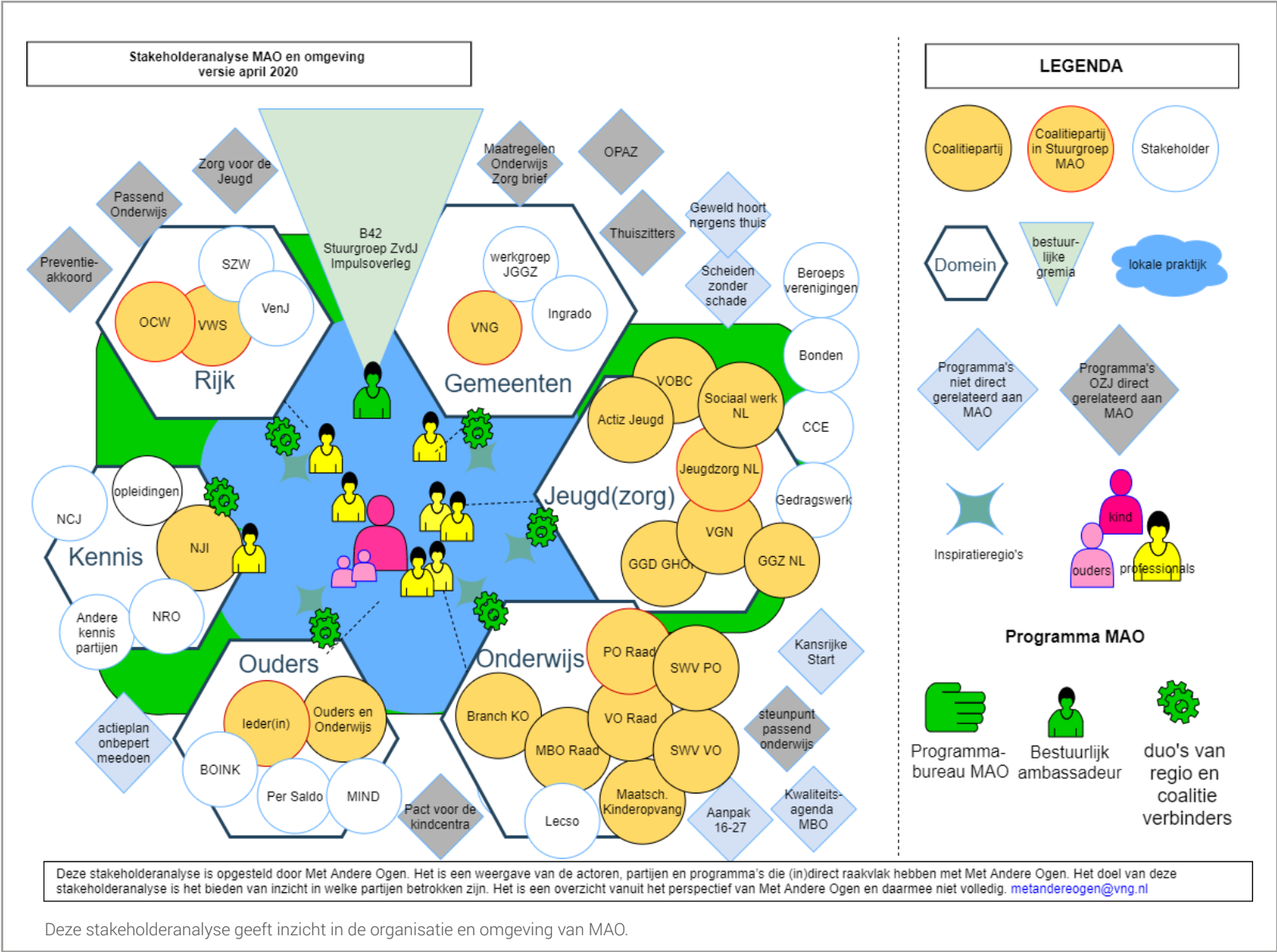
Doelen Inspanningen Netwerk

Het hoofddoel van het programma Met Andere Ogen is het *versterken van de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd* zodat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. De veronderstelling is (op basis van adviesrapport Mét Andere Ogen) dat het verbeteren van de samenwerking bijdraagt aan een betere doorgaande ontwikkeling van kinderen. In onderstaand Doelen-Inspanningen-Netwerk zijn de adviezen van het adviesrapport vertaald naar doelen en subdoelen².

² Advies 2 (inperken vrijstellingen artikel 2a) is hierin niet expliciet opgenomen. Advies 7 (coalitie van denken naar doen) is overkoepelend aan de doelen en gaat ook over de gehele beweging die gemaakt wordt.

Verbinden met andere aanpakken

Regenboogmodel

Regenboogmodel, Dahlgren & Whitehead, 1991

De genoemde landelijke (actie) programma's werken op het snijvlak van kinderopvang, onderwijs, zorg en jeugd. Die programma's dragen allen bij aan het bevorderen van een positieve ontwikkeling van kinderen, een succesvolle schoolperiode en het bieden van de juiste zorg en

ondersteuning. Hoe deze programma's samenhangen en of de inspanningen daadwerkelijk leiden tot betere ontwikkelkansen is momenteel lastig te meten.

Een determinantenmodel maakt inzichtelijk welke factoren van invloed zijn op de ontwikkelkansen van kinderen. Wat zijn belemmerende en stimulerende factoren? Op basis daarvan kan vervolgens beter bepaald worden welke inspanningen dan het meest doeltreffend zijn. De nadruk bij dit model ligt op de toepasbaarheid. De vraag die nu voorligt is: hoe (op welke wijze) maken we inzichtelijk welke determinanten van invloed zijn op de ontwikkelkansen van kinderen? En welke inspanningen (maatregelen) vanuit beleid, praktijk en wetenschap zijn dan nodig?

We hebben al een doelen en inspanningen overzicht (DIN³) gemaakt van de huidige systemen en programma's op het terrein van onderwijs, zorg en jeugd. Vanuit hoe we het nu doen. We willen aan de hand van een model onderzoeken hoe het eigenlijk zou moeten als je de leefwereld van het kind echt als vertrekpunt neemt. Vanuit daar determineren we welke factoren er van invloed zijn op de ontwikkelkansen van kinderen. We gebruiken hiervoor

³ Staat op de website

het Regenboogmodel (Dahlgren and Whitehead, 1991) als hulpmiddel. Het regenboogmodel biedt een denkrichting om te laten zien dat de ontwikkelkansen van kinderen zowel worden beïnvloed door persoonlijke factoren als omgevingsinvloeden, zowel in de directe omgeving als van bijvoorbeeld rijksbeleid.

1.3 Bewegen van denken naar doen

Een van de adviezen uit het rapport *Mét Andere Ogen* is het omvormen van de coalitie: 'van denken naar doen'. De coalitie wil meer dienend zijn aan de werkvloer en ook meer eigenaarschap nemen voor de beweging in het werkveld. Om als landelijke partij ook van en met de lokale praktijk te leren en ontwikkelen werken we in het programma met 'coalitieverbinders'. Medewerkers vanuit de landelijke coalitiepartijen zijn verbonden aan een van de inspiratieregio's. De coalitieverbinders vormen samen het netwerk, zij komen elke 6 weken samen om van elkaar te leren.

'Door het zijn van coalitieverbinder leer ik de onderwijswereld steeds beter te begrijpen. We leren elkaars cultuur en werkwijze kennen, waardoor duidelijk wordt waar knelpunten en kansen liggen.'

Ellen Righart | GGZ Nederland | Coalitieverbinder Twente

'Ik zie dat regio's veel van elkaar verschillen, maar dat de kern van sommige vraagstukken en de weerbaarheid daarvan vergelijkbaar zijn. In mijn rol als coalitieverbinder hou ik een spiegel voor; ik laat zien hoe andere regio's met gelijke vraagstukken omgaan en waar nodige verbindingen gelegd kunnen worden.'

Dick Rasenberg | Netwerk LPO | Coalitieverbinder Leeuwarden

'Ik zie dat de dynamiek die tussen partijen speelt in het landelijke veld, vergelijkbaar is met het regionale. Zo heb je bij sommige vraagstukken dezelfde partners nodig, of doorloop je dezelfde processen. Het is leerzaam om deze dynamiek op regionaal niveau te zien omdat het helpt beter begrip te krijgen voor de uitdagingen die daar liggen.'

Venhar Sariasan | PO-raad | Coalitieverbinder regio Almere

'Het samen oplopen met mijn regio maakt dat ik aan landelijke tafels concrete vraagstukken en voorbeelden kan aandragen. Hierdoor kan ik een stevige positie in nemen en anderen meenemen in de uitdagingen die in de praktijk spelen.'

Willemijn Verhave | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland | Coalitieverbinder De Meierij

'Door mijn samenwerking met de regio krijg ik zicht op de complexiteit en de taaiheid van hun vraagstukken. Ik zie de dynamiek en de praktische problemen waar zij tegenaan lopen. Maar bovenal de gedrevenheid waarmee oplossingen aangedragen worden om het voor het kind beter te maken. De complexiteit van dergelijke vraagstukken zijn niet 1-2-3 op te lossen in de regio's, maar ook niet in de landelijke context. Het vraagt om een gezamenlijke aanpak met begrip voor elkaars positie.'

Natalie Jonkers | VWS | Coalitieverbinder Holland-Rijnland

'De rol die je inneemt als coalitieverbinder hangt af van wat jouw regio nodig heeft en waar je eigen kracht ligt. Dit kan bijvoorbeeld ondersteuning bij, of sparren over vraagstukken zijn of de relatie leggen met landelijke ontwikkelingen en de achterban.'

Jessica Tissink | VO-raad | coalitieverbinder Foodvalley

Aan elke coalitieverbinder is daarnaast ook vanuit het NJi een kennisverbinder gekoppeld. Zij ondersteunen bij het stellen van de juiste vragen en verbinden van kennis.

'Doordat de startpositie van de coalitieverbinders divers was, is het in een aantal regio's fijn gebleken om een kennisverbinder mee op pad te nemen. De kennisverbinder kon helpen om het overzicht over de verschillende domeinen te genereren en verdiepende vragen aan bod te laten komen. Ook hebben kennisverbinders bijgedragen aan vervolgbijeenkomsten in de regio.'

Chaja Deen | NJi | Kennisverbinder

De beweging versterken

De constructie met verbinders vanuit de coalitiepartijen levert een rijkdom aan ervaring en kennis van elkaars werkveld op. Nu is de fase aangebroken om nog meer inhoudelijk te verdiepen en onderling te verbinden. Ook willen we de verbinding met alle partijen uit de coalitie versterken. Vragen die wij komende tijd met elkaar verkennen zijn onder andere:

- Wat zien we in de regio's als vergelijkbare vraagstukken?
- Kunnen we daarin regio's met elkaar verbinden om de verdieping hierop te faciliteren?
- Wat is de kern van het vraagstuk en hoe kunnen we dat vanuit onze verschillende perspectieven duiden?
- Kunnen we met elkaar bouwstenen leveren voor landelijk beleid?
- Wat en hoe kunnen we als landelijke partijen nog meer bijdragen om de beweging naar eerder en beter samenwerken te versterken?

1.4 Bewegen met de inclusieversneller

Een bijdrage van Dick Rasenberg, namens Netwerk Leidinggevenden Passend Onderwijs, Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs, Landelijk werkverband speciaal basisonderwijs, Sectorraad Praktijkonderwijs, Sectorraad Samenwerkingsverbanden Voortgezet Onderwijs, Stichting Platforms VMBO

Wet Passend Onderwijs

Op 1 augustus 2014 trad de Wet Passend Onderwijs in werking. Schoolbesturen kregen vanaf dat moment de verantwoordelijkheid voor het bieden van 'passend onderwijs' aan kinderen (en jongeren) met een extra ondersteuningsbehoefte. Scholen hebben hierin een zorgplicht: zij zijn verplicht een passende plek te vinden voor kinderen die bij hen staan ingeschreven, of bij hen worden aangemeld, en die extra begeleiding en ondersteuning nodig hebben. Om dit goed te kunnen organiseren, werken scholen op regionaal niveau samen in samenwerkingsverbanden. Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor een dekkend netwerk in de regio en verdeelt de middelen die door de rijksoverheid beschikbaar worden gesteld voor extra ondersteuning, op basis van een ondersteuningsplan. Er zijn 77 samenwerkingsverbanden in het PO, 75 in het VO.

Jeugdwet

In 2015 trad de Jeugdwet in werking. De jeugdzorg werd hierin overgeheveld van de provincies naar de gemeenten, die daarmee verantwoordelijk werden voor onder meer het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van jeugdhulp. Gemeenten hebben hierin een jeugdhulpplicht: zij zijn verantwoordelijk voor jeugdhulp en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Om dit zo goed mogelijk te kunnen organiseren hebben zij zich verenigd in jeugdzorgregio's: samenwerkingsverbanden van gemeenten die ambtelijk en bestuurlijk samenwerken op het gebied van onder meer beleid en inkoop van jeugdhulp. Er zijn 42 jeugdzorgregio's.

Zowel in de Wet Passend Onderwijs als de Jeugdwet is bepaald dat gemeenten en samenwerkingsverbanden passend onderwijs hun plannen voor de organisatie van jeugdhulp en andere zaken die voorwaardelijk zijn voor de organisatie van passend onderwijs, met elkaar moeten bespreken. Dit noemen we het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Maar ook zonder deze verplichting zijn alle partijen ervan overtuigd dat een effectief aanbod voor kinderen met een extra ondersteunings- en/of zorgbehoefte alleen gerealiseerd kan worden in een optimale samenwerking en afstemming tussen onderwijs en jeugdhulp. Deze samenwerking kan op het niveau van de jeugdzorgregio's plaatsvinden, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsontwikkeling en rond de inkoop van jeugdhulp. Maar het gebeurt ook meer lokaal op wijk- of buurtniveau waar het gaat om een flexibele, thuisnabije aanpak tussen scholen, schoolbesturen hun samenwerkingsverband(en) met gemeente(n).

De Coalitie

De gewenste samenwerking begon vanaf 2018 goed vorm te krijgen toen met steun van de ministeries van OCW en VWS de Coalitie Passend Onderwijs-Jeugdhulp-Zorg werd gesmeed, een initiatief van vele partners uit onderwijs (van primair onderwijs tot en met MBO en samenwerkingsverbanden), gemeenten, jeugdhulp/zorgbranches, cliënt/ouderorganisaties, kenniscentra en zorglandschap. Integrale samenwerking werd voor iedereen het uitgangspunt, zodat voor ieder kind een ononderbroken ontwikkeling kon worden gerealiseerd, zo inclusief, passend en thuisnabij mogelijk.

Inclusieversneller

Bij het leggen van duurzame verbindingen spelen de netwerkpartners uit het onderwijs een cruciale rol. Het Netwerk Leidinggevenden Passend Onderwijs, de Sectorraad Samenwerkingsverbanden VO, het Landelijk Expertisecentrum Speciaal Onderwijs, het Landelijk werkverband speciaal basisonderwijs, de Sectorraad Praktijkonderwijs en de Stichting Platforms VMBO hebben rond de zomer van 2019 de handen ineengeslagen om te komen tot een strategische agenda voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie. Onder de titel *Inclusieversneller* werkten zij de kaders verder uit, die al eerder en in gezamenlijkheid waren geformuleerd binnen de Coalitie.

De concrete en praktische vertaling met 10 uitgangspunten helpt het gezamenlijk optrekken in de regio.

Samen met het programma Met Andere Ogen wordt er waar nodig verbonden, gedeeld, geleerd en geïnspireerd. De basis vormt het begrip 'inclusie': alle leerlingen volgen zoveel mogelijk onder één aansturing en waar mogelijk binnen één en dezelfde school hun onderwijs. Onderwijs, jeugdhulp, zorg en vrije tijd worden in en om de school georganiseerd. Alleen in een nauwe samenwerking, zoveel mogelijk op één locatie, tussen alle partijen, inclusief kinderen, jongeren en hun ouders, kan de zo gewenste ononderbroken ontwikkeling van kinderen van 0 tot 18 jaar optimaal tot stand komen. De route die deze ontwikkeling mogelijk maakt, wordt bepaald door onafhankelijke deskundigen óp de route. Dit is de beste garantie voor het creëren van doorzettingskracht, het monitoren van de vraag (in relatie tot het aanbod van onderwijs én jeugdhulp) het voorkomen van thuiszitters en het terugdringen van de tekorten op jeugdhulp. De boodschap is steeds: iedereen is welkom, iedereen hoort erbij en kan meedoen.

Dekkend netwerk op lokaal en regionaal niveau

Met als uitgangspunt het universele recht op ontwikkeling, is maatwerk in iedere situatie geboden. Geen kind, buurt of regio is gelijk. Een algemene aanpak, met landelijke regels, is daarom niet aan te bevelen. Zo kan een hardnekkig probleem als dat van de thuiszitters alleen worden opgelost als lokaal de handen ineens worden geslagen om te komen tot oplossingen die werken voor het betreffende kind, in een specifieke buurt of regio. Samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten in jeugdzorgregio's spelen een sturende en coördinerende rol om te komen tot een flexibel continuüm van onderwijs, jeugdhulp en gezondheidszorg,

dat we in zijn volledigheid het lokale of regionale 'dekkend netwerk' noemen. Wat daarbij wél zou helpen, is een ontschotting van budgetten en wetgeving tussen onderwijs en jeugdhulp. Verder zou een landelijk kader voor de basisondersteuning van onderwijs, jeugdhulp en gezondheidszorg kunnen bijdragen aan een brede, stabiele basisvoorziening, voor iedereen gelijk, waarbij onderwijs, jeugdhulp en (jeugdgezondheids)zorg een bodem leggen onder het dekkend netwerk in alle regio's.

De Inclusieversneller en het Programmaplan Met Andere Ogen geven richting aan de keuzes die op lokaal en regionaal niveau met elkaar moeten worden gemaakt. De genoemde netwerkpartners kunnen een verbindende en versnellende functie vervullen om de doelen van de Coalitie te realiseren. Zij zorgen voor draagvlak en brengen de partners in de wijk, gemeente of (jeugdzorg)regio samen zodat zij hun kennis kunnen delen en kunnen leren van elkaar. Inclusie is daarbij het thema dat iedereen verbindt, en dat de weg wijst naar de toekomst van passend onderwijs waarin daadwerkelijk de vraag centraal staat wat het kind nodig heeft: omdat samen opgroeien ook samen onderwijs betekent.

1. **Inclusie is een werkwoord.**
2. **Onderwijs, jeugdhulp, zorg en vrije tijd moeten zoveel mogelijk in en om de school georganiseerd worden.**
3. **Er wordt een ondersteuningsbehoefte geformuleerd, geen label geplakt.**
4. **Wij leren samen, bij voorkeur in een zo geïntegreerd mogelijke setting.**
5. **Leerlingen hebben een ontwikkelrecht.**
6. **Alle bij de jeugd betrokken partijen moeten samen optrekken.**
7. **Er moet voor een eenduidige route naar een passend aanbod worden gezorgd.**
8. **En dat is geen bureaucratische route.**
9. **Er wordt geluisterd naar kinderen, jongeren en hun ouders.**
10. **Muren tussen hokjes worden geslecht.**

Interview

Door de ogen van Anne Looijenga

Wie ben je en wat is je (professionele) rol?

'Ik ben een bedrijfskundige met een onderwijshart die zoekt naar nieuwe, creatieve en effectieve oplossingen als het gaat om maatschappelijke vraagstukken. Ik probeer een aantal jaren vooruit te kijken bij complexe vraagstukken die niet regulier kunnen worden opgelost, waarvoor je andere combinaties, inzichten en contexten nodig hebt om dit op te lossen of ieder geval proberen te beïnvloeden. Sinds 10 jaar ben ik directeur bij de Katholieke Pabo in Zwolle, na bijna 20 jaar als adviseur, programmamanager en leidinggevende in het sociale en educatieve domein. In 2015 zijn we begonnen met een initiatief rondom de Campus Kind en Educatie gericht op het thema kindberoepen. Dit is een samenwerkingsverband tussen KPZ, Hogeschool Viaa, mbo Menso Alting, Landstede mbo en Landstede Kinderopvang. Niet ieder kind heeft dezelfde kansen. Dat merk je ook ten tijde van het thuisonderwijs. Niet iedereen heeft een goede laptop, sterk genoeg internet etc en voldoende uitdaging of veiligheid thuis. Ons instituut is 125 jaar geleden opgericht met twee doelstelling: het werken aan laaggeletterdheid bij kinderen en het zorgdragen voor eerlijke kansen. En dat doen we eigenlijk nog steeds. Het zit in ons DNA. Dit is iets waar de politiek nu ook klaar voor lijkt te zijn.

Waar staat Met Andere Ogen voor in jouw ogen?

'Eerlijke kansen en perspectieven voor kinderen en jeugd. Dit geldt voor alle kinderen: zowel de groep die in het gedrang komt in de systemen, als de 80 procent waar het goed mee lijkt te gaan, maar voor wie het

Anne Looijenga,
Directeur Dienstverlening en Centrum voor Ontwikkeling KPZ

toch nog niet optimaal georganiseerd wordt; problematiek die we aan de buitenkant niet zien. MAO zorgt ervoor dat de maatschappij, de politiek en professionele organisaties en de diverse professionals gemeenschappelijk de daadwerkelijke verantwoordelijkheid nemen voor kinderen en ouders. Ik zie daarin een mooie trend waarbij de politiek in de regie steeds meer zijn verantwoordelijkheid neemt. Dit zit deels in een financiële urgentie omdat er grote problemen zijn met de financiering van de jeugdhulpverlening, maar ik zie ook wethouders en bepalende bestuurders en ambtenaren die initiatieven nemen in het belang van de kinderen.'

Welk kind heb je voor ogen, hoe draag je bij aan het vergroten van zijn of haar ontwikkelkansen?

'Het begint bij eerlijke kansen voor kinderen, jeugdigen en studenten. Vijf jaar geleden zijn er toelatingseisen ingevoerd voor de lerarenopleidingen waardoor een groot deel van de MBO studenten geen toegang meer had tot het hoger onderwijs. Wij zijn een nieuwe opleiding gestart waar inmiddels 140 studenten zijn afgestudeerd en nu 220 studenten actief zijn. Zeker 80% van deze mensen was anders niet in het HBO terecht gekomen en dat reflecteert terug op de kinderen die nu door dit soort

Wat kun je zelf bijdragen aan Met Andere Ogen?

'Wij kunnen voorbeelden laten zien hoe zo'n proces loopt en hoe je dit kunt vormgeven. In de praktijk, maar ook wat de theoretische onderbouwingen en factoren voor belemmeringen en successen zijn. Dat is heel lastig omdat veel mensen vooringenomen zijn over elkaars proces. Wat kan de samenwerking tussen instituties en professionals op leveren, maar ook praktische voorbeelden van een professionals over hoe je bijvoorbeeld binnen komt bij een sportvereniging, centrum voor jeugd en Gezin of bibliotheek. Of hoe help je ouders met het invullen van een

“Alleen door samenwerken ontstaan er eerlijke kansen voor kinderen”

afgestudeerde leraren beter onderwijs kunnen krijgen. Deze nieuwe professionals weten de verbinding te leggen tussen kinderen, ouders, de wijk, het dorp, sportverenigingen, leesexpres, sociale wijkteam etc. Ze denken buiten de traditionele systemen en weten die te doorbreken in het belang van de kinderen. Het zijn niet alleen jonge twintigers die deze opleiding volgen, maar ook professionals die jarenlang werken in de diverse sectoren of herintreders en carrière-switchers van in de veertig- en vijftig. De kern van Met Andere Ogen is het interprofessioneel werken binnen teams in het belang van kinderen, waarbij je nieuwe spreektaal krijgt, nieuwe professionele cultuur en nieuwe werkwijze, waarbij je elkaars verantwoordelijkheden en rollen over mag nemen in het belang van kinderen.'

formulier om uiteindelijk kinderen de kans te geven boeken te gaan lezen. Ook bezitten we veel data over laaggeletterdheid en regionale analyse en andere feitelijke informatie die kunnen bijdragen aan bewustwording, effectieve interventies en professionalisering. Die bewustwording en dialoog, daar begint het mee. Dat gaat over de sectoren heen. Dat is zeker gaande. We krijgen hierover vanuit allerlei regio's, gemeenten en wijken vragen. We hebben bijvoorbeeld filmpjes met succesverhalen, maar ook voorbeelden van de belemmeringen waar we tegenaan lopen. Die willen we graag delen. Wat wij belangrijk vinden is het leren van daadwerkelijk multidisciplinair interprofessioneel werken. Dat is nog lastiger dan het klinkt. Dan moet je elkaar echt toelaten tot elkaars professie. Ook moeten professionals het lef en doorzettingsvermogen

hebben om bestaande systemen te doorbreken. Dit vraagt niet alleen lef, maar ook leiderschap. Hiervoor is de Campus gestart met een tweede interprofessionele opleiding als Master Leiderschap en Innovatie gericht op de samenwerkende sectoren Kinderopvang, Educatie, Sociaal Werk, jeugdzorg en lokale overheden. Daarvoor zijn we constant in onderhandeling en gesprek met bijvoorbeeld ministeries, branche en belangenverenigingen die ons het liefst weer terugduwen in de bestaande systemen. Soms is dat frustrerend, maar ik zie ook hoe onze studenten en partners in het werkveld dit wel oppakken en daar word ik enorm blij van.'

Vul aan: voor mij is Met Andere Ogen geslaagd als....

'... we op korte termijn binnen de wijken rondom professionele organisaties de gelijke kansen van kinderen en jeugd kunnen vergroten. Dat begint in de fase van bewustwording. Hoe kom je tot een gemeenschappelijke spreektaal? Hoe leren we elkaar echt kennen? Dat gaat veel verder dan een samenwerkingsovereenkomst. Hoe ga je echt het gesprek met elkaar aan? Wat zijn de meeste urgente hiaten in onze regio, zoals laaggeletterdheid, sociale armoede en kansenongelijkheid? Die hiaten zijn echt verschillend, zelfs op slechts 20 kilometer afstand. Is de regio bekend met wat bij hun de meest urgente hiaten zijn en hoe bij te dragen aan het oplossen hiervan, dan is Met Andere Ogen voor mij geslaagd.'

Succesverhaal:

'Wat ik zelf heb geleerd is dat wij als professionals in het hoger en middelbaar onderwijs elkaar moeten toelaten in samenwerking met partners in het werkveld. Het succes van onze initiatieven en Campus is dat we het MBO en HBO en werkveldpartners gelijkwaardig hebben leren samenwerken. Bij deze vorm van interprofessioneel samenwerken hebben we onze eigen belangen aan de kant gezet om zo een voorbeeld te zijn voor andere regio's.'

“Wat zijn de meeste urgente hiaten in onze regio, zoals laaggeletterdheid, sociale armoede en kansenongelijkheid?”

le-ren

Zich kennis of vaardigheid proberen eigen te maken

”

2 | LEREN Met Andere Ogen

Inleiding

De kern van onze aanpak is het samen al doende leren en ontwikkelen wat werkt. Dat noemen we de Lerende Aanpak. Om van en met elkaar te leren hebben we een lerend netwerk van inspiratieregio's, coalitiepartijen, ambassadeurs, aandeelhouders en kennispartners. Onderdeel van het gezamenlijk leren is ook het met elkaar en anderen reflecteren. In dit hoofdstuk komen de volgende onderdelen aan bod:

1. Leren vanuit de inspiratieregio's.
2. Leren van de verbinding tussen inspiratieregio's
3. Leren in de Communities of Practice
4. Leren van ouder(betrokkenheid)
5. a. Leren van andere ogen: kennis en instrumenten
b. Leren en ontwikkelen van kennis
6. Leren van data

2.1 Leren vanuit de Inspiratieregio's

De 11 inspiratieregio's zijn allen op eigen wijze een inspirerend voorbeeld voor de rest van het land. Zij laten voorbeelden zien waar het, soms ondanks andere wetgeving en financieringsstromen, is gelukt om de samenwerking te versterken ten behoeve van de ontwikkelkansen van kinderen. Elke regio heeft ook ontwikkelvragen en uitdagingen waarbij de regio's van elkaar en anderen kunnen leren.

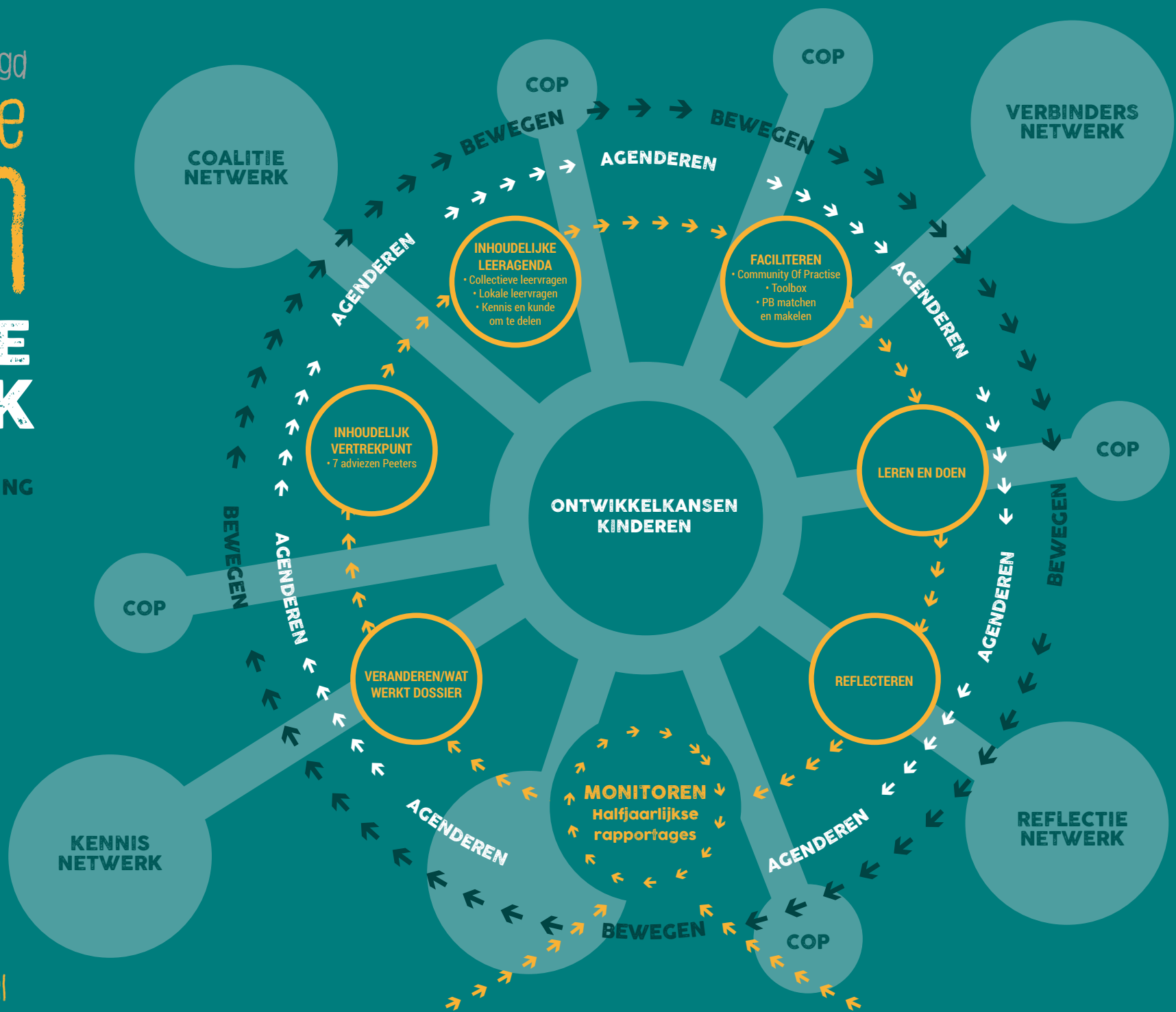
Elke inspiratieregio heeft een of twee mensen vanuit de regio aangesteld als verbinder(s) in het programma Met Ander Ogen. Zij zijn verbonden aan een verbinder vanuit een landelijke coalitiepartij, de Coalitieverbinders. Alle binders uit de regio's en vanuit de coalitie vormen gezamenlijk het bindersnetwerk. Elke regio vertelt in deze Midterm op eigen wijze hoe zij bewegen, leren en agenderen om de ontwikkelkansen van kinderen te vergroten. Daarnaast geven we een inkijkje in de inspiratiesessies en uitwisseling die afgelopen tijd heeft plaatsgevonden.

Onderwijs | Zorg | Jeugd
**met andere
 ogen**

**LERENDE
 AANPAK**

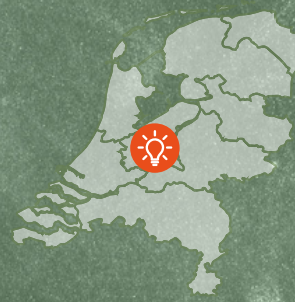
- 1 PREVENTIEVE BEWEGING
- 2 **LEREN**
- 3 AGENDEREN

1. Data (outcome/output) 2. Lokale monitoren 3. Kwalitatieve data

metandereogen@vng.nl
 aanpakmetandereogen.nl

Inspiratieregio Utrecht

UTRECHT zet door op effectieve verbinding van onderwijs en zorg voor jeugd

In Utrecht willen we de samenwerking tussen onderwijs en zorg voor jeugd verder verbeteren. Tussen professionals die samenwerken met de school, de leerling en ouders, maar ook tussen samenwerkende organisaties. In Utrecht zijn dat de gemeente (leerplicht, jeugdgezondheidszorg, onderwijs- en jeugdbeleid), de samenwerkingsverbanden PO en VO en buurtteamorganisatie Lokalis die samen de kernpartneraanpak hebben ontwikkeld. Naast kwaliteitsverbetering van de samenwerking op casuïstiek en beleid gaat het ook om sterke gezamenlijke sturing. Niet vanuit iedere organisatie afzonderlijk, maar samen en door alle 'lagen' heen. Kort gezegd: we willen als inspiratieregio een doorontwikkeling maken van organisatiegestuurd naar vraaggestuurd werken.

En het rendement van onze aanpak voor kinderen, jongeren, gezinnen, scholen en wijken vergroten. Hoe kunnen we de vraag van kinderen, jongeren en scholen nog meer centraal stellen en sneller maatwerk leveren als dat gewenst is? En hoe kunnen we ook op het niveau van het stelsel verbeteringen helpen realiseren?

Samen leren en verbeteren

Leren van en met elkaar is de rode draad in alles wat we doen in Utrecht. De samenwerking kan alleen maar beter worden als je steeds bereid bent te leren van casuïstiek, procesevaluaties, reflectiebijeenkomsten en onderzoek. Leren is met andere ogen (laten) kijken naar je eigen werk en daarover met jongeren, ouders en collega's in gesprek gaan.

Samen leren en verbeteren lukt beter:

- als je hoge ambities houdt: het resultaat voor kinderen en jongeren kan altijd beter;
- als je bereid bent naar patronen en valkuilen in de samenwerking te kijken;
- als je vernieuwing en ontwikkeling blijft stimuleren;
- als je de opbrengst van samenwerking voortdurend evalueert en onderzoekt op mogelijkheden voor verbetering.

Regioverbinder
Harriët Smit

Coalitieverbinder
Channa Al

Aan de slag met onze onderzoeksvraag

Onderzoek onder leiding van de HU

De behoefte aan versterking van onze kernparteraanpak houdt ons al langere tijd bezig. Vijf jaar praktijkervaring met kernpartnerschap, zelfevaluaties, casusonderzoek onder thuiszitters, procesevaluaties, onderzoek met scholen en partners en een onderzoek van organisatieadviesbureau Hiemstra & De Vries (2018) laten zien dat we goed op weg zijn, maar dat verbeteringen mogelijk en nodig zijn. Om de gewenste verdieping te vinden zijn we als kernpartners samen met de Hogeschool Utrecht aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een meerjarig onderzoek naar interprofessionele samenwerking in de vorm van een Change Lab. Door praktijkgericht onderzoek wordt een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld die op alle niveaus moet leiden tot een hoger rendement van samenwerken. De vraag van het kind met zijn of haar ouders in de wijk of de vraag van de jongere op school is altijd het uitgangspunt.

Praktisch aan de slag

Parallel aan dit verdiepende onderzoek zijn we ook gestart met een laagdrempelige en pragmatische aanpak. Teamleiders en managers van de kernpartnerorganisaties sluiten aan bij de kernteams op een aantal

scholen. Vanuit het idee dat met andere ogen kijken ook bij onszelf begint en een nieuwe blik vaak nieuwe inzichten oplevert. Wat ons opvalt bespreken we, wat we samen kunnen leren en verbeteren zetten we in acties om. De eerste ervaringen zijn positief. Door aan te sluiten en terug te geven wat we zien en horen, maken we voor de kernteams zaken die vanzelfsprekend waren weer expliciet en kunnen we helpen om bepaalde patronen zichtbaar te maken. Als gevolg van de landelijke richtlijnen is het fysiek aansluiten bij de kernteams op de scholen even stil komen te liggen. Zodra de scholen open zijn, pakken we dit weer op.

Teamleiders spreken elkaar (aan)

De teamleiders van leerplicht, jeugdgezondheidszorg, de buurtteamorganisatie en de beide samenwerkingsverbanden werken ook al jaren intensief samen. Vanuit een goede relatie en met een duidelijke opdracht. Maar met als gezamenlijk geconstateerd risico dat we bij een te 'harmonieuze' relatie ook scherpte kunnen verliezen en elkaar te weinig aanspreken. Om die reden hebben we een sessie georganiseerd onder leiding van onze coalitieverbinder, waarin we ons in een leuke vorm hebben uitgesproken over beelden over en verwachtingen van elkaar. Hierin was volop ruimte om elkaar op een andere manier aan te spreken. Iedereen waardeerde dit enorm. Hier gaan we dus mee door!

Kortere lijnen schoolbesturen en kernpartners

In het PO is het stedelijk kernpartneroverleg van teamleiders van de kernpartners uitgebreid met professionals vanuit de schoolbesturen. Mooi dat niet alleen professionals op de basisscholen elkaar goed weten te vinden, maar ook teammanagers en beleidsmakers van onderwijs en kernpartners gezamenlijk lijnen uitzetten. Een goede ontwikkeling naar nog betere verbinding en korte lijnen tussen onderwijs en zorg. Gezamenlijk zijn er nieuwe speerpunten in de kernpartneraanpak opgesteld.

Kernpartneraanpak in tijden van crisis

De Corona-crisis was voor de verbinding van onderwijs en zorg een lakmoesproef. Lukt het ook in tijden van acute nood om te verbinden waar nodig? Bestuurders van onderwijs, opvang, jeugdbeleid en jeugdhulp stelden in korte tijd een gezamenlijk afwegingskader op om passende hulp te kunnen bieden en spraken elkaar twee keer per week om ontwikkelingen voor te zijn, te volgen en snel in te kunnen springen. Partners zetten vanuit een vanzelfsprekende behoefte samen de schouders onder de opvang van kwetsbare groepen. De Utrechtse infrastructuur op onderwijs en zorg voor jeugd is zo stevig dat ze ook - of juist - in crisis het fundament blijft waarop we samenwerken.

Planning tot najaar 2020

- Juni: doorontwikkeling van de kernpartneraanpak in een meerjarige kenniswerkplaats van de Hogeschool Utrecht en de kernpartners. Met een buurt of wijk, PO scholen in die buurt, een aantal VO scholen en alle kernpartners gaan we verdiepend praktijkgericht onderzoek doen naar de samenwerking als kernpartners, met kind/jongere, ouders en school in het middelpunt.
- Juni: bestuurders van de beide samenwerkingsverbanden ontmoeten elkaar in een informele setting om op een aantal overstijgende thema's verder te komen. Onderwerpen zijn de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp, zorgen voor een doorgaande onderwijs- en ondersteuningslijn, nieuwe onderwijsconcepten en vernieuwing van de jeugdzorg, ook in relatie tot het personeelstekort.
- September: Inspiratiedag van het SWV PO met René Peeters als één van de gastsprekers. Wat inspireert ons in ons dagelijks werk aan passend onderwijs en passende jeugdhulp? Hoe kunnen we onze kennis verdiepen?
- Oktober: jaarlijkse thuiszitterssprint. Bijeenkomst met binnen- en buitenring waarin we proberen om voor complexe casuïstiek maatwerkoplossingen te vinden en te leren van elkaar.

Bewegen en transformeren

We zijn onderdeel van een landelijke aanpak en stimuleren beweging in onze samenwerking. Zowel door elkaar op te zoeken en mogelijkheden voor verbetering op te pakken als door samen de ontwikkeling te maken die we allemaal voorstaan: eerder en beter signalen opmerken, de vraag met kind, ouders, jongeren onderzoeken en samen een aanpak bepalen die past.

We geloven in die 'beweging naar de voorkant'. Van curatief en soms nog te laat, naar preventief en in een vroeg stadium. Met professionals die breed én diep durven en kunnen kijken en handelen. Mooi is de Utrechtse ontwikkeling van specialistische jeugdhulp die buurt- en schoolgericht wordt ingevuld, waardoor we samen naar betere zorg komen. Met scholen en collega-samenwerkingsverbanden in de regio Utrecht, regiogemeenten, jeugdhulpaanbieders en kennisinstituten willen we ook voor de meest complexe casuïstiek beter passende oplossingen vinden. Samenwerking, inzicht in het hoe van organisaties en maatwerk staan voorop.

Wat staat er in Utrecht ook op de samenwerkingsagenda?

- Het verder terugdringen van thuiszitters met behulp van onze kernpartneraanpak. We evalueren onze thuiszittersaanpak met jongeren en ouders, met organisaties, bestuurders en met de raad. En pakken lokaal op wat er nog beter kan en moet in de verbinding van onderwijs en zorg. Het Thuiszitterscafé, bedoeld voor ouders van thuiszittende jongeren, is hier een mooi voorbeeld van.
- Soepel verlopende overgangen en een doorgaande schoolloopbaan. Extra aandacht voor de potentieel risicovolle overstap van voorschoolse voorzieningen en opvang naar basisonderwijs, van

primair onderwijs naar voortgezet (speciaal) onderwijs en van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs. Ook de ontwikkeling van concepten als 10-14 onderwijs en het nieuwe regionale VSV-plan vallen hieronder.

- Gelijke onderwijskansen. Tot 2028 heeft Utrecht te maken met een groei van 9.000 kinderen en jongeren in het primair en voortgezet onderwijs. Utrecht heeft van oudsher een relatief hoog opleidings- en welvaartsniveau, maar door het ontbreken van een middengroep zijn de verschillen tussen uitersten groot. Deze tweedeling is risicovol. En de Corona-crisis dreigt scheidslijnen nog verder te vergroten. Utrecht heeft een Gelijke Kansen Agenda opgesteld. Nieuwe initiatieven worden verbonden, vrijwilligers en kleinere organisaties werken samen mee aan duurzame ondersteuning van kinderen, jongeren, gezinnen en scholen.
- Plan is om vanuit de bestaande visie op passend onderwijs – zorg voor jeugd te verkennen wat we in Utrecht (en Stichtse Vecht VO) verstaan onder inclusief onderwijs en hoe we hier invulling aan geven.

Van suboptimaal naar de best passende oplossing

Als inspiratieregio willen we ook aan de orde stellen wat er in de verbinding van onderwijs en jeugdhulp nog niet goed loopt en toewerken naar een nieuw perspectief.

Bovenregionale businesscase

In het kader van de bovenregionale inkoop van zeer specialistische jeugdhulp zijn we met een groep van gemeenten, aanbieders, cliëntvertegenwoordigers, speciaal onderwijs en samenwerkingsverbanden bezig met de ontwikkeling van een businesscase: hoe kunnen we voor kinderen en jongeren die te maken hebben met een zeer complexe hulpvraag en geconfronteerd worden met verschillen tussen woon- en verblijfgemeente, verschillende samenwerkingsverbanden, vier stelsels van onderwijs en zorg, verschillende financieringsstromen en sectoraal toezicht een zo optimaal mogelijke combinatie van onderwijs en zorg organiseren? Wat is daarvoor nodig? Op welke kruispunten zien we echt weeffouten in wet- en regelgeving?

Wat moet wat ons betreft op de landelijke agenda terugkomen?

Vooraf in de aansluiting van speciaal onderwijs en specialistische jeugdhulp zien we noodzaak tot verbetering. Dat geldt voor onderwijs in een zorgsetting en voor zorg in een onderwijssetting. En vooral ook op het snijvlak van onderwijs in combinatie met de Wlz en met de gesloten jeugdzorg. Verder wijzen we voortdurend op de noodzaak van integraal toezicht en een integraal toezichtkader. Het toezicht op de complexe en brede maatschappelijke opgave om onderwijs en zorg voor kwetsbare kinderen goed te verbinden kan volgens ons niet alleen sectoraal worden ingericht. Ook doen we regionaal onderzoek naar verbeteringen in het aanbod van onderwijs en zorg.

Utrecht zet door

In Utrecht zijn we trots op wat we in de verbinding passend onderwijs – zorg voor de jeugd hebben bereikt. Als voorlopersregio herkennen en omarmen we de adviezen uit het rapport Met Andere Ogen. Er is in Utrecht

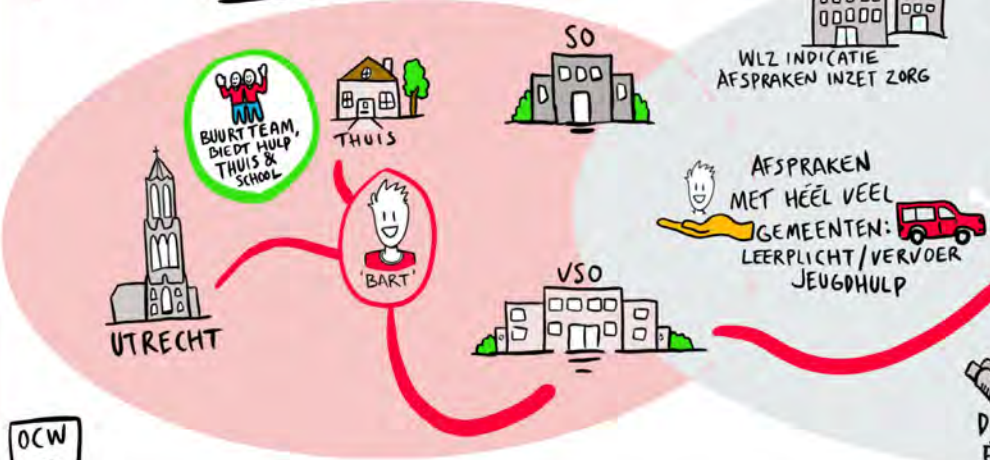
een goed werkende infrastructuur voor ondersteuning op school, thuis en in de wijk, partners weten elkaar snel en goed te vinden en werken intensief samen, het aantal thuiszitters is mede als gevolg van onze integrale samenwerking sterk gedaald en we worden steeds beter en creatiever in het vinden van maatwerkoplossingen. Iedere jeugdige verdient het om gezond en veilig op te groeien en zich naar vermogen te ontwikkelen. Daarvoor doen we wat nodig is. Toch denken we dat we samen nog meer resultaat voor kinderen, jongeren, gezinnen en scholen kunnen boeken. Vooral in situaties waarin de oplossing niet direct voorhanden is, de onderwijs- en zorgvraag van een jeugdige zeer complex is of verschillende stelsels schuren. Daarom zetten we door. Voor beter passende oplossingen voor kinderen, jongeren en gezinnen en voor een stelsel dat hierin faciliteert.

SCHOOLLOOPBAAN VAN 'BART' en zijn afhankelijkheid van het stelsel

- VERSTANDELIJK BEPERKT
- VEEL ZORG NODIG SCHOOL/THUIS
- BEPERKTE DRAAGKRACHT OUDERS

GEMEENTE:

REGIO:

- ~~WENS~~ NOODZAAK:
- LOKAAL:**
 - BINDENDE AFSPRAKEN - ONDERWIJS/ZORG
 - GEZAMENLIJKE INKOOP VAN JEUGDHULP
 - REGIONAAL:**
 - GEZAMENLIJKE INKOOP VAN ZEER SPECIALISTISCHE JEUGDHULP
 - LANDELIJK:**
 - COLLECTIEVE FINANCIERING VOOR (V)SO
 - VAN ONDERWIJS ONDERSTEUNING EN ZORG
 - INTEGRAAL WERKENDE INSPECTIES

- BART IS AFHANKELIJK VAN:
- LOKALE AFSPRAKEN ONDERWIJS/ZORG THUIS EN OP SCHOOL
 - SWV'S VOOR ZIJN TLV'S
 - GEMEENTE VOOR INZET ZORG OP SCHOOL
 - ZOR GKANTOOR VOOR INZET ZORG THUIS
 - GEcombineerd AANBOD OP ONDERWIJS/BEGELEIDING EN BEHANDELING
 - >18 JAAR: GEcombineerd AANBOD VAN BESCHUT WERK, GOEDE ZORG EN VERBLIJF
 - HET SUCCES VAN DIT ADMINISTRATIEVE PROCES!

@KOOIJCREATIE.NL

Inspiratieregio De Meierij

'Vindplaats is werkplaats'

Binnen regio PO de Meierij wordt door 123 scholen, samen met ouders, kinderopvang, voorschoolse instellingen en jeugdhulppartners hard gewerkt om passend onderwijs en zorg te bieden voor al onze kinderen.

In de Meierij zijn we afgelopen tijd doorgegaan met de uitvoering van een aantal experimenten:

- Proeftuin
- Verbinding specialistische jeugdhulp
- Groepsarrangementen

We zoeken grenzen op, lopen soms aan tegen regelgeving, maar het gezamenlijke doel is dat de vindplaats (school) waar kinderen zijn ook de werkplaats wordt.

De proeftuin is in de afgelopen periode geëvalueerd. Het borgen van de opbrengsten van deze experimenten in strategisch beleid hebben wij als moeilijkste stap ervaren. Dit is iets waar Kees Dorst in zijn masterclass op 16 april ook naar verwees. Lees [hier](#) meer over de bijeenkomst van 16 april. Wij proberen met verhalen van professionals en ouders, de

beleidsmakers en wethouders te overtuigen van de noodzaak om deze werkwijze te omarmen en meer structureel te maken.

We zijn er trots op dat het gelukt is om de opbrengsten uit de evaluatie van de proeftuin en onze visie terug te zien in het uitvoeringsplan en het inkoopkader (21 en verder) van onze regio. We blijven dan ook experimenten uitvoeren en hopen deze te kunnen inbedden in het beleid van de komende jaren.

De intense samenwerking met jeugdhulppartners maakt dat je elkaar niet alleen beter gaat kennen, maar ook waarderen. We hebben elkaar nodig om de goede dingen te doen voor onze kinderen.

Regioverbinder
Theo Brands

Coalitieverbinder
Willemijn Verhave

Anouk Knoesters, pedagogisch ambulant begeleider voor de pilot Jeugdhulp en onderwijs van het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs de Meierij.

Het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs de Meierij is op 1 september 2019 gestart met een pilot voor een jaar. De pilot is bedoeld om meer preventieve en snelle interventie te hebben bij kind en gezin en zo specialistische jeugdhulp dichterbij school te organiseren. Daarnaast ligt de focus in de pilot op terugdringen van schooluitval en het verder ontwikkelen van de basisondersteuning van scholen. Met als uiteindelijke doel, versterken van de driehoek gezin, onderwijs en zorg.

‘De hulpvraag van school is vaak ook een hulpvraag van ouders. Hier kunnen we dankzij de pilot laagdrempelig en snel op inspelen. Zo werken we aan een nog betere samenwerking en zorgen we dat ouders en kind samen niet vastlopen.’

Proeftuin om inzet van zwaardere hulp te voorkomen

In de proeftuin Geïntegreerde aanpak onderwijs en basisondersteuning jeugdverpleegkundigen en schoolmaatschappelijk werk in 's-Hertogenbosch deden 6 scholen/kindcentra ervaring op met vroegtijdig, laagdrempelig en nabij aansluiten bij ondersteuningsvragen van kinderen en gezinnen, om zo escalatie en inzet van zwaardere hulp te voorkomen.

De scholen wilden dat vragen van kinderen, ouders en leerkrachten meteen opgepakt werden door de onderwijsteams, versterkt met een jeugdverpleegkundige en/of schoolmaatschappelijk werker. Ook wensten de scholen ondersteuning voor leerkrachten die dagelijks te maken hebben met opgroei- en opvoedproblemen. De ondersteuning voor kinderen, ouders en leerkrachten diende beschikbaar te zijn in de school zelf.

De pilot is gestart op 1-4-2019 en duurt nog tot de zomervakantie (10-7-2020). De mogelijkheden voor verlenging worden nog besproken aan de hand van het evaluatierapport. Het gehele rapport wordt binnenkort op de website www.aanpakmetandereogen.nl gepubliceerd.

Positieve resultaten

De samenwerking op de 6 scholen bleek positief. Het lukte om in de samenwerking laagdrempelig en nabij aan te sluiten bij ondersteuningsvragen van kinderen en gezinnen. Met de extra inzet van de jeugdverpleegkundigen en schoolmaatschappelijk werkers investeerden de scholen in:

- Vertrouwen bij ouders, kinderen en leerkrachten;
- Effectieve inzet van de school als vindplaats en werkplaats; niet meer kwesties meenemen naar elders, maar aanpakken en oplossen in de school(omgeving);
- School als een veilige plek waar kwesties vroegtijdig gesignaleerd en meteen opgepakt worden;
- Een preventieve aanpak, waardoor (later) intensieve zorg minder of niet nodig is;
- Een brugfunctie van jeugdverpleegkundige en schoolmaatschappelijk werker: zij bieden ondersteuning en kortdurende hulpverlening in de school én bij gezinnen thuis;
- Ontzorgen van leerkrachten dankzij de snelle en passende inzet van jeugdverpleegkundige en schoolmaatschappelijk werker;
- Contacten met professionals die werken in de wijk en de stad, om zo ook de sociale kaart van de school te versterken.

Inspiratieregio FoodValley

Wij zijn de regio FoodValley

In onze regio bevindt zich een grote verscheidenheid aan partijen, zowel qua grootte als achtergrond. In deze diversiteit werken wij als 7 gemeenten en 5 samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs samen. Dit doen wij samen met lokale en regionale spelers zoals schoolbesturen, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulpaanbieders, kinderopvang en welzijnswerk. Samen zetten wij ons iedere dag in om kinderen met een ondersteuningsvraag de beste ondersteuning te geven.

Opbrengsten en speerpunten inspiratieregio Foodvalley

Opbrengsten:

1. Heldere lijnen over verantwoordelijkheden in de samenwerking jeugd en onderwijs op basis van de jeugdwet en de wet passend onderwijs. In september wordt de hiervoor opgestelde matrix Passende Samenwerking openbaar.
2. Samenwerking jeugd (onderwijs, swv'en en gemeenten) in een complexe dynamiek, maar met een gezamenlijke visie op ononderbroken ontwikkelingslijnen van 0 – 23 jaar.
3. Dataset gegevens jeugdhulp en passend onderwijs.
4. Arrangementen passend onderwijs en schoolpilots.
5. Mindmap FoodValley Jeugdhulp en onderwijs, als basis voor een gemeenschappelijk ontwikkelagenda en bijpassende overlegstructuur (zie pagina 45).

Matrix Passende Samenwerking

De matrix Passende Samenwerking toont de afgesproken (wettelijke) verdeling van verantwoordelijkheden tussen Jeugdwet en Onderwijs wetten in de FoodValley. Deze is opgesteld in opdracht van het OOGO zodat verantwoordelijkheden tussen de partijen bij (bijzondere) situaties duidelijk wordt. Hierbij hanteren wij verschillende uitgangspunten, zoals (niet uitputtend):

- Gezin, school en ondersteuners, lokaal team en samenwerkingsverband kunnen niet zonder elkaar;
- School is vind- en werkplaats;
- Wanneer is iets preventief en wanneer is het curatief? Dat kan afhankelijk zijn van de situatie;
- Bij poreuze randen gaan we altijd in gesprek over de verantwoordelijkheid van de inzet bij financiën.
- Wil je meer weten?
Kijk op <https://jeugdfv.nl>

Regioverbinders

Monique Zeeman
Thea de Graaf
Pieter van Dijk

Coalitieverbinder

Jessica Tissink

Speerpunten

1. In het kader van continuïteit op alle niveaus van de betrokken organisaties (bestuurlijk tot en met in de klas/jeugdhulp/contact met de voogd); leidende principes met elkaar formuleren, monitoren en bewaken.
2. Mede op basis van de uitwisseling van praktijkvoorbeelden een gezamenlijke ontwikkelagenda realiseren.
3. Gezamenlijk beleid in gelijke termijnen: sociaal beleid, jeugdbeleid en ondersteuningsplannen op elkaar afgestemd voor 2022 – 2026.

Leren tussen regio's

De regio staat open voor het leren van en met elkaar. In dat kader zijn voor alle Communities of Practice duo's (gemeente – onderwijs) ingeschreven. Daarnaast heeft de regio zelf ervaring op het gebied van monitoring/dataset te bieden en is de regio geïnteresseerd in andere regio's waar al één gezamenlijk beleidsplan onderwijs – jeugd is gerealiseerd.

Bewegen in de regio's

Binnen de regio wordt gewerkt aan het herijken van de samenwerkingsafspraken om met elkaar vast te stellen of alle betrokken partners nog in dezelfde richting (willen) bewegen.

Voortgang op de zeven adviezen

Zoals uit het voorgaande blijkt, wordt in ieder geval gewerkt aan de adviezen waarop in deze fase de focus ligt van MAO: het verbreden van (interprofessionele) teams via de schoolpilots en brede lokale afspraken als speerpunt. Daarnaast is aandacht voor de andere adviezen als het betrekken van ouders, monitoring, poreuze randen van budgetten, inperken vrijstellingen/actief verzuimbeleid en een bijdrage aan de coalitie.

Werkgroep Terugkeer na Corona

De werkgroep 'Terugkeer na Corona', gestart op initiatief van het Samenwerkingsverband POBV, heeft na een aantal digitale vergaderingen een mooie handreiking opgeleverd met tips en handvatten voor de terugkeer van leerlingen binnen het V(S)O. In de werkgroep hebben zitting:

- Centrum voor jeugd en gezin (Barneveld, Veenendaal)
- Afdeling leerplicht (Veenendaal)
- Zorgcoördinatoren voortgezet onderwijs
- Trauma company
- Passend Onderwijs Barneveld-Veenendaal VO
- <http://www.passendonderwijsbarneveldveenendaal.nl/actueel/terugkeer-na-corona>.

De (economische en sociale) gevolgen van de coronacrisis liggen buiten onze invloedssfeer. Binnen onze invloedssfeer ligt de manier waarop we met deze onzekerheden omgaan, wat onze houding is en hoe we ons leven weer oppakken tijdens/na de coronacrisis.

Een tip voor omgang met ouders: 'Wees in contacten met ouders er ook alert op wat hun eigen ondersteuningsbehoefte kan zijn. Via het CJG kan ook meege gedacht worden over een geschikte ondersteuningsroute voor de ouder zelf'.

Binnenkort wordt de handreiking weer aangevuld met nieuwe informatie vanuit het CJG, de Traumacompany en Leerplicht. De meest recente versie is altijd op de website van het SWV POBV te vinden. Goede samenwerking bewijst in dit soort bijzondere omstandigheden haar kracht. De inspanningen van de afgelopen jaren om elkaar binnen de Food Valley te vinden, vanuit verschillende disciplines én met verschillende verantwoordelijkheden, werpen zo hun vruchten af.

Overal is de samenwerking op dit moment van groot belang. Deze tijd biedt mogelijkheden om dat een extra zetje te geven. Zo zou je als school kunnen overwegen om een ouderavond (met anderhalve meter) te organiseren in samenwerking met het CJG. Een ander, zeer toepasselijke vorm, gebruikte het CJG Ede: een webinar met een opvoeddeskundige hoe je omgaat met een puber in huis.

Inspiratieregio Noord-Kennemerland

'It takes a community to raise a child'

In de regio Noord-Kennemerland wordt er in partnerschap gewerkt aan de transformatie. Onderwijs, jeugdhulp en zorg dichtbij en op maat, contextgericht en zo 'thuisnabij als mogelijk'. Bij ons gaat recht boven regels en als er geen oplossing is, dan wordt deze gezocht. De besluiten die worden genomen hebben als doel: met elkaar en met ouders het gezamenlijke netwerk van professionals te versterken, zodat zij hun werk voor en met de jeugdigen goed kunnen doen. In Noord-Kennemerland hebben wij verschillende mooie voorbeelden waarin wij laten zien dat de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp gerealiseerd kan worden.

Regionaal team en pilot Jeugd GGZ in het VO

Wij zien dat middelbare scholen vaak een regionale functie vervullen en het voor hen lastiger is te bepalen waar een leerling vandaan komt en welk lokaal team daarbij hoort. Daarom hebben wij op de middelbare scholen een regionaal team van jeugd-en gezinscoaches opgezet in 2014. Zij vormen de toegang naar de jeugdhulp. Wij zien dat de coaches tijd hebben geïnvesteerd om op de scholen bekend te worden. Ook hebben we ingezet op het interprofessioneel samenwerken met scholen, bijvoorbeeld door het gezamenlijk bespreken van casuïstiek en welke rol en toegevoegde waarde iemand daarbij heeft. Zo weten we nog beter wanneer we elkaar kunnen en moeten inschakelen. Hier hebben wij goede

ervaringen mee. We krijgen terug van de mensen die meedoen, dat zij positief zijn over dit traject.

Daarbij zijn wij kort geleden een pilot gestart gericht op de jeugd GGZ. Scholen geven aan dat bij meer dan de helft van de thuiszitters psychische of psychiatrische problematiek een rol speelt. Deze pilot is voor ons een manier om deze problematiek vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Hierbij hopen we ook de kennis van de jeugd GGZ meer in het onderwijs te krijgen en de onderwijswereld meer in de jeugd GGZ te krijgen.

Aanpak thuiszitters

In Noord-Kennemerland werken wij met netwerkgroepen. Zo hebben wij gezamenlijk als primair en voortgezet onderwijs en de gemeente een netwerkgroep rondom het thema thuiszitters. Hierbij zitten onder andere

Regioverbinder
Jenny Falke

Regioverbinder
Astrid Ottenheym

Coalitieverbinder
Desiree Capiteijns

de leerplichtambtenaren, jeugd-en gezinscoaches, jeughulppartners, het onderwijs en het samenwerkingsverband.

Wij zijn met een flinke vaart aan de slag gegaan met ons thuiszitterspact. Wij kunnen stellen dat we alle -ook dreigende- thuiszitters in beeld hebben. Wij weten wat de oorzaak is en wat we te doen hebben. Bij het VO zien we dan ook een drastische vermindering van thuiszitters. In het PO hebben we 33 intensieve trajecten gelopen waar leerlingen een leer-maatwerktraject hebben gehad. Na een verdiepende analyse van deze trajecten hebben wij verschillende sleutels ontdekt waardoor deze aanpak voor onze kinderen werkt:

- **Trek als onderwijs en zorg samen op**

Van de 33 (dreigende thuiszitters) leerlingen hebben er 31 een combinatie van een onderwijs-zorgvraag. Dit betekent dat als je op inhoud deze leerlingen wilt helpen, onderwijs en zorg samen moeten werken. Hierbij leren wij over onze organisatiegrenzen heen te kijken door elkaars werelden te leren begrijpen en het gemeenschappelijk belang centraal stellen. Hiervoor moeten wij als professionals elkaar ook steunen en horen in plaats van de vinger te wijzen.

- **Ouders zijn de sleutel voor de oplossing dat het kind weer kan gaan leren.**

Wij zien dat een oorzaak van (dreigend) thuiszitten is dat de school en de ouders elkaar niet meer verstaan. Om dit in het belang van het kind te overbruggen is het belangrijk de ouders serieus te nemen en hen in een vroeg stadium te betrekken.

- **Handel in de eerste maand**

Vanaf het moment dat je weet dat er iets dreigt iets niet goed te gaan, werkt het als je meteen intensief in gesprek gaat. Dit zijn trajecten waar je wekelijks mee aan de slag moet zijn en waar school en jeugd- en gezinscoaches samen in op moeten trekken en acteren.

- **Hou het geoorloofd verzuim bij**

In onze regio houden wij het geoorloofd verzuim bij. Wij zien dat het goed is om dit wel in beeld te hebben omdat geoorloofd verzuim een voorbode is van thuiszitten of vroegtijdig schoolverlaten. Ouders houden soms hun kinderen thuis omdat zij zien dat zij niet lekker in hun vel zitten. Formeel is het kind dan ziek gemeld, maar kan er van alles aan de hand zijn. Daar wil je dan vroeg bij zijn.

- **Neem deelname aan het onderwijs als uitgangspunt**

Verzuim is de negatieve benadering van deelname aan het onderwijs. Als je kijkt vanuit beschermende en belemmerende factoren van deelname uit het onderwijs, kom je dichterbij de redenen van thuiszitten. Hierdoor kun je samen met ouders en school beter kijken naar de oplossingen voor de leerling.

*Door corona zijn ouders in onze onderwijs-zorggroepen voor kleuters gaan coachen en steunen. We zien dat daardoor het gedrag van de kinderen, waardoor zij op onderwijs-zorg groepen zitten, minder is geworden!
Dat is interessant om verder te onderzoeken.*

Buiten Gewoon Leren

Buiten Gewoon Leren (BGL) is een zorgboerderij waar onderwijs gegeven wordt door een leerkracht van een schoolbestuur vanuit onze regio. Het is een nieuw onderwijszorgarrangement dat beschikbaar is voor kinderen vanaf 7 jaar die niet meer naar school durven, kunnen, mogen, willen of waarvoor nu (te) vaak geen passend onderwijs kan worden gevonden en aangeboden. De oorzaak ligt vaak in een veelheid van factoren. BGL is een persoonsgericht onderwijszorgconcept waar ongeveer 10 leerlingen aan deelnemen. Deze kinderen kwamen in het verleden thuis te zitten of gingen naar een zorgboerderij. Perspectief op school lag ver weg. Het doel is dat de leerling naderhand weer tot z'n recht komt in een vorm van (regulier) onderwijs.

Waar leerlingen geen onderwijs krijgen op een reguliere zorgboerderij, wordt de drempel hoger om weer terug naar school te gaan. Bij BGL zijn de zorg- en onderwijswereld samengevoegd, waardoor leerlingen gemakkelijker terug stromen naar school. Wij zien dat het onderwijs op deze voorziening fungeert als een reddingsboei met het 'normale' leven van de leerlingen.

Bij de start van deze voorziening is samengewerkt met schoolbesturen om dit op verantwoorde manier op te zetten. Wij werken met een gecertificeerde leerkracht die gesteund wordt vanuit het schoolbestuur, waardoor het onderwijs kwalitatief goed is. De leerlingen blijven

ingeschreven op een reguliere school, waardoor het lesmateriaal ook voor alle leerlingen hetzelfde is. Hiermee is de tijdelijkheid expliciet gemaakt, waarbij gewerkt wordt aan perspectief voor die specifieke leerling. Bij de start is ook met de inspectie contact geweest, om te overleggen wat mogelijk is. De inspectie vond het een interessante maatschappelijke businesscase.

Wij zien wat 'normaal' is, steeds smaller worden en wij zijn bezig om 'het normale' te verbreden.

Nu BGL opgezet is en draait, is er wederom contact geweest met de inspectie. De inspectie gaf aan dat het een waardevol project is met kwalitatief goede onderbouwing, maar dat het gezien de huidige wet- en regelgeving op een aantal zaken niet mag. Hierop is er een

herstelopdracht naar het samenwerkingsverband gestuurd. In feite zou de zorgboerderij aangemerkt moeten worden als nevenvestiging van het onderwijsbestuur. Dit is niet wenselijk, omdat het zijn van een nevenvestiging implicaties met zich mee brengt. Ook kan dit leiden tot een bouwwerk van nevenvestigingen als dit concept op meerdere plekken gebruikt gaat worden. Het samenwerkingsverband zou kunnen aangeven dat dit een school onder haar vlag wordt. Dit is ook niet wenselijk omdat er dan een dubbel rol van het samenwerkingsverband gevraagd wordt. Op dit moment dragen het samenwerkingsverband, het schoolbestuur en de zorgboerderij de risico's.

De wens vanuit Noord Kennemerland is dat wet- en regelgeving aangepast wordt om ruimte te bieden om dit te ondernemen. Vanuit deze ruimte en vertrouwen voor maatwerktrajecten is er goede wil vanuit het samenwerkingsverband om hierop te verantwoorden. We hebben een maatschappelijke opdracht gekregen om kinderen niet tussen wal en schip te laten vallen en kinderen kansen te bieden om mee te doen. Daarvoor hebben we ruimte nodig om het op kwalitatieve manier te doen.

Wil je meer weten? Kijk dan op: <https://www.ronditonderwijs.nl/onze-organisatie/onderwijszorgarrangement-buiten-gewoon-leren>

Aan de slag met de leervraag

Als inspiratie regio zijn wij gestart met de ontwikkelvraag: Hoe komen wij van output monitoring meer naar outcome monitoring en resultaten? Eind januari hebben gemeenten en onderwijs de transformatieagenda met elkaar afgesproken. Een onderdeel daarvan is dat we stappen maken op de monitoring: we willen meer monitoren op effect en maatschappelijke resultaten gaan richten. Dit is een leerproces waar we op dit moment middenin zitten. We willen een werkgroep monitoring gaan vormgeven, waarbij we nadenken over welke stappen we willen zetten en met wie. De trekker van deze werkgroep is ook lid van de CoP Monitoring en het NJi gaat hierbij helpen. We zijn voornamelijk processtappen aan het zetten. Samen met Holland Rijnland en Zuid Kennemerland land willen hierbij ook kijken naar het maatschappelijk rendement.

Actief in de werkgroep agendering en het bestuurlijk netwerk

Wij zijn als regio actief bij de werkgroep agendering. Hierbij halen wij voorbeelden uit onze praktijk naar voren waar wij ondanks het systeem tot goede dingen komen. We willen naar een situatie waardoor we dankzij het systeem de goede dingen doen. Daarnaast nemen Astrid Ottenheym (Directeur-bestuurder Primair Passend Onderwijs Noord Kennemerland) en Elly Konijn-Vermaas (wethouder Alkmaar) deel in het bestuurlijk netwerk van René Peeters.

“

Vanuit met Andere Ogen praten we niet meer vanuit één partij of regio: we praten vanuit het gezamenlijk belang en daar ligt onze meerwaarde. Met Andere ogen is het hulpmiddel om dat gesprek met elkaar op een duurzame manier te voeren.

”

Corona is voor ons een bevestiging geweest dat wij elkaar goed weten te vinden op de werkvloer.

”

Inspiratieregio Zuid-Kennemerland

Aan de slag met onze ontwikkelvraag

In Zuid-Kennemerland hebben wij het volgende hoofdleerdoel:
Vanuit een gezamenlijke en gedeelde visie bijdragen aan de verbetering van de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs op iedere school.

In onze regio is er veel wil en uitvoeringskracht om de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp waar nodig op te zetten en uit te bouwen. Er zijn allerlei initiatieven, pilots en ontwikkelingen die gezien kunnen worden als onderwijszorgarrangementen. Alle betrokken partners willen op hun manier bijdragen om de ontwikkeling van kinderen zo goed mogelijk ondersteunen.

Om met ons deze gezamenlijke visie vorm te geven hebben wij een extern procesbegeleider aangesteld en vier sessies ingepland tussen gemeentelijke beleidsmakers en samenwerkingsverbanden. Tijdens deze sessies verkennen we het veld van de samenwerking en maken we een start met het leren van elkaars taal, elkaars werelden en achtergronden. Ons doel is te komen tot een gedragen visie op de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. De eerste twee sessies hebben ons geleerd dat er echt de ambitie is om de samenwerking te gaan versterken en dat we nog veel te ontdekken hebben om 'de kloof' te overbruggen. We hebben

daar een goede start mee gemaakt. Daarnaast nemen we deel aan de CoP Bindende afspraken.

De twee sessies werden als inspirerend en opbouwend ervaren. We nemen de tijd voor elkaar en werken vanuit gezamenlijkheid.

Door de Corona maatregelen zijn we blijven hangen tussen de tweede en derde sessie. We vinden het zo belangrijk elkaar fysiek te ontmoeten dat we de sessies hebben uitgesteld en niet hebben vervangen door 'kille/ zakelijke' digitale beeldconferenties. Na afronding van de werksessies willen wij de gezamenlijke visie (Jeugdondersteuningsplan) opstellen en bestuurlijk laten bekrachtigen. Hierna willen wij inzetten op het uitwerken van onze werkwijze, grondwet en het handboek voor de uitvoering.

Regioverbinder
Lilian de Grauw

Regioverbinder
Karin Boode

Ons mooiste voorbeeld??

*Dat we in deze Corona tijden de vruchten plukken
van investeringen op samenwerking!*

We weten elkaar snel te vinden en stemmen af.

Good practice uit het primair onderwijs

Ons gespecialiseerd onderwijs is volop in ontwikkeling in de vorm van het IKC Zuid-Kennemerland waarin het huidige SBO en SO cluster 4 samenwerken met jeugdhulp om tot een totaalaanbod in de regio te komen.

Good practice uit het voortgezet onderwijs

Twee mooie voorbeelden uit onze regio zijn:

1. Een bovenschools arrangement voor leerlingen die niet meer hun eigen school durven in te gaan; een combinatie van behandeling en leren.
2. Een outreachende voorziening van onderwijs voor leerlingen die thuiszitten. Het samenwerkingsverband faciliteert docenten op de fiets om thuis bij leerlingen onderwijs te verzorgen.

Good practice in primair & voortgezet onderwijs

Het trainen van de kernteams. Op iedere school gaan we de samenwerking tussen CJG, GGD, Leerplicht, Passend Onderwijs en (als aanwezig) schoolmaatschappelijk werk versterken. We helpen deze teams beter samen te werken en elkaars werelden te begrijpen en benutten. Dit helpt onder andere voor een versnelling in de ondersteuning bij jongeren wanneer zich een probleem voordoet. Diverse andere regio's hebben ervaringen met kernteams. Met regio Utrecht en Twente pakken wij dit vraagstuk op om met elkaar te leren.

Inspiratieregio Zuid-Limburg

‘In Zuid-Limburg weten we wat onze kinderen en jongeren nodig hebben!’

In Zuid-Limburg willen we alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen. De coalitie onderwijs-jeugd-zorg in Zuid-Limburg die deze ambitie realiseert bestaat uit partners in kinderopvang, primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, de GGD ZL, de jeugdgezondheidszorg, de samenwerkingsverbanden PO en VO, partners in welzijn en zorg, regionale kennispartners (hoger onderwijs, universiteit en academische werkplaatsen), 16 gemeenten en de Provincie Limburg.

Proof of the pudding is in the eating: de coronaperiode

In de COVID-19 crisisperiode blijken de investeringen in het netwerk op scholen en kindcentra te renderen! Partners in de knooppunten weten elkaar snel te vinden in de zorg om kwetsbare leerlingen en het realiseren van noodopvang. Tegelijkertijd worden de knooppunten ook op de proef gesteld. Oftewel ‘the proof of the pudding is in the eating’; onvolkomenheden, geen goede afspraken, onhandig taalgebruik/interpretaties komen nu sneller aan het licht. Die signalen worden zo snel mogelijk (onderling) ‘verholpen’ door functionarissen in sleutelposities.

Eerlijkheidshalve heeft corona ook (tijdelijk!) spreekwoordelijk roet in het eten gegooid als we kijken naar het concretiseren van de Zuid-Limburgse ondersteuningsvraag aan de landelijke coalitie Met Andere Ogen. Een groot deel van de betrokken partijen hebben zich moeten focussen op het inrichten van de noodopvang en het implementeren van de overheidsmaatregelen. Ingehaald door andere prioritering. Daarbij stond in maart een Zuid-Limburgse bestuurlijke werkconferentie gepland met als thema ‘Netwerkregie’. Samenwerking onderling en het programma Met Andere Ogen waren onderdeel van de agenda. Deze bijeenkomst is verplaatst naar september 2020.

Ondertussen heeft Zuid-Limburg uiteraard de draad weer opgepakt. De regio heeft digitaal kennis uitgewisseld, er vinden digitale knooppunten (mét ouders!) plaats en de ondersteuningsvraag aan de

Regioverbinder

Peggy Muijers

Coalitieverbinder

Marieke van der Burg

Interprofessioneel samenwerken in knooppunten

Aansluiting met ouders en kind(eren) vindt plaats via interprofessionele teams op de locatie van de school/het kindcentrum. In de zogenoemde knooppunten worden diverse zaken aan elkaar 'geknoopt': de levensloop van het kind tot dan toe, de vragen en soms al thuis ingezette zorg wordt verbonden met de vragen en mogelijkheden van de schoolse situatie. Zowel de overleggen als het samenwerken in de praktijk leidt ertoe dat ouders en school elkaar beter weten te vinden en dezelfde taal leren spreken. Zonder ouders (en kind(eren)), géén knooppunt. Hierbij is de school/het kindcentrum zowel 'vind- als werkplaats' en dus de fysieke plek waar professionals elkaar (lokaal) ontmoeten en (samen)werken.

Op alle PO (en KO), VO en MBO-scholen zijn inmiddels knooppunten ingericht waarin professionele samenwerking tussen onderwijszorgstructuren en gemeentelijke zorgstructuren wordt vormgegeven. Vanuit ieders verantwoordelijkheid (schoolbesturen, gemeenten, zorgaanbieders) is het zaak om de 'basis op orde' te krijgen. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is het zaak om complementair aan elkaar te zijn en elkaar aanvullend te versterken. Het uitgangspunt daarbij is 'vindplaats is werkplaats'.

Er is een kennisnetwerk met ondersteuning opgebouwd, waarbij de verworvenheden van de best practices knooppunten zijn geïnventariseerd. Daar waar de interprofessionele samenwerking nog verbeterd kan worden, kan geleerd worden van de knooppunten die al verder op weg zijn.

landelijke coalitie Met Andere Ogen wordt geconcretiseerd. Zuid-Limburg wil de knooppunten doorontwikkelen en de preventieve werking ervan vergroten. Een blauwdruk maken is niet mogelijk, het moet echt aansluiten bij de betreffende "werkplaats". Het vraagt een gezamenlijke (onderwijs, jeugd en zorg) analyse van de gezinnen, problematiek, zorggebruik en voorzieningen inclusief data. Zuid-Limburg ziet hierbij mogelijkheden om van andere regio's te leren. Daarnaast gaat Zuid-Limburg aan de slag met netwerkregie. Het is een grote regio met veel partijen. De samenwerking is goed georganiseerd door het inrichten van structuren en overleggen, maar de onderlinge communicatielijnen kunnen versterkt worden. Het blijft een uitdaging om de gezamenlijke ambitie ook écht gezamenlijk te implementeren en los te komen van organisatiegrenzen en schotten in de financiering.

Te doen wat ervoor nodig is. Zorgen dat de benodigde aanpak landt in het hart en hoofd van alle uitvoerders. De koers adopteren, adapteren en tot het DNA van organisaties te maken.

Vanuit Zuid-Limburg nemen we deel aan 3 Communities of Practice. Het is leuk om te verbinden met anderen, te leren en ook onze eigen ervaringen te delen.

Inspiratie:

Factsheet 0-meting knooppunten op het Mbo

In het Middelbaar beroepsonderwijs (Mbo) is Zuid-Limburg met ingang van schooljaar 2019-2020 gestart met de knooppunten. Daartoe is een nulmeting gedaan waarbij ook een vergelijking met Hbo- en wo-studenten is gemaakt. De verschillen laten zien dat Mbo studenten een stuk kwetsbaarder zijn als het gaat om leefgebieden zoals huishouden, financiële situatie, gezondheid, leefstijl en arbeidskansen. Benieuwd naar de factsheet? klik [hier](#).

Thema's van de regioagenda Zuid-Limburg

Bestuurlijk heeft het Regionaal Platform Onderwijs-Jeugd Zuid-Limburg drie thema's benoemd, waarop zijn werkgroepen ingericht:

1. Opdracht doorgaande leer- en zorglijn

Scholen en gemeenten samen aan zet

Aandachtspunten:

- Vroegsignalering in kindcentra en peuteropvang: Verschil leerlingen op 4-jarige leeftijd.
- Eén gezin, één plan, één regisseur: Informatievoorziening alle betrokken partijen.
- Knooppunten: Basis op orde | Wanneer zijn ze functioneel en goed? | Houden we deze werkwijze vol?
- Focus op zorgleerlingen, maar hoe staat het met de 'reguliere' leerling.

- Werkwijze onderwijs en zorg: overdracht zo vroeg mogelijk; Overgang KO-PO (startklassen/onderinstroom SO), PO – VO (Overstaptafels), Vo – mbo/hbo/wo (warme overdracht via Knooppunten).

2. Opdracht speciale voorzieningen (Doelgroeparrangementen – SO en VSO)

Voorstel speciale voorzieningen onderwijs-jeugd-zorg

Aandachtspunten:

- In kaart brengen van betreffende doelgroep middels cijfers en huidige verdeling. Welk type onderwijs wordt nu waar aangeboden? Welk type onderwijs is straks waar in de regio nodig? Concentratie en regionale spreiding van voorzieningen als antwoord op ontgroening en inclusie uitwerken (Campus special needs per subregio?)
- Bereikbaarheid speciale voorzieningen in de regio.

3. Opdracht IHP

Hoofdpijnen Regioplatform ten aanzien van nieuwe IHP

Aandachtspunten:

- Samenwerking tussen KO-PO in Kindcentra of BMV en PO-VO.
- Haalbaarheid 'iedere kern een school'.
- Minimale omvang van locaties: kernscholen en satelliet scholen, werkruimte voor kernpartners, onderwijskwaliteit waarborgen in omvang locatie en personeel, flexibiliteit in ruimtegebruik voor jongeren die extra begeleiding nodig hebben.

Inspiratieregio Almere

'Vindplaats is werkplaats'

Almere is met 209.000 inwoners de achtste stad van Nederland. In Almere werken het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Almere, JGZ Almere, scholen en schoolbesturen, jeugdhulp, welzijn en de gemeente al veelvuldig samen. Vanuit één visie en gedeelde doelen zetten we ons in voor samenhangende hulp aan kinderen en gezinnen.

Mede door Corona en de schoolsluitingen hebben wij als gemeente Almere heel nauw samengewerkt met onderwijs en kinderopvang. We hadden korte lijnen en kwamen snel in de actiestand op het operationele niveau. In ons volgende breed partneroverleg willen we bespreken: wat is nodig om het opgroeien en ontwikkelen van Almeerse jeugd de komende maanden te ondersteunen en hoe werken we daarin samen.

Breed partneroverleg

Eén van de plekken waar onze samenwerking duidelijk wordt is ons breed partneroverleg. Hieraan nemen de gemeente, de onderwijsbesturen, Kinderopvangorganisaties, het samenwerkingsverband, welzijnsorganisatie, jeugdhulp en jeugd ggz organisaties, kinderopvang, Veilig Thuis en politie deel. Deze overleggen vinden per kwartaal plaats, waarbij de laatste op 4 maart jl. heeft plaatsgevonden. De volgende staat gepland in juni. In dit overleg worden zaken besproken die meer dan één discipline aangaan. Bijvoorbeeld de constatering dat kleuters niet (voldoende) voorbereid op school komen, dan vraagt dit om een gesprek tussen kinderopvang en schoolbesturen. Door dit overleg proberen we elkaars werelden beter te leren begrijpen en aansluiting bij elkaars werkzaamheden te vinden. In maart waren onze coalitie verbinder Venhar Sariaslan en Bas Wijnen als critical friend aanwezig en is het thema preventie besproken

Regioverbinder
Henriëtte van Aken
Anita Gelmers

Coalitieverbinder
Venhar Sariaslan

Bewegen naar een breder normaal

Door in te zetten op positief en preventief jeugdbeleid willen wij werken naar een bredere interpretatie van wat 'normaal' is bij kinderen. Vanuit de perspectief van het kind maakt het niet uit of je extra hulp krijgt van de juf bij rekenen of van de meester bij boosheid of verdriet.

*Zoals we het nu doen is het te duur en te veel etikettenplakkerij labelen?
Niet elk kind hoeft naar de jeugd ggz.*

Leren met andere regio's

Vanuit onze regio nemen we deel aan drie Communities of Practice. Aan de community Positief en preventief jeugdbeleid nemen partners van de welzijnsorganisatie en JGZ deel. Een schoolbestuurder van cluster 3 school en een jeugdhulpaanbieder nemen deel aan de CoP Onderwijszorg arrangementen en poreuze randen. Aan de CoP Bindende afspraken voor onderwijs, jeugd en zorg neemt de gemeente en SWV deel.

Aan de slag met de ontwikkelvraag

In onze aanmelding hebben wij meerdere ontwikkelvragen beschreven. Door de corona restricties is de ontwikkeling als inspiratieregio hierop langzamer gegaan dan wij hadden gewild.

Voor de komende periode willen wij onze focus als inspiratieregio leggen op de volgende ontwikkelvragen:

- Hoe komen we tot meerjarige samenwerkingsafspraken waarbij we gezamenlijk creëren, financieren en verantwoordelijk zijn?
- Hoe gaan we om met financiële tekorten, beperkte voorspelbaarheid van uitgaven en een groei van de vraag naar speciaal onderwijs en jeugdhulp? En hoe voorkomen we dat de financiële omstandigheden effectieve hulp aan kinderen en ouders te veel onder druk zetten.
- Doorontwikkeling en duurzame afspraken huidige Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen (OJA).
- Duurzame afspraken Jeugdhulp Onderwijs Arrangementen (JOA) meer preventie en normaliseren via partneroverleg?

Good practice

Onderwijs-jeugdhulparrangementen in het speciaal (basis)onderwijs

(Bron: halfjaarlijkse rapportage uitvoering jeugdwet 1e helft 2019 gemeente Almere)

In onderwijs-jeugdhulparrangementen werken jeugdhulpverleners samen met intern begeleiders en leerkrachten. Dat gebeurt op school en bij gezinnen thuis. De hulp draagt direct bij aan de schoolprestaties, wat uitval voorkomt. Sinds 2016 investeert de gemeente in onderwijs-jeugdhulparrangementen in het speciaal onderwijs. Op die scholen bleek een groot aantal leerlingen een vorm van jeugdhulp te krijgen. Door het beschikbaar stellen van jeugdhulp op school kon het aantal verwijzingen naar individuele hulp afnemen. In eerdere rapportages is al aangegeven dat de inzet tot goede resultaten voor de jeugdigen leidt, maar dat de financiële effecten beperkt zijn.

Het streven is dat alle benodigde hulp op een school plaatsvindt binnen het arrangement. Dat dit nog niet altijd lukt, komt doordat er het hele schooljaar leerlingen instromen. Zij hebben vaak nog een individuele beschikking voor jeugdhulp. Nog niet alle aanbieders hebben al declaraties ingediend in 2019. De cijfers kunnen dus nog veranderen. In totaal gaan er ongeveer 1.300 leerlingen naar een school met een onderwijs-jeugdhulparrangement. Scholen rapporteren dat in het afgelopen half jaar ongeveer zestig thuiszitters zijn ingestroomd op een school met een arrangement. Daarnaast is een arrangement voorwaardelijk voor ongeveer honderd leerlingen om onderwijs te blijven volgen.

Inspiratieregio Twente

'Samenwerken aan perspectief in Twente'

Ieder kind verdient perspectief op een mooie toekomst. Met die drijfveer werken zorgaanbieders van jeugdhulp, gemeenten, samenwerkingsverbanden vanuit het onderwijs en de partijen uit de keten gedwongen samen. Wij willen dat jeugd in Twente veilig opgroeit, talenten ontwikkelt en de wijk niet uit hoeft als er ondersteuning nodig is. De organisaties onderzoeken samen hoe de zorg voor de jeugd radicaal anders kan worden georganiseerd en welke ondersteuningsvormen kansrijk zijn. Op pagina 60 staan een aantal projecten waar wij als regio Twente ons sterk voor maken. Voor samenhangende hulp aan kinderen en gezinnen.

Aan de slag met onze ontwikkelvraag

De belangrijkste ontwikkelvraag voor de regio Twente is de interprofessionele samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd. Om deze samenwerking te bevorderen is er een pilot gestart. Hieraan nemen 13 scholen en hun samenwerkingspartners deel. Aan de pilot zijn drie procesbegeleiders verbonden die helpen het interprofessioneel werken te stimuleren. De aftrap van de pilot stond gepland voor 16 maart. Tijdens deze aftrap, waar de deelnemende scholen en hun samenwerkingspartners voor waren uitgenodigd, zou er onder andere

een 0-meting worden gedaan om de huidige samenwerking in kaart te brengen. Helaas was het als gevolg van de coronamaatregelen niet mogelijk deze bijeenkomst te laten plaatsvinden. Er is vervolgens een digitale uitvraag onder de scholen en samenwerkingspartners gedaan over de samenwerking. Vanwege het grote belang van interprofessioneel samenwerken, juist in deze tijd, hebben we besloten de pilot wel van start te laten gaan.

We zijn er erg trots op dat 10 van de 13 scholen heeft aangegeven deel te willen blijven nemen aan de pilot. Deze betrokkenheid van de scholen en de samenwerkingspartners onderstreept voor ons nogmaals het belang van interprofessioneel samenwerken om ontwikkelkansen voor kinderen te optimaliseren. Juist nu. Dit bevestigt ons in ons idee dat interprofessioneel samenwerken om de ontwikkelkansen voor kinderen te optimaliseren erg belangrijk is.

Regioverbinder
Kate Snellens

Regioverbinder
Rianne Lenselink

Coalitieverbinder
Ellen Righart

Samenwerking in tijden van crisis

Door de coronacrisis en de getroffen maatregelen neemt het interprofessioneel werken een grote vlucht. Iedereen beseft dat we het samen moeten doen. De grote mate van betrokkenheid van alle partijen om het samen te doen in deze crisis, daar zijn wij trots op. Bijvoorbeeld de digitalisering die razendsnel heeft plaatsgevonden in het onderwijs. Wanneer kinderen niet verschijnen in de online klas, wordt hier bij ons snel op geacteerd; er wordt contact opgenomen met de ouders. Indien dit niet tot stand komt, gaat de leerplichtambtenaar langs (uiteraard met de RIVM richtlijnen in acht).

Door met de adviezen

We zijn concreet aan de slag gegaan met het eerste advies (het verbreden van teams interprofessioneel) in de vorm van onze pilot. Dit zetten we voort. Vanuit de Twentse belofte wordt ook gewerkt aan een gezamenlijk systeem om makkelijker te kunnen samenwerken omtrent verzuim. Zo zijn we bezig met terminologie en bewustwordingsprocessen over verzuim, wordt data omtrent het jonge kind bij elkaar gezocht om relaties te kunnen zien en goede voorbeelden te delen en loopt de OJA pilot door. Tot slot is ook het vergroten van ouderbetrokkenheid een belangrijk thema in de regio Twente.

Leren met andere regio's

We leren van de andere regio's (en andere regio's van ons) door uitwisseling tijdens de bijeenkomsten georganiseerd door het programma. Daarnaast was er medio mei een afspraak met de regio's Utrecht en Zuid-Kennemerland, over interprofessioneel werken. Ook is er vanuit de regio betrokkenheid in 3 Community of Practice.

Voorbeeld van samenwerking in Twente

Een concrete voorbeeld van de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd. Zoals de samenwerking met Avelijn in de kinderdagcentra, de samenwerking in het onderwijs etc.

Inspiratieregio Leeuwarden / NO-Friesland

De beide Friese inspiratieregio's zijn voortvarend aan de slag gegaan met de opdracht om onderwijs en jeugdzorg nader tot elkaar te brengen.

Een van de belangrijkste positieve effecten is dat de verschillende partijen elkaar hebben gevonden aan de 'Frieslandtafel'. Inspiratieregio's Noardeast-Frylân en Leeuwarden zijn de trekkers van een provinciebreed overleg tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten dat leidt tot een inspirerende uitwisseling van kennis en ervaring. Aan plannen en eerste goede projecten is er geen gebrek, wel ontbreekt het soms nog aan bestuurlijke daadkracht om de plannen uit te voeren. De partijen realiseren zich echter dat dit tijd nodig heeft en zoeken elkaar op. En juist door voortdurend met elkaar in contact te staan, blijft iedereen doordrongen van de noodzaak tot samenwerking. Alleen bij een goede samenwerking lukt het om ieder kind de juiste combinatie te bieden van onderwijs en jeugdhulp.

Op drie kindcentra in Inspiratieregio Leeuwarden zijn inmiddels Jeugdondersteuners aangesteld en is een Jeugd Expertise Team ingericht. De gemeente heeft de tussenrapportage inmiddels goedgekeurd. De volgende stap is nu een verdere verkenning van wat er nodig is voor het werken met onafhankelijk werkgeverschap en een gefaseerde uitbreiding van het project.

Een ander in het oog springend programma is FoarFryskeBern (Voor Friese Kinderen), een initiatief om de transformatie van de jeugdhulp in Friesland te versnellen via diverse programmalijnen. Eén van deze lijnen is de verbinding tussen onderwijs en zorg. Versterking van het Friese netwerk staat daarbij centraal, met Bert Wienen (Projectleider & Adviseur in onderwijs, jeugdhulp, gemeenten, zorg en welzijn) als energieke netwerkregisseur. De hoofdlijnen van dit project zijn: normaliseren en de-medicaliseren en inzet van snelle en beschikbare hulp als dat nodig is. De school, met een stevig pedagogisch klimaat, is het centrum waaromheen alles zich organiseert.

Regioverbinder
Hanny Voskuylen

Coalitieverbinder
Dick Rasenberg
Arnout ter Schuur

Het provinciebrede Frieslandoverleg dat vorm krijgt dankzij Met andere ogen heeft geen officiële status, maar werkt wel degelijk gezaghebbend. Het overleg informeert, deelt en verbindt de verschillende circuits, overleggen en initiatieven. Het is een motor in de voorbereiding op besluitvorming die meestal op het niveau van Friesland plaatsvindt. Het overleg voorkomt de neiging om steeds complexere overlegstructuren in het leven te roepen voor 'taaiere vraagstukken' (Hans Vermaak, 2015). Door alle betrokkenen regelmatig bij elkaar te vragen, ontstaan afstemming en uitwisseling. De inspiratieregio's vormen zo het motorblok dat besluitvorming kan initiëren en faciliteren op provinciaal niveau.

Wij gaan in gesprek met een aantal Friese bestuurders voor over hun ervaring met de Inspiratieregio's tot nu toe: wat zouden ze willen delen met de rest van Nederland, en wat willen ze nog bereiken? Het gaat om: Albert Helder (Stichting Proloog), Hilde Tjeerdema (wethouder gemeente Leeuwarden en voorzitter Stuurgroep Zorg voor Jeugd), Ludo Abbink (directeur Samenwerkingsverband PO Friesland) en Anja Biemans (directeur Samenwerkingsverband VO Fryslân-Noard).

Daarnaast praten we door met René Peeters, de bestuurlijk aanjager voor 'Mét andere ogen' over de ontwikkelingen in de Friese regio.

Doel van deze arrangementen is om te komen tot een onderwijs zorgcontinuüm voor kinderen waarbinnen kinderen zich gelang hun behoefte en ook op eigen tempo kunnen ontwikkelen tussen 100% zorg en 100% onderwijs.

Voorbeeld: Sofie

Sofie is ingeschreven op een school voor speciaal onderwijs. Sofie kan het onderwijs nauwelijks aan en ontvangt 5 dagen individuele begeleiding vanuit jeugdhulp. Professionals willen daarmee voorkomen dat Sofie een vrijstelling vanuit de leerplicht krijgt. Sofie kan namelijk wel leren. Iedereen doet er van alles aan om Sofie in het onderwijs te houden, maar ze is niet gelukkig. Wat het meisje nodig heeft is rust. Sofie gaat daarom naar een zorgboerderij en komt daar het eerste half jaar tot rust. Sofie kan leren, daarom komt er een leerkracht naar haar toe die met haar werkt aan schoolse vaardigheden. Sofie krijgt in dat eerste jaar ook begeleiding. Er wordt toegewerkt naar een kleinschalig arrangement, bijvoorbeeld een klas van 6 kinderen met leerkracht en een pedagogisch medewerker.

Er zijn kinderen en jongeren die zich net als Sofie, binnen een school (-gebouw) nog niet of niet meer tot leren of ontwikkeling komen. Het zijn kinderen die zich bevinden in een grijs gebied, op de grens van onderwijs en zorg. Het project Innovatie Dekkend Netwerk onderzoekt en stimuleert de mogelijkheden voor deze kinderen. Het zijn kinderen die vaak slecht tegen veel prikkels kunnen, kinderen met autisme of hoogbegaafde kinderen die om een andere vormgeving van onderwijs

vragen dan de meeste andere kinderen. Met Innovatie Dekkend Netwerk willen wij als regio inzicht krijgen in wat er nodig is (inhoudelijk, financieel en randvoorwaardelijk) om voor deze doelgroep niet 'ad hoc' maar goed onderbouwd, duurzaam en 'herhaalbaar' oplossingen te realiseren. Hiervoor zijn ook oplossingen op landelijk niveau nodig. Holland Rijnland wil deze landelijke thema's, met name de beperkende wettelijke kaders, als ook de behoefte aan een integraal kwaliteitskader (onderwijs en jeugd), via MAO agenderen. Op dit moment zijn de verschillende arrangementen vaak afhankelijk van welwillende de schoolbesturen en financieringsconstructies die op lange termijn niet houdbaar zijn. Holland Rijnland streeft er naar om naar werkzame oplossingen te komen die duurzame impact hebben op kinderen en hun toekomst.

Ontwikkelen en leren in de regio

In de verschillende projecten (zie infographic) wordt in allerlei verbanden samengewerkt. Soms op lokaal niveau, op subregionaal niveau of op regionaal niveau. Om de ambities te realiseren en daarmee de projecten en pilots te verduurzamen is een structurele aanpak nodig waarbij alle partijen in de regio samenwerken in het belang van de toekomst voor kinderen. Binnen Holland Rijnland zijn er 3 subregio's met eigen OOGO's en inkoop- en aanbestedingsprocessen. In alle OOGO's zijn de ambities in 2019 bekrachtigd. Iedere subregio heeft vervolgens een eigen subregionale (ontwikkel)agenda gemaakt.

Belangrijke mijlpaal in de planning: voor de zomer 2020 is de ambitie om:

- a) werkende factoren uit de pilots geformuleerd te hebben;
- b) een kwaliteitskader ontworpen te hebben, zodat de goede dingen

geborgd kunnen worden en in de bestuurlijke besluitvorming - meegenomen kunnen worden in de inkoop aanbesteding.

In de werkgroep JOZ (jeugd, onderwijs, zorg) waar gemeenten (jeugd en onderwijs), samenwerkingsverbanden, leerplicht, MBO vertegenwoordigd zijn, werken benoemde actiehouders aan de regionale opgaven.

Leren met de regio's

Binnen de pilot zijn interessante inzichten opgedaan, die wij als Holland Rijnland graag willen delen en waarmee wij andere regio's willen inspireren. Wij hebben een eerste indicatieve MKBA opgesteld over de onderwijszorgarrangementen. Binnen MAO worden inmiddels verbindingen gelegd met andere inspiratieregio's onder andere binnen de Community of Practice *Onderwijs-zorgarrangementen en poreuze randen*. Deze CoP is net gestart, maar de eerste inhoudelijk kennismaking geeft vertrouwen dat we veel van elkaar kunnen leren.

Landelijke agendering / adviezen MAO

Wij hebben als Holland Rijnland ook een duidelijke behoefte om een aantal thema's landelijk te agenderen. De eerste stappen daartoe worden nu in MAO verband opgepakt. Wij dragen als regio hieraan actief bij, met name wat betreft de adviezen over poreuze randen van de financiering, vrijstellingen onder 5a en de interprofessionele samenwerking.

Bewegen in de regio

Hoewel de structuur qua overleg en uitwerking van de ambities staat, is het regionaal nog een uitdaging om op ieder niveau (uitvoering, beleid en

bestuurlijk) het goede gesprek te voeren en het kennisniveau van al deze actoren op peil te brengen/houden. De stap van ambitie naar praktijk is groot, mede vanwege de complexiteit. Er is veel inhoudelijke uitleg en kennis nodig om bestuurders mee te nemen en te overtuigen van het belang van afspraken die in eerste instantie lijken af te wijken van het gebruikelijke beleid. Holland Rijnland is om deze reden ook aangesloten bij de CoP *Bindende afspraken voor onderwijs, jeugd en zorg*.

Daarnaast willen wij de ondersteuning van MAO gebruiken om een regionaal symposium te organiseren (helaas voorlopig uitgesteld als gevolg van Covid-19) om zo de opgedane kennis in de regio (en daarbuiten) te delen en met input van deelnemers verder te brengen. Vooruitlopend op het uitgestelde symposium is het wenselijk om met ondersteuning van MAO (bijvoorbeeld via een interactief filmpje, webinar etc) kennis te delen in de regio.

Voortgang op de 7 adviezen

Binnen Innovatie Dekkend Netwerk is er ruimschoots gewerkt aan de adviezen 1, 2, 5 en 6. Voorafgaand aan de start van Met Andere Ogen waren al ambities geformuleerd. Na start van het Met Andere Ogen traject is actief ingezet op het inzichtelijk krijgen van geoorloofd verzuim, zodat we eerder en preventiever kunnen ingrijpen. Er is gewerkt aan het verstevigen van de samenwerking in de teams. Verder willen wij via een drietal MBC's inzicht verwerven in de maatschappelijke waarde en financieel inzicht van de lopende pilots. Hiervoor wordt momenteel data verzameld, welke wellicht op langere termijn ook sturingsinformatie op kan leveren.

2.2 Leren van verbinding tussen de inspiratieregio's

Eens in de twee maanden komen alle betrokken verbinders bij elkaar in Utrecht. Steeds beter vinden wij een weg om deze ochtenden een plek van inspiratie, ontmoeting en uitwisselingen met elkaar te laten zijn. Dit jaar hebben wij drie ochtenden gehad en staat de volgende op 18 juni gepland.

Eerste bijeenkomst

Op 12 december 2019 was de eerste bijeenkomst met alle verbinders. Tijdens deze dag stonden de pitches van de inspiratieregio's centraal. Iedereen vertelde wat er in zijn/haar regio speelt, mooie voorbeelden werden gedeeld en de uitdagingen voor komende tijd toegelicht.

Dit is door onze huistekenaar in één grote tekening neergezet. Deze vind je op bladzijde [X]. In de tweede helft van de ochtend hebben we met elkaar de onderwerpen van de Communities of Practice bepaald.

Noord-Kennemerland: 'Een community om te leren heeft ontwikkeltijd nodig. We hebben eerst elkaar moeten leren kennen, dan moet je elkaar opzoeken en dan kun je kijken wat je van elkaar kunt leren en waar je elkaar kunt vinden. Dan gaat de infrastructuur pas de vruchten afwerpen. En dat gaat nu beginnen!'

De kick-off en verbindersdagen hebben inspiratie gegeven en verbinden het landelijke netwerk onderling.

- Zuid-Limburg

Tweede bijeenkomst

Donderdag 13 februari opende Hans Licht de bijeenkomst met zijn masterclass over netwerkregie. Vervolgens is in groepjes gesproken over hoe er gezamenlijk regie wordt gevoerd op de opgave en waar nog kansen voor verbetering liggen. Aan bod kwamen vraagstukken als: *hoe houden we de opgave op de lange termijn in zicht? Wat maakt dat iedereen de opgave voelt en doorleeft?* En hoe houden we onze gesprekken scherp in een langdurig goede samenwerking? In deze bijeenkomst is er ook aandacht besteed aan hoe de de lijn agendering vorm krijgt in dit programma. Hierbij lag de nadruk op de samenwerking tussen de regio's en coalitiepartijen en welke thema's geagendeerd moeten worden. Hieruit is de werkgroep agendering ontstaan die gezamenlijk namens de inspiratieregio's de agendering vormgeven. Lees hier meer over op pagina 93.

Derde bijeenkomst

Door de maatregelen rondom de coronacrisis heeft op 16 april de bijeenkomst digitaal plaatsgevonden. De bijeenkomst werd voorbereid in samenwerking met regio's Utrecht en Foodvalley. Het was een dynamische en inhoudelijke bijeenkomst waarin René Peeters zijn observaties deelde, Pieter van Dijk de

aanpak rondom corona in de regio Foodvalley toelichtte, Jelle Rauwerdink van OCW de aanwezigen meenam in de ontwikkelingen rondom de verbeteragenda Passend Onderwijs en afsluitend de aanwezigen werden geïnspireerd door Kees Dorst met zijn visie op 'onoplosbare' problemen.

Onderlinge uitwisseling

Naast de gezette momenten van ontmoeting is er ook onderling contact tussen regio's. Zo was er al snel behoefte om meer ervaringen uit te wisselen en zochten regio's elkaar op. Door de coronacrisis zijn er nog

weinig werkbezoeken geweest, maar deze wens is er voor het najaar wel. Regio's kunnen en willen zich nog sterker verbinden en van elkaar leren. Zo willen bijvoorbeeld Zuid-Limburg en Noord-Kennemerland leren van de aanpak rond monitoring en data in Foodvalley. De Meierij en Leeuwarden willen hun ervaring uitwisselen over hoe de beweging naar meer jeugdhulp in de school gemaakt kan worden. Het werkbezoek tussen Leeuwarden en Almere over de doorgaande lijn 0-4 en de IKC's is door de corona maatregelen verplaatst naar het najaar. De regio's Utrecht, Zuid-Kennemerland en Twente zoeken verbinding op het onderwerp interprofessioneel werken.

De 11 inspiratieregio's

- Almere
- De Meierij
- FoodValley
- Holland-Rijnland
- Leeuwarden
- Noord-Kennemerland
- Noordoost-Friesland
- Regio Twente
- Utrecht
- Zuid-Kennemerland
- Zuid-Limburg

2.3 Leren in Communities of Practice

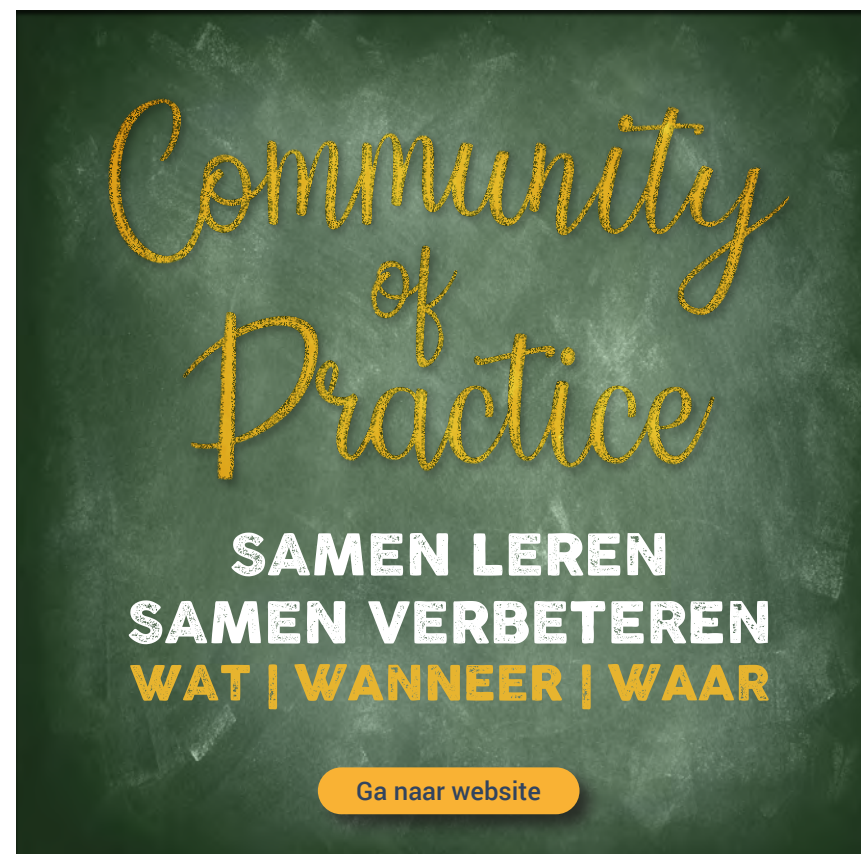
Een bijdrage van het NJi, kennispartner Met Andere Ogen

Belangrijk onderdeel van de lerende aanpak Met Andere Ogen zijn de Communities of Practice (CoP's). In deze communities diepen we thema's uit in de verbinding onderwijs-jeugdhulp-zorg om met elkaar te leren en de opbrengsten breed te kunnen delen. In elke Community of Practice bestaat het leren uit een mix van leren van elkaar als deelnemers, leren van wetenschappelijk inzichten, van praktijkervaringen en van ervaringen van ouders & jongeren. Het leren kan ook leiden tot landelijk agenderen van knelpunten in wet- en regelgeving.

Het NJi coördineert deze communities en werkt daarin onder andere samen met het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) en met René Peeters. Voor deze Midterm gaan we in op de themakeuze, op de stand van zaken in het proces en op welke vraagstukken in de komende periode centraal zullen staan. Ook geven we een beeld van de diversiteit aan deelnemers.

Themakeuze

Basis voor de aanpak Met andere Ogen vormden de 7 adviezen van het rapport Peeters. Die inspireerden om een ontwikkelvraag voor de eigen regio in te dienen. Op basis van de ontwikkelopgaven van de regio's zijn we tot een aantal thema's voor de Communities of Practice gekomen. Deze thema's zijn voorgelegd aan de inspiratieregio's en aan de regio's die niet geselecteerd waren. Aan de hand van de feedback zijn de thema's voor de eerste vijf communities vastgesteld:

1. **Duurzame bestuurlijke afspraken**
2. **Positief en preventief jeugdbeleid**
3. **Interprofessioneel samenwerken**
4. **Onderwijs-zorgarrangementen en poreuze randen in financiering**
5. **Monitoring**

Opstarten in onvoorziene omstandigheden

In februari zijn via verschillende communicatiekanalen deelnemers geworven voor de CoP's. Uitgangspunt was daarbij dat deelnemers zich vanuit de eigen regio samen met een collega uit een ander werkveld inschrijven, om de leeropbrengsten samen te kunnen vertalen naar de gewenste beweging in de eigen regio. En ook was de vraag zich te committeren aan een vijftal bijeenkomsten om zo ook echt als een lerende groep te kunnen functioneren. Waar we eerst dachten in maart te kunnen starten, bleek het proces wat meer tijd te kosten en werd het startmoment april.

En toen kwam de coronacrisis en bevonden we ons allen in heel andere omstandigheden. Fysieke bijeenkomsten konden niet meer plaatsvinden, betrokkenen kregen tijdelijk andere verantwoordelijkheden in de regio en combineerden vaak ook het werken met het zorgen voor kinderen thuis.

Waar staan we nu

De maand april is benut om met alle deelnemers af te stemmen over enerzijds de beschikbaarheid voor de community in de huidige omstandigheden, en anderzijds om al verdiept de leervragen te verkennen om daarmee een betere digitale start te kunnen maken in mei. Deze verkenning heeft er toe geleid dat 4 van de 5 communities in de eerste helft van mei daadwerkelijk van start zijn gegaan. De community over Preventief en positief jeugdbeleid hield door de omstandigheden te weinig deelnemers over en is op dit moment actief deelnemers aan het werven om in juni te kunnen starten. Wie wil kan zich daarbij nog aansluiten. Stuur een mailtje naar s.steijn@nji.nl en je krijgt meer informatie over inhoud en afspraken toegestuurd. Of kijk op de [website](#).

De communities die in mei van start gaan uitgelicht

Duurzame bestuurlijk afspraken: alle deelnemers zijn telefonisch of per mail benaderd. Er is strak gestuurd op deelname van minimaal 2 vertegenwoordigers per regio. Vaak een bestuurder of beleidsfunctionaris van het SWV passend onderwijs en iemand van de gemeenten. Expliciet is gevraagd naar op welke wijze ze hun regio vertegenwoordigen, om daarmee de betrokkenheid van en het rendement voor de regio te versterken. Ook zijn vooraf de leervragen voor deze CoP per deelnemer opgehaald. Er nemen 8 regio's deel, waarvan 5 inspiratieregio's. Belangrijk vraagstuk op de agenda is op welke wijze effectieve processtappen gezet kunnen worden om bestuur, beleid en uitvoering duurzaam te verbinden t.b.v. een samenhangende ondersteuning voor kind, gezin en school. Deelnemers zijn met elkaar op zoek naar inspiratie, leren van elkaar én zoeken naar handvatten die breed te delen zijn om in de eigen regio nog gericht te handelen. Er is inmiddels een positieve digitale start gemaakt

Interprofessioneel samenwerken heeft nu 14 deelnemers vanuit vooral verschillende regio's, veelal beleidsmedewerkers vanuit onderwijs, gemeenten en VVE. Er nemen 6 inspiratieregio's deel. Ook is er een PABO aangesloten. De verzamelde leervragen zijn geclusterd onder drie hoofdsporen:

1. Interprofessionele samenwerking tot stand brengen.
2. Proces – kwaliteit van samenwerken versterken.
3. Kritische reflectie op de interprofessionele samenwerking.

Op de agenda voor de eerste bijeenkomst is besproken welke gezamenlijke prioritering van vragen in de komende periode centraal staan en was ook aan de orde op welke wijze de interprofessionele samenwerking in deze community het best vorm kan krijgen. De start was positief. Geconstateerd is dat het meerwaarde heeft als deelnemers actief collega's uit de eigen regio bij deze CoP betrekken

Onderwijs-zorgarrangementen en poreuze randen start met een grote groep van rond de 25 deelnemers, afkomstig uit 11 verschillende regio's in het land. Er nemen 6 inspiratieregio's deel. Gemeenten, onderwijspartners en aanbieders van jeugdhulp zijn vertegenwoordigd en ook ministeries en inspectie sluiten aan. In de voorbereidingsperiode zijn de meest prangende vragen en de te delen ontwikkelingen bij alle deelnemers geïnventariseerd en geordend onder de volgende kopjes:

1. Inrichting van de basis.
2. Specialistische hulp en onderwijs.
3. Integraal arrangeren.
4. Financiën en bestuurlijke verkenning.

In de eerste (digitale) bijeenkomst verkenden de deelnemers de verschillende vragen en de context daarvan. De thema's werden vanuit een specifieke regio ingeleid. Het doel naast informatie delen en inzicht verkrijgen is het maken van onderlinge verbindingen waarbinnen vraagstukken verder verkend en uitgediept worden. De opbrengsten uit deze samenwerking vormen mede de agenda voor het vervolg.

Monitoring start met 10 deelnemers, waarvan 7 uit de inspiratieregio's. Na de ronde van persoonlijk contact over deelname hebben de begeleiders zichzelf middels een filmpje voorgesteld aan iedereen en ook enkele deelnemers hebben zich per video of met een introtekst voorgesteld. Via het digitale middel mindmeister zijn de deelnemers vervolgens gevraagd om in een mindmap hun gedachten rond het thema monitoring en de Community of Practice aan te geven. Hiermee is voorgesorteerd op de digitale bijeenkomst van 18 mei waarin het komen tot een gedeeld beeld van het thema centraal stond. Dit heeft geleid tot gezamenlijke leervragen en duidelijkheid over wat de CoP is. Samen is de inhoud van de volgende bijeenkomsten bepaald.

Interview

Door de ogen van Annette van der Poel

Wie ben je en wat is je (professionele) rol?

'Ik ben bestuurder bij Orion, een stichting voor speciaal onderwijs in Amsterdam. Deze stichting heeft uiteenlopende doelgroepen, van laagbegaafd, chronische zieke en meervoudig gehandicapte kinderen tot kinderen met psychische problematiek en ontwikkelingsachterstanden die wel een gemiddeld of hoger IQ hebben. Het gaat om scholen waar kinderen HAVO diploma's kunnen halen, maar ook scholen waar we toewerken naar dagbesteding of begeleide arbeid. Alle verschillende uitstroomperspectieven zijn vertegenwoordigd. Ik ben van oorsprong GZ psycholoog, dat is in mijn huidige functie erg handig in het licht van het verbinden van onderwijs en zorg. Waar is zorg nodig om tot ontwikkeling te komen? Soms gaat het over zorg in het systeem om in de driehoek kind-ouder-school ervoor te zorgen dat het kind maximale ontwikkelingskansen krijgt. Daar ligt mijn focus.'

Waar staat Met Andere Ogen voor in jouw ogen?

'Het geeft een platform aan datgene waar ik al jaren mee bezig ben: het verbinden van onderwijs en zorg. Ik omarm de transformatiegedachte. Maar bij de ontwikkeling van kinderen moeten we doorbraken hebben in de sectoren zoals we die nu hanteren. Het gaat niet alleen over de verschillende soorten onderwijs, maar ook over welke zorg er nodig is om tot dat leren te komen. Welke plek krijgen kinderen straks in de maatschappij die passen bij hun mogelijkheden. Hoe kunnen ze goed participeren en wat kunnen wij hierin betekenen. Soms gaat het over

Annette van der Poel, bestuurder stichting Orion

armoedebestrijding, of over het ondersteunen van ouders in de vorm van psycho-educatie, maar het kan ook gaan over het puur ondersteunen van het kind in allerlei verschillende vormen. Onderwijs en zorg verbinden is in mijn ogen nog te beperkt. Eigenlijk hoort hier veel meer bij, zoals de volwassenen GGZ en alles wat onder de Wmo valt. Denk aan armoedebestrijding, schulphulpverlening etc.'

Welk kind heb je voor ogen, hoe draag je bij aan het vergroten van zijn of haar ontwikkelkansen?

'Het is moeilijk om één kind te noemen. Ik denk bijvoorbeeld aan de tienjarige Ryan die op een school zit voor speciaal onderwijs en een IQ heeft van 87. Hij heeft ADHD en ODD en angstoornissen, problemen met het reguleren van emoties en moeite met het accepteren van gezag. Nadat hij oop vier verschillende scholen heeft gezeten, is hij een jaar thuis komen te zitten. Toch is het door hechte samenwerking, waarbij de school hulpverlening vanuit SJSO heeft ingezet, gelukt om de problematiek weer hanteerbaar te maken en ontstond er een stabielere situatie thuis en op school. Met extra ondersteuning thuis en het herstelde vertrouwen tussen Ryan en zijn moeder werd uithuisplaatsing voorkomen. Dat zijn kinderen waar ik het voor doe.'

de problematiek van het kind. Dit systeem bouwen we steeds verder uit. Hoe ondersteunen we kinderen, ouders en onderwijs om met elkaar dat kind optimaal tot ontwikkeling te laten komen?'

Wat kun je zelf bijdragen aan Met Andere Ogen?

'Als aandeelhouder zijn we nauw betrokken bij Met Andere Ogen. We willen zoveel mogelijk delen van wat we aan het doen zijn. Naast de specialistische jeugdhulp waar we op alle scholen mee bezig zijn, loopt er ook een project in Amsterdam Zuidoost om op basis van een doelgroepanalyse de passend hulp aan de scholen te koppelen zodat snelheid gemaakt kan worden bij het ondersteunen van kinderen en gezinnen.

'Onderwijs en zorg verbinden is nog te beperkt'

'Het Kohnstamminstituut heeft in opdracht van de gemeenten Amsterdam en Diemen [onderzoek](#) gedaan naar de grootschalige inzet van specialistische jeugdhulp in het (voortgezet) speciaal onderwijs in Amsterdam. Er is onderzocht hoe alle hulpverleners in de scholen samenwerken: ouderkind-teams, buurtteams, onderwijs en specialistische jeugdzorg. Hoe werk je samen om het kind tot ontwikkeling te laten komen? Iedere school doet dat weer anders, met verschillende partners. Je moet immers partners zoeken die passen bij

Je ziet dat in bepaalde regio's meer armoede is. Juist daar is de kansongelijkheid manifest. Kinderen in die wijken zijn onvoldoende toegerust om ook thuis tot leren te komen. De situatie is bijvoorbeeld onveilig, de ouders hebben psychische problemen, of leven in enorme armoede. Daardoor is het stressniveau voor die kinderen heel groot. Dan komen ze moeilijk tot leren. In de afgelopen periode met Corona en thuisonderwijs was dat helemaal dramatisch. We hebben echt kinderen toch naar scholen moeten halen omdat het anders niet ging.

Specialistische hulpverleners zijn naar kinderen in dit soort gezinnen gegaan en hebben één op één acties ondernomen en met kleine groepjes toch naar mogelijke oplossingen gezocht. Met de expertise van het speciaal onderwijs en jeugdzorg en GGZ gaan we scholen in Zuidoost en West extra ondersteunen zodat het stressniveau in die gezinnen wat kan afnemen en kinderen zich beter kunnen ontwikkelen. Een ander project waar we vanuit het speciaal onderwijs aan mee werken is *Jeugdspecialist in de Wijk* (Amsterdam Noord) om uit te zoeken hoe je het beste en zo makkelijk mogelijk een specialist kan toevoegen aan het ouder-kind-team. Met korte lijnen. Juist dit soort zaken willen we met andere aandeelhouders delen.'

Vul aan: voor mij is Met Andere Ogen geslaagd als....

'... we het straks heel gewoon vinden als op scholen gemengde integrale teams rondlopen van professionals. Dit gaat verder dan jeugdzorg. Het gaat over een buurtaanpak. Hierbij mag ook een leraar de regiehouder zijn. Het onderwijs wordt nu nog niet gebruikt als leading professional. De leerkracht moet eerst naar een IB'er, die gaat dan weer naar de OKT'er en vervolgens gaat die weer naar de jeugdpsycholoog etc. Die leerkracht vangt vaak als eerste de signalen op als een leerling geen eten mee naar school krijgt of bijvoorbeeld niet schoon is. In mijn ogen moet een eerste signaleerder ook de professional in de lead kunnen zijn.'

'...we het straks heel gewoon vinden als op scholen gemengde integrale teams rondlopen van professionals. Dit gaat verder dan jeugdzorg.'

2.4 Leren vanuit het perspectief van ouders

Het betrekken van ouders en kinderen is essentieel om de aansluiting onderwijs, zorg en jeugd te verbeteren. Het is één van de adviezen in het rapport *Mét andere ogen*. Maar hoe geef je dit concreet handen en voeten?

Ouders van kinderen met een beperking of een chronische ziekte zijn de ervaringsdeskundigen bij uitstek. Zij zien dagelijks wat wel en niet werkt.

*Ieder(in) is actief in het Programma *Mét andere ogen* om hen een stem te geven. Praten *mét* in plaats van praten over leidt tot betere oplossingen. Daar geloven wij heilig in. En dus zorgen we ervoor dat ouders meedenken en gelijkwaardig samenwerken met professionals.*

- Illya Soffer

Ouderbetrokkenheid

Op verschillende niveaus kan ouderbetrokkenheid worden ingezet.

1. Het niveau van het kind en de direct betrokken professionals; hoe geven we invulling aan de uitvoering van het principe 'het kind (en zijn ouders) staan centraal'?
2. Het niveau van het leren in de regio; hoe betrekken we ouders bij de evaluatie van de uitvoering in de praktijk?
3. Het niveau van het ontwikkelen van visie en beleid: hoe laten we ouders meedenken over visie en beleid?

De rol van ouders ziet er op elk niveau anders uit en vraagt van ouders verschillende kennis en vaardigheden. Maar overal is het uitgangspunt dat de ervaringskennis van ouders noodzakelijk is in een betere samenwerking tussen onderwijs, jeugd en zorg.

Ieder(in)

Ieder(in) is een van de partijen in de Coalitie Onderwijs-zorg-jeugd en komt als landelijke koepelorganisatie op voor mensen met een beperking of chronische aandoening. Het motto 'Niets over ons, zonder ons' vormt daarbij een belangrijke leidraad. In het programma *Met Andere Ogen* benadrukt Ieder(in), samen met Ouders & Onderwijs en MIND, steeds het belang van ouderbetrokkenheid bij de activiteiten en plannen die vanuit het programma worden geïnitieerd. De ervaring leert dat zonder deze nadruk een expertmatige benadering domineert en er vooral voor kinderen en hun ouders verbeteringen worden voorgesteld, zonder dat zij hier zelf over meepraten.

Ouderbetrokkenheid in de regio's

Vanuit het programma zijn de inspiratieregio's uitgenodigd om samen met een deskundige op het gebied van ouderbetrokkenheid, Astrid van der Kooij, aan de slag te gaan in hun regio. Astrid is projectleider van *Dromen Denken Doen* en het programma [Wij zien je wel](#) daarnaast is zij ook ervaringsdeskundige. Een aantal regio's hebben hier al positief op gereageerd. Zij gaan graag met Astrid in gesprek om te verkennen hoe in hun werkwijze de ouderbetrokkenheid is meegenomen en waar ze kansen zien.

Als ouder vind ik dat ouders en professionals gelijkwaardig zijn. Ieder met hun eigen ervaring en kennis. Juist in deze samenwerking zit de kracht.

- Jasmijn van Ipkens

Ouderbetrokkenheid in dit programma

Via de ouderorganisaties Ieder(in), Ouders & Onderwijs en MIND wordt het lokale netwerk van ouders ontsloten, zodat die ouders kunnen participeren in het programma Met andere ogen. Daarin krijgen ouders een steuntje in de rug van Ieder(in), zodat zij optimaal kunnen bijdragen als gesprekspartner.

2.5 Leren van andere ogen: kennis en instrumenten

Welke kennis is handig om te benutten bij de samenwerking tussen kinderen, ouders, onderwijs, jeugd en hulp gericht op het versterken van de ontwikkelkansen van kinderen? Dat is een brede vraag. Want wat is kennis? En wanneer is deze goed bruikbaar?

Kennis is voor ons: weten wat werkt om kinderen zo gezond, veilig en kansrijk mogelijk te laten opgroeien. Kennis wordt in verbinding met anderen gemaakt en gebruikt. Ouders, kinderen en jongeren hebben ervaringskennis. Professionals hebben praktijkkennis. Wetenschappers hebben wetenschappelijke kennis. MAO verbindt samen met het Nederlands Jeugdinstituut deze kennis en vertalen die samen met alle betrokkenen naar bruikbare handvatten en instrumenten. Deze uitgangspunten vormden de basis voor de verzameling van kennis en instrumenten (te vinden onder de kop "[leren](#)" op de site).

We hebben voor de grote ontwikkelvragen in het veld die deels geadresseerd worden in de Communities of Practice, relevante kennis gebundeld. Per thema vind je een verzameling van verschillende kennisbronnen: kennis uit de uitvoeringspraktijk, uit de beleidspraktijk, ervaringskennis en wetenschappelijke kennis. Zo vind je bijvoorbeeld een literatuurstudie over wat werkt voor jonge kinderen maar ook een zelfevaluatietool voor het sociaal domein. Samen vullen we de kennisverzameling aan, ook vanuit de inspiratieregio's en de Communities of Practice.

Een voorbeeld van de toepassing van kennis is het brede gesprek wat er in Almere gevoerd is over preventie in de samenwerking tussen onderwijs en jeugd. In dat gesprek tussen gemeente, onderwijsbestuurders, kinderopvang, welzijn, jeugdgezondheidszorg en de partners in de zorg voor jeugd, is kennis ingebracht om te helpen het goede gesprek te voeren. Het gesprek over de *preventiematrix*, te vinden op de pagina over preventie en positief jeugdbeleid, heeft geleid tot draagvlak om op een beter onderbouwde manier preventief jeugdbeleid vorm te geven.

Leren van kennisontwikkeling vanuit meervoudig perspectief

Een bijdrage van het NJi, kennispartner Met Andere Ogen

We willen kinderen de best mogelijke zorg en begeleiding bieden en hen zo goed mogelijk ondersteunen zich te ontwikkelen. Soms blijkt dit in de praktijk een weerbarstig vraagstuk omdat er veel onzekerheden en/of verschillende ideeën zijn over de oorzaken en oplossingen, en áls er een oplossing is, dan is deze niet even met een strak plan te realiseren (Rittel & Webber, 1973). Sociaal filosoof Harry Kunneman (2013) noemt dit moerassige problemen, anderen noemen dit ook wel wicked problems.

Zo'n *wicked problem* laat zich niet even volgens een strak plan oplossen. De meeste betrokken partijen zijn het er vaak over eens dát er een verandering nodig is, maar wat die verandering inhoudt is vaak een kwestie van gaandeweg zoeken, afstemmen en uitvinden (van Yperen, Hageraats, 2018). Het vraagt samenwerking van professionals in hetzelfde of aangrenzende domein waarbij we niet weggijken vanwege de complexiteit maar bewust kiezen voor integrale en flexibele hulp. Dan zijn goede afspraken nodig, niet alleen tussen de hulpverleners, maar ook tussen de betrokken organisaties en de verantwoordelijke bestuurders. Die moeten mogelijk maken dat de professionals over elkaars grenzen heen kunnen handelen als de situatie daarom vraagt. Dit is precies wat in het programma Met Andere Ogen centraal staat. De 11 inspiratieregio's

maar ook de regio's die als aandeelhouder zijn aangesloten vormen een krachtige bron van inspiratie en transformatie binnen het sociaal domein. De regionale samenwerking die zij vormgeven is merendeels sterk visie gedreven vanuit het willen creëren van ontwikkelkansen voor kinderen door verbeterde samenwerking.

In deze beschouwing gaan we in op wat we weten over wat werkt en over wat weerbarstig is in de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd. We brengen dat in verbinding met wat we zien in de beweging die binnen en rond Met Andere Ogen gaande is. Tot slot gaan we in op waar we met elkaar naartoe werken en op de reflectie die ons daarbij kan helpen.

Wat weten we⁴

In 2014 boog de Onderwijsraad zich al over de vraag hoe onderwijs en jeugdhulp elkaar kunnen versterken in het belang van de ontwikkeling van kinderen. Belangrijk advies was om de ononderbroken schoolloopbaan centraal te stellen bij samenwerkingsafspraken en de rol van het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) te versterken; minder vrijblijvendheid was het devies. Onderliggende adviezen waren o.a.: vergroot de toegankelijkheid van de jeugdhulpverlening voor het onderwijs, trek de onderwijs-zorglijn door tot in het MBO en zet in op gezamenlijke deskundigheidsbevordering van onderwijs en jeugdhulp.

⁴ In dit deel van onze beschouwing benutten we meerdere bronnen. Voor de leesbaarheid vermelden we die in de bronnenlijst en niet in de tekst.

Dit advies beoogde het veld te ondersteunen na de start van Passend Onderwijs en vlak voor de decentralisatie van de jeugdhulp.

Het gegeven dat de ontwikkelingen passend onderwijs en de decentralisatie een net ander tijdspad hadden, én dat de transitie en transformatie van de jeugdhulp met grote bezuinigingen gepaard gingen, leidde ertoe dat er regionaal zeer verschillende situaties zijn ontstaan. Daarin moesten verschillende veelkleurige partners integraler met elkaar samenwerken, een proces wat tijd en sturing nodig heeft. De eigenstandige positie van schoolbesturen maakte dat gemeenten het onderwijs niet als belangrijk te betrekken onderdeel van het sociaal domein zagen. Andersom zorgden de start perikelen van passend onderwijs er ook voor dat onderwijsbesturen en samenwerkingsverbanden veel interne focus hadden, zeker waar de verevening zorgde voor druk op de voorzieningen voor speciaal onderwijs. Dit laatste gold ook voor de gemeenten die de focus hadden op het inregelen van de (financiële) verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg als nieuwe substantiële taak.

Gemeenten en onderwijsbesturen maken afspraken in het OOGO, soms ook in de LEA of REA, over afstemming en samenwerkingsvraagstukken in en om school. Het OOGO is ingericht als een overleg op horizontaal niveau waarbinnen (liefst) overeenstemming bereikt moet worden. Er is een mogelijkheid om impasses te doorbreken op basis van een geschillenregeling ingezet door een lid van het OOGO. Het komt echter vooral aan op de kwaliteit, focus en chemie van de bestuurlijke en beleidsmatige samenwerking. Waar dat onvoldoende van de grond komt

heeft dat directe gevolgen voor de uitvoeringspraktijk en de wijze waarop kinderen en ouders ondersteuning ontvangen.

In de afgelopen jaren zijn er o.a. in het licht van de landelijke evaluatie passend onderwijs en in de kennisontwikkeling van het NJi en het Steunpunt Passend Onderwijs veel goede voorbeelden beschreven en geanalyseerd op de werkzame principes. Als we deze publicaties analyseren lijkt er overeenstemming over de volgende werkzame elementen. Het komen tot constructieve samenwerkingsafspraken lukt goed wanneer er sprake is van:

- Gedeelde visie over wat goed is voor kinderen en jongeren, liefst ook gedeelde taal.
- Gedeelde urgentie t.a.v. de noodzaak om samen te werken zowel in de uitvoering, als in beleid en bestuur.
- Onderling vertrouwen; elkaar vasthouden ook als er zaken niet goed gaan.
- Kennis over elkaars werkterrein, rollen, taken en verantwoordelijkheden.
- Organiseren van mandaat in de uitvoering.
- Een lerende cyclus in de regio, waarbij outcome van de samenwerking vanuit meervoudig perspectief (ouders, jongeren, professionals, partners) wordt opgehaald en besproken t.b.v. kwaliteitsontwikkeling en duurzame borging.
- Procesmatige sturing op samenwerking op alle niveaus van uitvoering, beleid en bestuur, opdat mooie initiatieven duurzaam geborgd worden.
- Er congruentie is in visie, sturing en financiële inrichting van de

(samenwerkende) organisatie(s).

- Persoonlijke kwaliteiten doen er toe. Verbindend (transformationeel) leiderschap is van niet te onderschatten belang om de gewenste beweging in te zetten en op koers te houden.

De mate waarin deze factoren de uitkomsten positief beïnvloeden geldt ook andersom: wanneer deze elementen onvoldoende aanwezig zijn, is dat van negatieve invloed op de samenwerking en de opbrengsten daarvan voor kinderen en gezinnen.

Aanvullende perspectieven werden onlangs door verschillende wetenschappers gegeven tijdens een verkenning van actuele onderzoeksvragen in het domein onderwijs-jeugdhulp⁵. Zij onderkennen de complexiteit van het speelveld, onderschrijven de werkzame elementen hierboven en waarschuwen er niet verstrikt in te raken.

Houd met elkaar de focus scherp op wat ook alweer het doel was van alle stelselveranderingen, geef samen antwoord op bijvoorbeeld de vraag hoe reguliere (vaak meer collectieve) voorzieningen doelmatiger en preventiever worden ingezet, of op de vraag hoe de (kwetsbare) doelgroep beter kan worden bereikt?

Een andere oproep die daar gedaan werd was om wat breder te kijken dan naar de samenwerkingsvragen onderwijs-jeugdhulp. Een deel van de vragen waar kinderen en gezinnen mee te maken hebben zijn gerelateerd aan de context waarin zij functioneren. Deze context bestaat uit maatschappelijke fenomenen als een prestatiecultuur, maar gaat ook over de manier waarop we bijvoorbeeld het onderwijs en maatschappelijke participatie organiseren. Een voorbeeld is het leerstof-jaarklassen systeem wat voor de meeste leerlingen werkt maar

niet voor iedereen en daarmee ook uitval uit het onderwijs veroorzaakt. Ander voorbeeld is de opgerekte leerplichtleeftijd die ook zorgt voor een verhoogd aantal VSV-ers. Wat is de rol van de context op kinderen en op hun behoefte aan hulp? En hoe kan de context optimaal worden benut of anders worden georganiseerd? Belangrijke vragen om in de eigen regio met elkaar op te reflecteren.

Wat zien we

In de selectie van inspiratieregio's is ervoor gekozen om diversiteit in aanvragen, in grootte van regio's en mate van al bestaande samenwerking te omarmen. Als uitgangspunt om elkaar te verrijken en versterken. Alle regio's bouwen door op wat er al was.

Gemeenschappelijke visie en leeromgeving

- Bij een aantal regio's zijn op bestuurlijk niveau de visies verankerd in ontwikkelagenda's waarbij het brede jeugdveld en onderwijs samen optrekken. Dit nadat daar met alle betrokken vaak intensief over is gesproken: ouders, kinderen, professionals uit wijkteams, jeugdhulp, kinderopvang, onderwijs, beleidsmakers, bestuurders. Er is in het samenwerkproces geïnvesteerd. Er is ruimte om elkaars denkwerelden en posities te leren kennen, informatie te delen. Om zo elkaars expertise te kunnen zien en benutten bij de veranderopgaven en bij de ontwikkeling van werkwijzen en methodieken. Casuïstiek is een veel gebruikte ingang voor deze gesprekken. Het blijkt goed te werken om achteraf te reflecteren op het proces en te leren voor de toekomst. De focus blijft hierbij op het kind gericht. Daar

⁵ Georganiseerd door NRO en ZON MW ter voorbereiding van een onderzoekscall

waar gekozen wordt voor lerende omgevingen om met elkaar de opgaven uit te diepen, out of the box ideeën te genereren en bruggen te slaan om de ontwikkelkansen van kinderen te versterken lukt de samenwerking beter. Verdiepingsvragen rond interprofessionele samenwerking komen vaker aan de orde als de randvoorwaarden voor deze samenwerking al in belangrijke mate georganiseerd zijn. Al zien we ook dat de lopende vraagstukken in interprofessionele samenwerking in sommige regio's de behoefte aan passende randvoorwaarden en bestuurlijke kaders heeft aangejaagd.

- De aanvraag voor de inspiratieregio was soms een vliegwiel voor een samenwerking die nog niet breed verankerd was. Zeker in een aantal grote regio's wordt in deze fase stevig geïnvesteerd in vergroten van draagvlak bij alle deelnemende gemeenten, onderwijs en jeugdhulpdiensten. Het samen leren krijgt daar o.a. vorm door in tweetallen uit de regio deel te nemen aan de Communities of Practice. Investeren in relatie, proces en gedeelde visie en urgentie is daar nog zeker aan de orde.
- We zien in veel van de deelnemende regio's mooie parels van goede samenwerking rondom kinderen en ouders vorm gegeven vanuit 'de bedoeling' om kinderen veilig, gezond en kansrijk op te laten groeien. Er is veel projectmatig in ontwikkeling gebracht. Soms zijn de praktijken zo organisch gegroeid dat er geen gemeenschappelijk kader was om de verschillende praktijken te prioriteren of te faciliteren en momenteel onderdeel is van de ontwikkelactiviteiten om dit in gezamenlijkheid te ontwikkelen. We zien ook dat het in regio's voor bestendiging te vroeg is of dat de ontwikkelingen nog te weerbarstig zijn en soms wordt er gevraagd om bijstelling van

landelijke kaders om regionaal goed uit de voeten te kunnen vanuit de bedoeling van de wet- en regelgeving. Er is vanuit divers oogpunten nog veel te leren, te ontdekken en te delen zowel binnen regio's, tussen regio's en op landelijk niveau. Het gaat daarbij zowel om de inbreng van ouders en kinderen, de kwaliteit van de professionele samenwerking, de ingezette methoden, de beleidsvoering en bestuurlijke besluitvorming.

Procesinrichting en voorwaarden

- We zien dat de aandacht voor beleidsmatige en bestuurlijke randvoorwaarden steeds beter georganiseerd worden, zodat verandering ook waar gemaakt kunnen worden. Projecten zijn merendeels goed gedocumenteerd en worden procesmatig gevolgd en geëvalueerd en zondig bijgesteld. De verbinding tussen uitvoering, beleid en bestuur is veelal vanzelfsprekend onderdeel van het proces. Wel zien we dat een aantal samenwerkingsprojecten veel aandacht besteden aan 'wie betaalt, zorg of onderwijs'. De focus op dit aspect neemt de energie bij professionals weg om goede ondersteuning voor ouders en kinderen te kunnen organiseren.
- Datagegevens (hoewel deels nog gebrekkig), gecombineerd vanuit onderwijs en jeugd, worden steeds beter benut bij analyse, monitoring en gezamenlijke duiding. Zo wordt in enkele regio's met behulp van leerplicht als schakel tussen onderwijs en jeugdhulpdata zicht gekregen op ondersteuningsbehoeften van schoolpopulaties.
- Veel veranderingen bevinden zich nog in een pilot of projectfase. Partijen hebben elkaar gevonden, leren elkaar steeds beter kennen, maar zijn nog op zoek naar verankering. Het 'niet weten' is vaak

een bewust onderdeel van het proces. Flexibiliteit en professionele autonomie (mandaat meegeven) binnen kaders als stuurkunst krijgt ruimte om 'dat wat nodig is voor het kind' te doen. Anderzijds zien we dat de discussie over taken, rollen en met name regievoering nog volop gaande is.

Opbrengsten en outcome:

- De ontwikkeling van het in beeld brengen (meten en monitoren) van uitkomsten van het beleid of het handelen, met de bedoeling om daarmee te kunnen reflecteren op die uitkomsten staat beperkt in de steigers. Enkele regio's hebben hier juist sterk op ingezet. Zo is ook het gebruik van meetresultaten om het beleid of het handelen bij te stellen en op die manier bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van de kennisbasis (*'body of knowledge'*) verder te ontwikkelen.
- Het in beeld brengen van de outcome van onderwijszorgarrangementen, mede vanwege gescheiden registratiesystemen, is veel werk en wordt daarom nauwelijks gedaan.
- Nadenken over outcome, of de betekenis van de aanpak voor het kind en de ouders in de ontwikkeling kan explicieter plek krijgen in het proces van ondersteuning. Ook de outcome van de samenwerking vanuit meervoudig perspectief (ouders, jongeren, professionals, partners) t.b.v. kwaliteitsontwikkeling en duurzame borging verdient nog meer aandacht.

Prioriteiten, samenwerking en coronatijd

In de veelheid aan keuzes worden prioriteiten gesteld om het in de

eigen context behapbaar te houden. De focus per regio is verschillend, de vraagstukken van de gezamenlijke regio's kennen echter een grote overlap. Hier kan het programma Met Andere Ogen van meerwaarde zijn, omdat het voorziet in kennisdeling en het leggen van gerichte verbindingen op actuele vraagstukken tussen regio's zodat voorkomen wordt dat wielen opnieuw uitgevonden moeten worden. Dat gedeelde urgentie bijdraagt aan prioritering zien we ook in de inspiratieregio's in deze coronatijd. Bijna als vanzelfsprekend werd in veel regio's de samenwerking opgezocht tussen onderwijs en gemeenten (wijkteams, jeugdhulp, jongerenwerk, leerplicht, ggd, kinderopvang) om de veiligheid van kinderen en jongeren te kunnen borgen. Leerkrachten kregen meer dan ooit een kijk op de thuissituatie van hun kinderen, hulpverleners ontdekten de betekenis die het contact van de leerkracht met kind en gezin heeft. Gedreven vanuit overeenkomstige waarden organiseerden zij noodzakelijke steun en noodopvang. Door het stilstaan bij deze ervaringen en ze gezamenlijk waarderen ontstaat een stevige basis voor verdere ontwikkeling van de samenwerking.

Waar werken we met elkaar naar toe?

We willen met elkaar bijdragen aan een beweging waarin we niet alleen leren en inspireren maar ook een stap zetten in verdere verbetering en bestendiging van de randvoorwaarden om goed samen te werken. Of die randvoorwaarden nu in de gemeenschappelijke visie en taal van kinderen, ouders, hulp en school liggen, in de slimme afstemming tussen beleidsmedewerkers uit verschillende domeinen en de bestuurlijke bekrachtiging van de voorstellen of in de landelijke regelgeving.

We spraken in het begin van dit stuk over *wicked problems* waarin gaandeweg gezocht en afgestemd wordt over de grenzen van het eigen domein heen. De complexiteit van verschillende decentralisaties, regionale verschillen, de tijd die nodig is om te leren samenwerken maakt dat de kennis over 'wat werkt' niet zomaar toepasbaar was. Wellicht is het momentum om samen te leren en stappen met impact te zetten nu beter, na het indalen van de verschillende stelselwijzigingen.

Hoe zorgen we ervoor dat er meer keuzes gemaakt worden gebaseerd op 'wat werkt'? En wat vraagt dat van ons allen persoonlijk en in het eigen netwerk?

In zelfreflectie op de kenniskant zien we dat we over de outcome van samenwerking nog maar weinig weten. En als er onderzoek gedaan wordt rond dezelfde type (systeem-)interventies kan dit tot heel verschillende uitkomsten leiden. Veel is afhankelijk van de specifieke context binnen een regio. *Is er een traditie om samen op te trekken, kent men elkaar, of is deze pril of schuurt die. Is er een doorleefde visie op de samenwerking. Is de focus meer inhoudelijk, organisatorisch, financieel, of politiek gedreven?* Deze en vele andere aspecten geven inkleuring aan de praktijk maar ook aan de focus van onderzoek naar die praktijk. Onderzoeksuitkomsten zijn niet zondermeer te vertalen naar andere contexten. Het is belangrijk om deze verder te duiden, en de bevindingen vanuit ieders praktijkontwikkeling ook te verbinden aan lopend onderzoek en beschikbare kennis-werkplaatsen. De vragen die je vanuit verschillende perspectieven hierbij continu moet stellen zijn: herkennen we de uitkomsten? Wat vinden we van de uitkomsten? Hoe verklaren we de uitkomsten? En wat zijn mogelijke

(verbeter) acties (tot nader onderzoek)? Ter illustratie: er verschenen afgelopen periode twee rapporten met betrekking tot de inzet van jeugdhulp verbonden aan het (speciaal) onderwijs. Eén vanuit Almere en één vanuit Amsterdam⁶. Beide sterk verschillend in vraagstelling, opzet en uitkomst. Hoe kunnen we deze kennis, die in dit voorbeeld waardevol is voor de context van Almere en Amsterdam, duiden zodat die betekenis kan krijgen voor de overige regio's. Zie hier de uitdaging om kennis met en tussen regio's zo te ontsluiten dat we die benutten voor de verdere inhoudelijke en bestuurlijke inrichting van de samenwerking onderwijs-jeugd.

Zoals wij stilstaan bij de opgaven voor kennispartners in het versterken van samenwerking en samenhang in het jeugdveld, willen we iedereen tot slot het advies geven om echt tijd te nemen om te reflecteren. Naast de reflectie die in de aanpak Met Andere Ogen al ingebouwd is, is het verdiept reflecteren op de eigen situatie in de regio, de ambities en de effectiviteit van ieders persoonlijke en gezamenlijke inzet van meerwaarde.

Bronnenlijst

Deen, C., C. Vink, T. Berg-le Clercq, W. Daamen, H. Smit (2014). Startdossier kansen en risico's in de verbinding onderwijs-jeugdbeleid. Een internationale verkenning en Nederlandse reflectie. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Grinten, M. van der, Walraven, M., Kooij, D., Bomhof, M., Smeets, E. & Ledoux, G. Landelijke inventarisatie aansluiting onderwijs en jeugdhulp (2018). Utrecht/Nijmegen/Amsterdam: Oberon/KBA Nijmegen/Kohnstamm Instituut

Kunneman H (2013). Praktijken van normatieve professionalisering. Amsterdam: SWP.

Onderwijsraad (2014). Advies Samen voor een ononderbroken schoolloopbaan, uitgebracht aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Den Haag: drukkerij Excelsior

Peeters, R., Zunderdorp, M., Lamers, M. en Rats E. (2018). Mét andere ogen. Den Haag: coalitie onderwijs-zorg-jeugd.

Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, Vol. 4, No. 2, pp. 155–169

Schouten, E., J. Poell, Deen, C. en Fafieanie V. (2019). Verrassend passend. Passend onderwijs in de praktijk; special onderwijs-jeugd. Utrecht: Steunpunt Passend Onderwijs PO-VO Raad

Schouten, E., Fafieanie, V., Grinten M. van der (2019). Verrassend passend. Combinatie onderwijs-jeugd middelen, Utrecht: Steunpunt Passend Onderwijs PO-VO Raad

Yperen, T.A. van & Hageraats, R. (2018). Leiding geven aan transformatie. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

⁶ Lazrak, F (2020) MKBA jeugdhulp in school: De maatschappelijke effecten van extra ondersteuning via lumpsumfinanciering van aanbieders in Almere. AEPB Onderzoek en Advies. Binsbergen, M.H. van, Koopman, P.N.J., Lourens, J. In één hand: specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs. Amsterdam: Kohnstamm Instituut. (Rapport 1037, projectnummer 40795)

2.6 Leren met data

Gebruik van data in de monitoring van MAO; meten van *outcome*

Bij de monitoring van MAO willen we ook gebruik maken van kwantitatieve data, zodat we doelen (waartoe), indicatoren (maakt je doelen meetbaar) en inspanningen (wat) kunnen koppelen aan het hoe (veranderaanpak). Idealiter leidt de veranderaanpak met alle inspanningen tot het gewenste effect, vaak is dit een weg van doen, leren en verbeteren. Van vallen en opstaan. Kwantitatieve data zijn helpend bij de volgende vragen:

1. Welke inspanningen zijn doeltreffend en welke minder of niet?
2. Kunnen we iets zeggen over een samenhang tussen de inspanningen (adviezen) Met Andere Ogen en de effecten op de ontwikkelkansen van kinderen?
3. Hoe staat het met de ontwikkelkansen van kinderen als we naar de data kijken en geeft dat inzicht in de factoren/determinanten die ontwikkelkansen bij kinderen beïnvloeden?

De veronderstelling is dat door de 7 adviezen in praktijk te brengen, dit een positieve invloed heeft op de ontwikkelkansen van kinderen. Dat meten is echter niet eenvoudig. Indicatoren die de ontwikkelkansen van kinderen, moeten (deels) nog ontwikkeld worden. Om te meten of de ontwikkelkansen zijn toegenomen én wat en of er causaliteit is met Met Andere Ogen stellen wij een stapsgewijze aanpak voor.

In deze Midterm sluiten we zoveel mogelijk aan bij de indicatoren van actielijn 3 van Zorg voor de Jeugd die het volgende doel heeft

geformuleerd: Minder kinderen thuis zonder onderwijs naar meer kinderen met onderwijs voor een passende ontwikkeling. De factsheet monitoring Zorg voor de Jeugd, actielijn 3 is integraal overgenomen.

De tweede Midterm

We ontwikkelen meer inzicht, samen met de inspiratieregio's en onze collega programma's in de doeltreffendheid van onze inzet op het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen (zie ook 1.2).

We gebruiken de komende periode data vanuit het CBS op het niveau van de 11 inspiratie regio's en de gemeenten en de samenwerkingsverbanden die horen bij de inspiratieregio's. De data op het niveau van de inspiratieregio's vanuit het CBS meten op de volgende indicatoren:

- a. Mindere (onnodige) afstroom van kinderen (verschil tussen advies groep 8 en waar kind zich bevindt in 3e onderwijsjaar VO);
- b. Kortere duur van thuiszitten;
- c. Succesvol vervolg na schoolloopbaan, te meten door Voortijdig School Verlaten;
- d. Kinderen met en zonder jeugdhulp die ingeschreven staan in onderwijs.

Deze delen we met de regio's en samen ontwikkelen we het komend half jaar meer inzicht vanuit de lokale monitoring.

Deze lokale monitoren zijn (nog) niet geschikt voor onderlinge vergelijking. In de tweede Midterm meten we ook de mate van interprofessioneel samenwerking. We maken onder meer gebruik van een instrument dat NJI heeft ontwikkeld om de mate en kwaliteit van samenwerking te meten.

Factsheet actielijn 3 Zorg voor de Jeugd
**Meer kinderen de kans
bieden zich optimaal
te ontwikkelen**

*Deze factsheet is integraal overgenomen uit
de Monitor van Zorg voor de Jeugd*

Betere samenwerking onderwijs, jeugdhulp en zorg op lokaal-regionaal niveau: ondersteuningsprogramma

Het ondersteuningsprogramma Met Andere Ogen is conform planning in uitvoering. In 11 inspiratieregio's en met 250 'aandeelhouders' brengen we naar boven wat we leren en willen agenderen. In mei 2020 verschijnt de eerste tussenrapportage. Op basis hiervan reflecteren de lokale praktijk, de coalitie Onderwijs, Zorg en Jeugd én Zorg voor de Jeugd op wat nu echt werkt om de ontwikkelkansen van elk kind te vergroten. Vereenvoudiging financiering zorg in onderwijstijd In de vorige voortgangsrapportage stonden drie stappen om de benodigde informatie op te halen voor de vormgeving van een structurele collectieve financiering van zorg in onderwijstijd én om scholen en ouders te ontlasten. Hieronder volgt per punt de voortgang:

1. Per 1 januari 2020 is de regeling voor leerlingen met ernstig meervoudige beperkingen tijdelijk verdubbeld van €5 miljoen naar jaarlijks €10 miljoen.
2. Vanaf het voorjaar 2020 ondersteunen onderwijsconsulenten als zorgarrangeur scholen bij het regelen van de financiering van zorg in onderwijstijd.
3. Vanaf schooljaar 2020/2021 starten twee regio's een pilot met collectieve financiering van zorg in onderwijstijd. Bureaus DSP en Oberon monitoren en begeleiden deze pilots. Ook verzamelen zij informatie bij de scholen die door de zorgarrangeurs geholpen worden t.b.v. het vormgeven van structurele collectieve financiering.

Terugdringen van het aantal thuiszitters

Het lukt gelukkig om steeds meer kinderen naar school terug te krijgen. Maar helaas is het aantal kinderen dat langer dan drie maanden thuis zat het afgelopen jaar ook gestegen. Daarom blijft inzet op regionale aanpak nodig zoals aangekondigd in de [thuiszittersbrief](#) van begin 2020. Zo zijn in groot aantal regio's met hulp van Gedragswerk werkafspraken gemaakt en/of agenda's opgesteld om de aanpak op het gebied van verzuim en thuiszitten zo efficiënt en effectief mogelijk in te richten. Deze worden komende tijd uitgevoerd. Daarnaast wordt dit jaar onderzoek gedaan naar geoorloofd verzuim en mogelijkheden om hier preventief op in te zetten. Gelijktijdig met de eindevaluatie passend onderwijs wordt kort na de zomer het definitieve vervolg op het [Thuiszitterspact](#) aan [de Tweede Kamer](#) gemeld.

Meer ontwikkelingsaanbod voor kinderen die niet volledig naar volledig onderwijs kunnen groeien

OCW en VWS verkennen wat nodig is om meer maatwerk mogelijk te maken op het snijvlak van onderwijs en zorg. Onderdeel daarvan is onderzoeken of en wat nodig is om meer ruimte te creëren in de wet- en regelgeving. Het doel is om voor leerlingen met een complexere ondersteuningsbehoefte een structurele oplossing te vinden in het publiek bekostigde onderwijs.

Aandachtspunten

Er worden betekenisvolle stappen gezet om de verbindingen tussen onderwijs en zorg te verbeteren. Het realiseren van structurele oplossingen kost echter tijd. Daarom is het van belang om in de tussentijd de ruimte die er is zoveel mogelijk te benutten. De praktijk laat hier tijdens de Coronacrisis mooie en inspirerende voorbeelden van zien waar we van kunnen leren zoals het afstandsonderwijs voor thuiszitters (zie ook [motie Westerveld](#)).

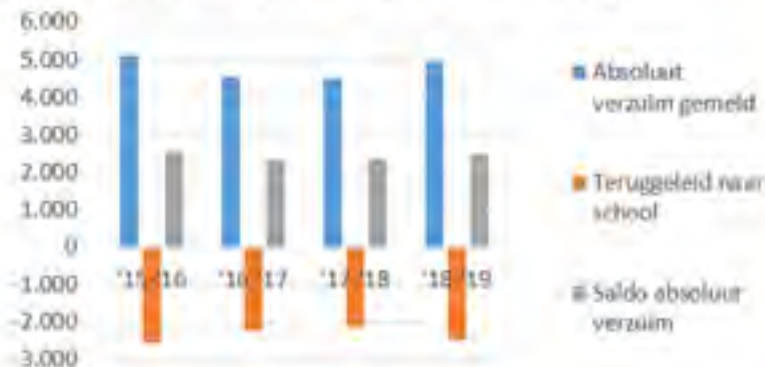

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

Actielijn 3: alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

Beweging: Minder kinderen thuis of in zorg zonder onderwijs naar meer kinderen met onderwijs voor een passende ontwikkeling. Door minder verzuim en minder vrijstellingen (5a) naar meer kinderen (met jeugdhulp) in onderwijs.

1a. Absoluut verzuim (melding, teruggeleid, saldo)

1b. Thuiszitters (> 3mnd) en aantal vrijstellingen 5 onder a

Langdurige thuiszitters + vrijstelling 5a	'15-'16	'16-'17	'17-'18	'18-'19
Thuiszitters (>3 mnd – absoluut+relatief)	4.194	4.214	4.479	4.790
Aantal vrijstelling 5 onder a	5.537	5.736	5.576	6.022

2. Jongeren ingeschreven in onderwijs (wel/niet jeugdhulp)

Jongeren 4 t/m 18 wel ingeschreven in onderwijs	2016-2017	2017-2018	2018-2019
met jeugdhulp in de afgelopen 3 jaar	97,7%	97,6%	97,5%
zonder jeugdhulp in de afgelopen 3 jaar	98,6%	98,6%	98,5%

3. Aanwas VSV (instroom) bij jongeren

Aanwas VSV (instroom) bij jongeren t/m 22 jaar	2016-2017	2017-2018	2018-2019
met jeugdhulp in de afgelopen 3 jaar	8.780	9.660	10.305
zonder jeugdhulp in de afgelopen 3 jaar	19.590	20.595	21.790
Totaal aantal nieuwe vroegtijdig schoolverlaters	28.360	30.255	32.095

4. Afstroom / opstroom

Niveau van jongeren in 3de leerjaar t.o.v. basisschooladvies in %	Met jeugdhulp		Zonder jeugdhulp	
	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
Lager dan basisschooladvies	21,8%	21,7%	14,3%	14,9%
Gelijk aan basisschooladvies	68,1%	69,8%	73,9%	76,0%
Hoger dan basisschooladvies	10,1%	8,5%	11,8%	9,1%

Bron linker tabellen/grafieken: DUO en Inerado

Bron rechter tabellen: CBS beleidsinformatie en CBS 'onderwijs in cijfers'

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE JEUGD

Wat zegt deze factsheet ons?

Algemeen

Wij willen alle kinderen optimale ontwikkelingskansen bieden. Ook voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte is het van groot belang voor hun ontwikkeling dat zij zoveel mogelijk onderwijs kunnen volgen. Sommige kinderen kunnen alleen maar (gedeeltelijk) naar school of onderwijs volgen als zij ook jeugdhulp of andere zorg ontvangen. Doel van het programma Zorg voor jeugd is dat meer kinderen onderwijs kunnen volgen door betere samenwerking tussen zorg en onderwijs en er meer integrale onderwijszorgarrangementen komen voor kinderen. De factsheet geeft informatie over landelijke indicatoren vooral om van te leren. Algemene kanttekening hierbij is dat dit een landelijk cijfer is. We weten dat er veel verschillende aanpakken in de regio's zijn met verschillende resultaten. Een landelijk opgeteld cijfer doet vaak geen recht aan de regionale inzet en resultaten. Daarom is het belangrijk dat onder andere in het kader van het programma Met Andere Ogen ook gemonitord wordt op regionaal niveau bij 11 inspiratieregio's zodat er geleerd kan worden over wat wel en niet werkt en we dit kunnen spiegelen aan het landelijk beeld.

Verzuim blijft hoog; aantal vrijstellingen 5 onder a nog niet gedaald

Ondanks het feit dat er steeds beter wordt geregistreerd zijn er geen concrete verklarende factoren voor de stijging in de cijfers. Wel tonen het contrast tussen de cijfers en het geleverde werk in het veld, de door

de gemeenten aangegeven mogelijke oorzaken en de onderzoeken van Regioplan en het Kohnstamm Instituut aan hoe complex de thuiszittersproblematiek is. Een positieve ontwikkeling is dat het aantal kinderen dat niet ingeschreven stond op school en dat weer een plek krijgt is toegenomen. De cijfers laten helaas wel zien dat er vervolgcacties met name in de regio nodig blijven om aantal thuiszitters terug te dringen. Deze staan uitgebreid toegelicht in de brief schoolverzuim van 30 januari 2020.

Kinderen met jeugdhulp zijn vaker niet ingeschreven in onderwijs (t.o.v. leeftijdsgenoten zonder jeugdhulp)

Meer kinderen met jeugdhulp staan niet ingeschreven op een school dan leeftijdsgenoten zonder jeugdhulp. De trend is gelijk gebleven. Dit zou verklaard kunnen worden doordat het aantal vrijstellingen van leerplicht om medische en psychische redenen (artikel 5 onder a, LPW) niet is afgenomen.

Aantal voortijdig schoolverlaters met/zonder jeugdhulp

Dit is een nieuwe indicator. Het aantal nieuwe VSV-ers is gestegen. Hiervoor zijn meerdere oorzaken, onder andere dat jongeren door de economische ontwikkeling wel aan het werk zijn gegaan maar omdat zij geen startkwalificatie hadden toch zijn geregistreerd als VSV-er. Een andere mogelijke oorzaak is de stijging van het aantal jongeren met

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

multiproblematiek. In de brief van OCW van 4 maart 2020 over de aanpak VSV staat dat het CBS nader onderzoek doet naar de stijging van het aantal jongeren met multiproblematiek en in hoeverre dit verband houdt met het stijgende aantal VSV-ers. Mogelijk biedt dit onderzoek meer inzicht om onze indicator beter te duiden. Onze indicator geeft namelijk aan dat van het aantal (nieuwe) kinderen dat voortijdig hun schoolverlaat er relatief meer kinderen jeugdhulp ontvangen. Het is onzeker of dit positief of negatief geïdentificeerd moet worden. Er kan worden gesteld dat voortijdige schoolverlaters beter in beeld komen van de jeugdhulp. Ook weten we dat er meer jongeren van 18 + verlengde jeugdhulp ontvangen.

Op/afstroom kinderen met jeugdhulp

Dit is een nieuwe indicator. Als kinderen met jeugdhulp naar school gaan willen we dat ook zij zoveel mogelijk kunnen presteren op het niveau dat bij hen past. Dit cijfer geeft aan dat kinderen met jeugdhulp relatief vaker dan kinderen zonder jeugdhulp in het derde schooljaar op een lager niveau presteren. Er zijn veel factoren die hierbij een rol spelen. Uit onderzoek weten we dat leerlingen die volgens de leraar enige vorm van ondersteuning nodig hebben iets minder goed presteren dan leerlingen zonder ondersteuningsbehoefte.

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

Leren en beweging creëren met de monitor AOJ

Een bijdrage van het NJi, kennispartner Met Andere Ogen

Met Andere Ogen wil bijdragen aan de beweging om eerder en beter samen te werken ten behoeve van de ontwikkelkansen van kinderen. Om deze samenwerking in beeld te brengen en de beweging naar meer samenwerking te versterken worden delen van de monitor AOJ benut.

Een effectieve samenwerking vraagt een dialoog over de regionale situatie, een investering in elkaar en coördinatie op de gezamenlijk gemaakte afspraken. Een lerend effect zit in het terugkerend monitoren, evalueren, verbeteren wat nog niet goed gaat, en erop sturen. De Monitor AOJ biedt unieke gecombineerde cijfers over onderwijs en jeugdhulp in een dashboard, inzicht in de regionale samenwerking op dit gebied en faciliteert het proces van continu verbeteren.

De inzet van de Monitor AOJ voor de samenwerking verloopt in 3 fasen: in kaart brengen van de huidige situatie, meten en analyseren en een gezamenlijke visie en implementatie. De samenwerking in de regio meet de Monitor AOJ door vragenlijsten die verspreid worden onder bestuurders, beleidsmedewerkers en uitvoerende professionals in onderwijs en jeugdhulp. Dit versterkt al direct de beweging in de regio's.

De voorbereidingen geven inzicht in wie beter moet samenwerken; welke niveaus verbonden moeten worden voor een interdisciplinaire aanpak van vragen van kinderen, ouders en scholen in de uitvoering. En hoe het beleid is gepositioneerd ten opzichte van de praktische uitvoering. Ook de terugkoppeling van de resultaten naar de mensen die de vragenlijst hebben ingevuld draagt bij aan de versterking van de beweging.

Een werkbijeenkomst leidt tot een gezamenlijk analyse en aanpak. De Monitor AOJ maakt hiervoor gebruik van een kwaliteitscyclus, waarbij het regionale perspectief snel inzichtelijk wordt. Het helpt om een gezamenlijke visie om te zetten naar een concrete aanpak in de praktijk van de samenwerking. Niet alleen vanuit het eigen (instellings) perspectief, maar ook door de ogen van de ander om gezamenlijk meer ontschot te formuleren wat kinderen nodig hebben om gezond, veilig en kansrijk op te groeien.

De implementatie van de opbrengsten is maatwerk per regio, variërend van het opstellen van een ontwikkelagenda met concrete projecten, bijstellen van reeds gemaakte afspraken, organiseren van gezamenlijke scholing van onderwijs en jeugdhulpmedewerkers tot het op of bijstellen van bestuurlijke afspraken over samenwerking in het OOGO. Het samenwerkingsdeel van de monitor AOJ kan eigenstandig worden uitgevoerd, bijvoorbeeld wanneer de regio een eigen dashboard heeft ontwikkeld, of kan gebruikt worden met het dashboard van AOJ (www.monitoraaj.nl).

Interview

Door de ogen van Pieter van Dijk

Pieter van Dijk, directeur samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO Barneveld - Veenendaal en regioverbinder voor Foodvalley.

Wie ben je en wat is je (professionele) rol?

'De samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor het dekkende aanbod voor onderwijs aan jongeren in de regio Barneveld, Veenendaal, Scherpenzeel en Renswoude. Dit onderwijsaanbod is bedoeld voor alle kinderen en gaat over alle vormen van onderwijsondersteuning die

kunnen bijdragen aan een succesvolle schoolloopbaan. Het is onze taak te zorgen dat iedere leerling het onderwijs en de ondersteuning krijgt die hij nodig heeft, het liefst dicht bij huis. We kennen het onderwijsveld goed en weten wat de rekbaarheid en de mogelijkheden zijn. Niet alle oplossingen zijn binnen het onderwijs te vinden, daarom zoeken we verbinding met de aanpalende velden. In mijn rol als directeur bespreek ik dit met scholen en de gemeentes. We hebben veel geïnvesteerd in de samenwerking met beleidsmedewerkers onderwijs en jeugd, zodat we toe kunnen naar een gezamenlijk horizon van onderwijs en jeugdhulp.'

Waar staat Met Andere Ogen voor in jouw ogen?

'Voor het verbinden van de beide domeinen van onderwijs en jeugdhulp. Het rapport Peeters heeft ons meer woorden en richting gegeven aan wat wij eigenlijk al aan het doen waren. Hierdoor zijn onze bestuurders letterlijk met andere ogen naar hun eigen vraagstukken gaan kijken. Met andere ogen vind ik een uitdagende term om zaken vanuit een ander perspectief te bekijken. Dat kan het perspectief van een ouder zijn, maar ook van jeugdhulpverlener, directeur of een leerkracht. We hebben dit ingezet als werkvorm tijdens een regiobrede bijeenkomst. We legden casuïstiek op tafel en gaven de deelnemers alle vijf een andere rol: wethouder, leerplichtambtenaar, schooldirecteur, IB'er en iemand van het samenwerkingsverband. Daarna draaiden ze door zoals bij een stoelendans, zodat ze de case konden bekijken vanuit alle vijf de perspectieven.'

Welk kind heb je voor ogen, hoe draag je bij aan het vergroten van zijn of haar ontwikkelkansen?

‘Toen we Met Andere Ogen onder de aandacht brachten hier in de regio ging de aandacht uit naar een aantal concrete thuiszitters. We hebben die kinderen en hun ouders uitgenodigd om te vragen naar hun ervaringen; waar moeten we mee doorgaan en waar kunnen we beter mee stoppen. Zo hebben we gezamenlijk hun situatie tegen het licht gehouden. Er was een jongen uit een cluster 4 school buiten onze regio, waarvan de vader graag wilde dat hij binnen de regio naar school kon, omdat de afstand maakte dat de zoon geen energie kon opbrengen om naar school te gaan. De vader had hier zelf oplossingen voor gevonden, maar kon dit niet bekostigd krijgen. Toen hebben we hem in kunnen schrijven op een

‘Sleutelwoorden zijn ontmoeten, verbinden en nieuwsgierigheid.’

cluster 4 school in onze regio waardoor er middelen beschikbaar kwamen zodat we een arrangement kon bieden deels gebaseerd op de wensen van de ouder, waarbij de jongen één dag per week individueel begeleid kon worden. Inmiddels hebben we gehoord dat de jongen zienderogen is opgeknapt en stappen heeft kunnen maken die wij als partijen nooit hadden verwacht.’

Wat kun je zelf bijdragen aan Met Andere Ogen?

‘Een van de adviezen die we hebben omarmd is het werken aan een gezamenlijke taal. We hebben met veel partijen te maken; acht gemeentes, vijf samenwerkingsverbanden en een keur aan jeugdhulpaanbieders. Toch zijn we erin geslaagd om met elkaar de verbinding te maken, om al die lagen van uitvoering tot bestuur bij elkaar te krijgen. Sleutelwoorden hierbij zijn elkaar ontmoeten, verbinden en nieuwsgierigheid. We kwamen uit een tijd waar mensen weinig afwisten van elkaars wereld. Belangrijk is om begrip te hebben voor elkaar en proberen te snappen waar een ander mee bezig is. Zo werkt het gemeentelijk apparaat heel anders dan het onderwijsapparaat. Probeer elkaar niet te veranderen vanwege je eigen belang. Zet stappen vanuit het gezamenlijk belang. Zo kunnen we verder vooruitkijken. Hoe we dat hebben gedaan, willen we graag overbrengen aan anderen.’

Vul aan: voor mij is Met Andere Ogen geslaagd als...

‘we verbindende afspraken hebben die domeinen overstijgen en die het kind centraal stellen. Ik gebruik bewust het woord verbindend, niet bindend, omdat verbindend een commitment vraagt van alle partijen en de één niet aan de ander iets oplegt. Het is geslaagd als we de verbindende afspraken vastleggen met elkaar, zodat je ook kunt zien dat partijen zich hiernaar gedragen. Dat is heel goed merkbaar in de casuïstiek.’

aggen-de-ren

Als agendapunt opnemen: (figuurlijk) een kwestie agenderen aan de orde stellen

”

3 | AGENDEREN Met Andere Ogen

Een bijdrage van van Harriet Smit (inspiratieregio Utrecht) namens het agenderingsnetwerk waar vanuit de inspiratieregio's ook Bas Wesseldijk, Rianne Lenselink, Marloes Albers en Jenny Falke deel van uitmaken. Vanuit de coalitiepartijen maken Venhar Sariaslan en Fedor Heida deel uit van het netwerk en René Peeters is de verbindende schakel naar de bestuurlijke netwerken.

Kracht en kwetsbaarheid van decentraal verbinden

Eén van de lijnen van het programma Met Andere Ogen is agenderen. Agenderen van inhoud, met de praktijkervaring van 11 regio's als uitgangspunt, op een manier die nieuwe beweging op gang brengt en verder gaat dan de constatering dat de stelsels van onderwijs en zorg schuren. Zijn we tevreden als het ondanks verschillende stelsels lukt om onderwijs en zorg voor kinderen en jongeren goed te verbinden? Of willen we straks kunnen zeggen dat het dankzij complementair beleid steeds beter lukt om kinderen en jongeren goed onderwijs en goede zorg bij hun ontwikkeling te bieden? Een tussenstand van de beweging die op gang is gekomen.

Kern

De 11 inspiratieregio's weten wat samenwerken aan de verbinding van onderwijs, zorg en jeugdhulp in de praktijk betekent. Zij bouwen ieder

op hun eigen manier aan een krachtig lokaal en regionaal netwerk dat professionals, managers en bestuurders verbindt in de gezamenlijke opdracht kinderen en jongeren alle kansen te bieden op een gezonde, veilige en ononderbroken ontwikkeling.

De kracht van een gedecentraliseerd stelsel is de ruimte om dichtbij kinderen en jongeren het onderwijs en de zorg te bieden die nodig is en aansluit bij de praktijk. Zo ontstaat een grote variëteit aan uitvoeringsvormen die in een cyclus van werkend leren steeds krachtiger kunnen worden. Een risico van gedecentraliseerd werken is dat de meest kwetsbare kinderen en jongeren in hoge mate afhankelijk worden van lokale en regionale mogelijkheden en keuzes. Hier komen de kracht en de kwetsbaarheid van decentraliseren bij elkaar. De 11 inspiratieregio's willen zich in de agendering richten op dat 'brandpunt': hoe voorkomen we suboptimale oplossingen op lokaal en regionaal niveau en hoe zorgen we er samen voor dat het stelsel van onderwijs en zorg de ontwikkeling van kinderen en jongeren écht en duurzaam faciliteert? Iedere regio praat mee, doet mee en denkt mee over vraagstukken die thuishoren op landelijke tafels om kwetsbare kinderen en jongeren de best mogelijke aanpak te bieden.

Ambitie

Alle regio's hebben een aanpak om aan de 'voorkant' te zorgen voor een goede verbinding tussen onderwijs, zorg en jeugdhulp en investeren voortdurend in het onderhouden en verbeteren daarvan. Bij urgente

casuïstiek zullen alle regio's zoeken naar een oplossing die op dat moment het beste past. Vaak ook in de wetenschap dat die eigenlijk suboptimaal is, maar het hoogst haalbare binnen de beschikbare (wettelijke en financiële) mogelijkheden.

Binnen deze programmalijn brengen we met alle regio's die voorbeelden van zowel kracht als kwetsbaarheid in beeld. Ze maken zichtbaar wat mogelijk is, maar ook waar stelselgrenzen de best passende oplossing voor kinderen en jongeren in de weg staan. We willen voorkomen dat suboptimale oplossingen om die reden dreigen 'normaal' te worden, terwijl de best denkbare oplossing eigenlijk om andersoortige (stelsel) interventies vraagt.

Aanpak

De 11 inspiratieregio's hebben in hun aanpak een aantal thema's aan de orde gesteld die zich lenen voor verdieping en bespreking op relevante landelijke tafels: interprofessionele samenwerking in allerlei vormen, de kwaliteit en het resultaat voor kinderen, jongeren en gezinnen, over het volgen en vastleggen van opbrengsten, regionalisering, de verdere verbinding van (speciaal) onderwijs en (specialistische) jeugdhulp en zorg en de vraag hoe het bestaande stelsel op het gebied van wet- en regelgeving, financiering en toezicht verder vereenvoudigd kan worden. Deze agenda die op grond van de praktijkervaringen in de regio's tot stand is gekomen, wordt bestuurlijk verder verrijkt. René Peeters heeft inmiddels een bestuurlijk netwerk gevormd van vertegenwoordigers namens alle 11 regio's en brengt daarmee extra beweging in de behoefte om thematiek goed te adresseren en te agenderen. De kracht van deze

beweging zit vooral ook in de vrije en onafhankelijke rol die bestuurders samen kunnen nemen, parallel uiteraard aan alle beleidsontwikkelingen die ook spelen en waarop de landelijke coalitie zich richt.

Een belangrijke ontwikkeling is uiteraard de evaluatie passend onderwijs en de evaluatie van de jeugdwet. Er zijn inmiddels veel onderzoeksresultaten beschikbaar vanuit het landelijk consortium, de Onderwijsraad komt met een advies en het ministerie heeft veel sessies gehouden met vertegenwoordigers van betrokken partijen. De fase waarin gesproken kon worden over de betekenis daarvan voor de toekomst, kon als gevolg van de landelijke maatregelen rondom Corona niet volgens planning worden uitgevoerd. Inmiddels is bekend geworden dat de evaluatie passend onderwijs en de toekomstagenda zo snel mogelijk na de zomer aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Belangrijke inzichten zijn in elk geval dat er meer ruimte nodig is om te werken aan de specifieke voorwaarden om passend onderwijs in de praktijk te laten slagen, de verbinding met de jeugdhulp is daar onderdeel van. Tegelijkertijd is het succes van implementatie ook afhankelijk van bredere voorwaarden in het onderwijs, zoals voldoende en goed toegerust personeel.

Opbrengst

Het netwerk van de inspiratieregio's is inmiddels goed aangesloten op de evaluatie en toekomstagenda passend onderwijs. Als regio's willen we vanuit concrete praktijkervaringen invloed uitoefenen op (stelsel)verbeteringen op het snijvlak van onderwijs en jeugdhulp.

Onze inspanningen zijn gericht op het realiseren van een echt samenhangende aanpak in het belang van kinderen, jongeren, gezinnen en scholen.

Over Met Andere Ogen

Een bijdrage van Marijke Andeweg, programmamanager MAO en in haar rol als expert op programmatisch/opgavegericht werken

Inleiding

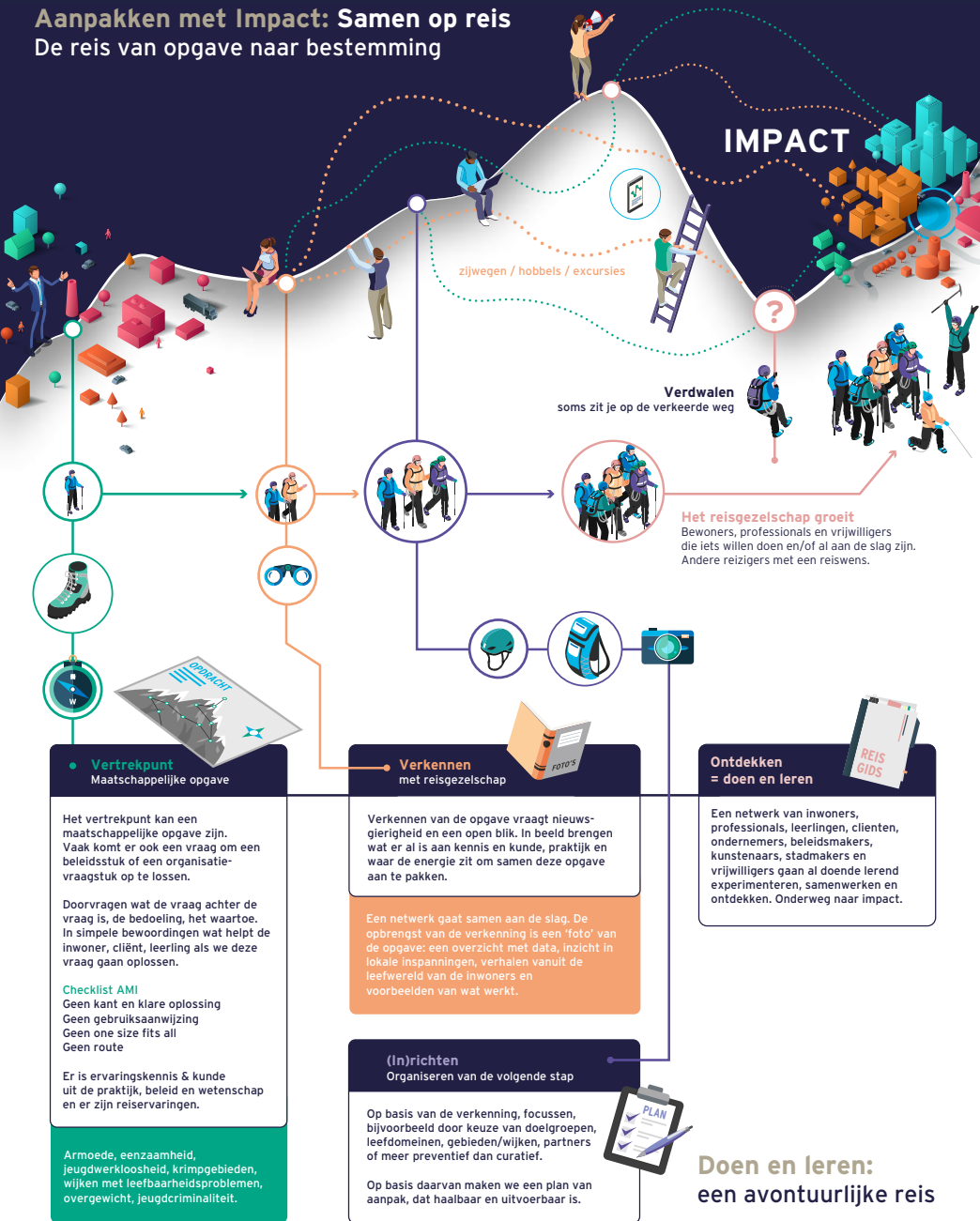
Een stuurgroep vanuit de Coalitie is opdrachtgever voor de ontwikkeling en uitvoering van het programma MAO. Ministerie van VWS subsidieert het programma, dat loopt van 1 juni 2019 tot en met 31 december 2021. VNG is opdrachtnemer namens de Coalitie en heeft een smal (2 fte) programmabureau ingehuurd bij BMC, partners in verbetering. Zij leveren het programmamanagement, faciliteren en organiseren het bewegen, leren en agenderen van Met Andere Ogen. De Stuurgroep heeft daarnaast de bestuurlijk ambassadeur ingehuurd en samen vormen zij het programmabureau MAO. Aangevuld met een programma assistent (0,4 fte) van de VNG, een communicatieadviseur en een vormgever/webbouwer.

Vertrekpunt in deze opdracht was het implementatieadvies en van daaruit hebben we al doende lerend, op een programmatische manier, de aanpak ontwikkeld. Wij werken met de methodiek Aanpakken met Impact (zie kader). Feitelijk hebben we gedaan wat we hebben afgesproken. Informatie over het programma kun je vinden in het [Programmaplan](#)

Werken vanuit de opgave/programmatisch

Het kenmerk van een programma is dat het doelgericht is, je stuurt op outcome, effect, impact. MAO is in die zin geen klassiek programma, waarbij een bepaalde maatschappelijke opgave wordt omgezet in een aanpak, waarbij een analyse wordt gevolgd door definitie en effectuering. MAO is wel deel van een grotere beweging die allemaal onderdelen leveren aan deze veranderbeweging. MAO heeft als vertrekpunt de lokale praktijk, als scope het hele systeem en een netwerk met aandeelhouders die lokaal en landelijk werken. Het programmatische in MAO zit hem in het willen begrijpen hoe deze beweging bijdraagt aan het vergroten van de ontwikkelkansen van elk kind. Door te kijken naar factoren die dit beïnvloeden en vervolgens te analyseren wat er dan nodig is. Wat kan MAO daaraan bijdragen en hoe verhoudt zich dat tot de lokale en landelijke context.

Aanpakken met Impact: Samen op reis De reis van opgave naar bestemming

Aanpakken met Impact

Iedereen kent ze wel: de complexe maatschappelijke vraagstukken, wicked problems, die veel mensen raken en waarbij allerlei organisaties betrokken zijn. Het is moeilijk om er vat op te krijgen, vanwege de complexiteit en hardnekkigheid van de problematiek. Er is vooraf géén gebruiksaanwijzing, géén one size fits all of quick fix oplossing. Vaak zijn er meer partijen nodig om iets te bereiken.

Aanpakken met impact is een werkwijze om samen met een netwerk van organisaties het ogenschijnlijk ongrijpbare al doende lerend aan te pakken. De werkwijze is gebaseerd op praktijkervaring en kennis en kunde vanuit beleid en wetenschap.

Impact verwijst naar de uitwerking die deze aanpak heeft op alle organisaties, vrijwilligers en ambtenaren, onderzoekers en wetenschappers door samen te werken aan een aanpak vanuit ieders competenties en drijfveren. Impact verwijst ook naar het effect dat deze aanpak heeft op de mensen zelf, mensen die een probleem ervaren. Het woord 'pact' verwijst naar het verbond, de alliantie, het pact dat beleid, praktijk en wetenschap sluiten om al lerende doende een aanpak met impact te ontwikkelen. Aanpakken met impact is opgavegericht werken en verenigt daarmee programmatisch werken, nieuwe rollen van de overheid en daarmee andere samenwerkingsvormen tussen overheid, het maatschappelijk middenveld en inwoners. De urgentie is duidelijk, de oplossing is minder duidelijk, maar dat het maatwerk moet zijn, staat vast.

Schematisch ziet een aanpak eruit als een reis, waarbij het reisgezelschap groeit en al doende lerend onderweg naar impact.

Colofon

Deze Midterm is een bundeling van bijdragen van een brede groep aandeelhouders. We hebben zoveel mogelijk iedereen genoemd.

De Midterm is een productie van het Programmabureau Met Andere Ogen

Interviews:

Barbara Bulten,
communicatieadviseur van MAO

Illustratie:

Marco v/d Kooij

Vormgeving:

Duncan Baumbach,
Wit Communicatie

Onderwijs | Zorg | Jeugd
met andere
ogen

Aanpak Met Andere Ogen is geïnitieerd door de coalitie Onderwijs - Zorg - Jeugd.

www.aanpakmetandereogen.nl

E-mail: metandereogen@vng.nl

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD